

İçindekiler

- Söz ve Eylemde Gündem.....	2
- Toplumsal ve Siyasal Gündemden.....	5
- 8 Mart'tan 21 Mart'a 1 Mayıs 22012'ye Doğru - M. Selim.....	20
- İpek Gül Ya da Çelik ve Ateş - Ayla Boran.....	23
- Kapitalizmin Sürdürülebilir Yaşam Denemeleri- Bahadır Aydın.....	26
- 1920'de Ne Oldu? - Tahir Ozan.....	30
- Komünist Enternasyonale Katılmanın 21 Koşulu.....	37
- Stalin ve Demokratik Reform Mücadelesi - Grover Furr.....	41
- İnsan Doğa ve Gösteri Futbolu - Osman Bulugil.....	58
- Tarihten Nisan Ayı Notları.....	60
- Allianoı - Halil Çamay	63
- Ayın Şiiri - Nazim Hikmet.....	64

Anadolu Yayıncılık adına İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Harun YILDIZ
Aylık, Siyasi, Yaygın Türkçe Yayın
Adres: Osmanağa Mahallesi, Kırtasiyecı Sk.
No: 8 Kat:2 Kadıköy-İstanbul
İrtibat Tlf : 0216 347 87 09
Baskı tarihi:Nisan 2012
1.000 adet basılmıştır.
Basım yeri: Özdemir Matbaacılık, Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi
Blok No: 145 Topkapı-İstanbul
Tlf. 0212 577 54 92

İletişim:

Web. www.sözveeylem.org

İstanbul: Tlf: 0216 347 87 09

İzmir: 847 Sk. No:32 Kat:2 Daire:7

Kemeraltı/Konak

Manisa-Turgutlu: Turan Mah. Kurultay
Sk. No:21 Kat:1 Turgutlu

Söz ve Eylemde Gündem

Söz ve Eylem, seçimden hemen sonra yaptığı değerlendirmede 3. AKP hükümetini ‘savaş hükümeti’ olarak nitelendirdi. Bugün bu tespit, hem bölgede hem de ülkedeki gelişmeler tarafından, hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde doğrulanıyor. Dün dillendirildiğinde bir “komplo teorisi” olarak algılanan emperyalist savaş, özellikle Kuzey Afrika ve Ortadoğu’daki gelişmeler dikkate alındığında, somut bir olgudur. Derinleşen kriz, keskinleşen rekabet, eldeki pazarların korunması ve yeni pazarların elde edilmesi için sürmekte olan kapışma, artan silahlanma, çeşitli biçimler altında halkların birbirine kırdırılması ve ülkelerin işgali, sürmekte olan emperyalist savaşın genelleşmesinin bir zaman sorunu olduğunu gösteriyor.

Emperyalist güç odaklarını karşı karşıya getiren ve bir savaşa doğru sürükleyen olgu, sadece değişen güç dengeleri altında pazarın yeniden bölüşümünün, bugün savaşın dışında bir araçla gerçekleştirilmesinin olanaksızlığı değil, aynı zamanda artan yoksullukla birlikte kapitalizme karşı gittikçe güçlenen başkaldırı eğilimidir. Burjuvazi bu süreçten ancak, işçi sınıfını bölerek, halklar arasındaki önyargıları, milliyetçi duyguları körükleyerek, baskı ve şiddeti yeniden örgütleyerek çıkabileceğini tarihsel deneyimle biliyor ve hazırlığını sürdürüyor.

Bugün emperyalist savaş ve devrim, sıradan bakış açısıyla ne kadar olanaksız gibi görünse de dönemin egemen eğilimleridir. Sürmekte olan paylaşım savaşında her lokal paylaşım, bir sonraki paylaşımın başlangıcı olurken, emperyalist güç odakları arasındaki çelişkileri de keskinleştiriyor. Savaş genelleştikçe emperyalist bağımlılık zincirindeki her ülke, savaşta aktif

tutum almaya zorlanıyor.

Libya’nın paylaşımı, paylaşım savaşının yeni bir aşamasının işareti oldu. Libya’da kaybedenler, sıra Suriye’ye geldiğinde konumlarını yeniden belirlediler. Suriye’den İran’a doğru yol alırken paylaşımın eski biçimlerde süremeyeceği daha net olarak görülüyor.

Türkiye, hız kazanan ve biçim değiştirmekte olan paylaşım savaşının Afrika ve Ortadoğu etabında ABD adına önemli roller üstleniyor.

Libya’da kararsız bir tutum takınan Türk burjuvazisi bunu unutturmak istercesine, Suriye’de savaş kışkırtıcılığını üstleniyor.

ABD’nin aylar öncesinden hazırladığı işgal planında öngörülen işbölümü çerçevesinde Suudi Arabistan ve Arap Emirlikleri her zamanki gibi savaşın finansmanını üstlenirken, Türkiye operasyonun merkez üssü olarak operasyonel görevler üstleniyor.

Suudi Arabistan Dışişleri yetkilisi Türkiye ziyaretinde, basına verdiği demeçte sözü eğip bükmeden Suriyeli muhalifleri silahlandırdıklarını, Suriye konusunda Türkiye ile birlikte hareket ettiklerini itiraf etti. Aynı tarihte Türkiye’yi ziyaret eden ve doğrudan Başbakanla görüşen CIA başkanı Suriyeli muhalifleri eğittiklerini açıkladı. Bütün bu faaliyetin merkezi karargâhının Türkiye’de olduğu artık saklanamıyor. Muhalifler bu karargâhta eğitiliyor, silahlandırılıyor; planlamalar yapılıyor ve uygulanıyor. Planların Suriye içerisinde uygulanmasında Türkiye’nin operasyonel bir rol üstlendiği basında sıradan haberler olarak yer alıyor.

Mart ayında olup bitenler, Türkiye’nin Suriye politikasının kraldan çok kralcı olduğunu net

bir biçimde ortaya koyuyor. ABD, Suriye'nin işgaline uluslararası "meşruiyet" kazandırmak amacıyla BM'i devreye sokarken, Arap Birliği "barışçıl çözüm" olanaklarında diretirken, Türkiye'den savaş kışkırtıcı açıklamalar yapılıyor. Son olarak Suriye Büyükelçisini geri çekmesi, Türkiye'nin Suriye'ye yönelik emperyalist müdahaleye ne kadar hevesli olduğunu gösteriyor. Türkiye'nin bu tutumu birçok Arap devletinde endişeyle izleniyor.

Türkiye'nin kışkırtıcı çabalarını, kâhyanın, efendisinin gözüne girme çabası olarak değerlendirmek son derece sığ bir yaklaşım olur.

Türkiye, Suriye'nin işgalini Kürt Özgürlük Hareketine karşı bir imha savaşına dönüştürmek amacındadır. CIA Başkanıyla görüşmenin önemli konu başlıklarından biri de budur. Türkiye, Kürt halkına karşı yürüteceği iç savaşta elinin serbest bırakılması karşılığında ABD'ye Suriye'nin işgalinde istediği rolü üstlenme güvencesi veriyor.

Newroz Ateşi Harlanıyor

Suriye'de Esad'ı halkına karşı silah kullanmakla suçlayan ve buradan hareketle Suriye'ye karşı müdahaleye haklılık kazandırmaya çablayan Türk burjuvazisi, egemenliği altındaki Kürt halkının, işçi sınıfının en küçük demokratik talebini terörle bastırmayı sürdürüyor.

Uludere'de olduğu gibi, sivil halkın üzerine bombalar yağıyor. Türkiye, dünyada yurttaşlarına karşı en fazla gaz bombası kullanan ülke unvanını elinde tutuyor.

Başbakanın seçimden hemen sonra açıkla-

dığı strateji değişikliği adım adım uygulandı. Seçimde oluşan Kürt ulusal birliğini parçalamak, Kürt özgürlük hareketinin siyasal etkisini, kitle bağlarını zayıflatmak için her çareye başvurdu, başvurmaya devam ediyor. Operasyonlar, tutuklamalar birbirini izliyor. Operasyonlar ve tutuklamalar sadece Kürt özgürlük hareketini hedef almıyor. Sivil halk kurşunlanıyor, bombalanıyor; polis sokaklarda kurduğu barikatlarda Kürtleri topluyor. Öyle ki, bugün Türkiye'de Kürt olmak devlet açısından potan-

siyel bir tehdit, fiili bir suçtur. Bu sürecin son halkası olan Newroz yasağı, Kürt halkına dayatılan inkâr ve imha stratejisinin sonuçlarının test edilmesi idi. Beklenen, kadrolarının önemli bir kesimini operasyonlarda, tutuklamalarda kaybeden Kürt özgürlük hareketinin geri adım atacağı, baskı ve tutuklamaların kitleleri sindireceği ve yığınsal olarak sokağa çıkmayı göze alamayacaklarıydı. Kürt halkı, Kürt özgürlük hareketi etrafında kenetlenerek bu

beklentiye boşa çıkardı. Kitleler bir günde, bir yılda alabilecekleri yolu kat ettiler. Arkadan gelen yüz binler, tutuklanan on binlerin yerini doldurdu. Diyarbakır, bütün barikatları aşarak, baskı ve zorbalığa karşı mücadelenin simgesi olan Newroz'un başkenti oldu.

Devletin Kürt Özgürlük Hareketini geriletme, yalıtılma çabası bir kez daha bilinçli ve örgütlü mücadeleye yenildi. Kürtler için yeni bir yılın başlangıcı olan Newroz yeni devrimci bir atılımın da başlangıcı oldu. Önümüzdeki dönemin hem Kürt Özgürlük Hareketi hem de devlet için çetin bir dönem olacağını söylemek öngörü gerektirmiyor. Kürt Özgürlük Hareketi bu yeni döneme bir adım önde, harlanan Newroz ateşinden aldığı güçle giriyor.

Savaş Hükümeti ve İşçi Sınıfı

İşçi sınıfı örgütsüzlük içinde debelendikçe, rekabet içinde bölünüp parçalandıkça, işsizlik tehdidi altında geri çekildikçe, burjuvazinin saldırılarının ardı arkası kesilmiyor. Türkiye işçi sınıfı kendisinin tarihsel mücadelesi boyunca elde ettiği hakların birçoğunu kaybetti. 8 saatlik işgünü uygulaması fiilen 10-12 saate çıkartıldı, ücretler ise en alt seviyeye çekildi. Toplam işgücünün %70-80'lık kesiminin aldığı ücret asgari ücret ve altındadır. Güven- cesiz- esnek çalışma yıllardan beri uygulanıyor. Sendikalı işçi sayısı %3'lerde. Kıdem tazminatı güvencesiz- esnek çalışma çerçevesinde ortadan kaldırıldı. Burjuvazi yeni istihdam yasasıyla bu fiili durumu yasallaştırma çabasında.

Saldırı bunlarla sınırlı kalmıyor. Sırada, cumartesi günlerinin resmi çalışma günü yapılması var. Böylece sermaye, hem çalışma saatlerini resmen 10-12 olarak yasallaştırırken hem de – çoğu durumda zaten ödenmeyen- beş kuruşluk fazla mesai ücretini de sermayeye eklemiş olacak.

Yeni eğitim yasası bir yandan sermayeye ucuz kalifiye işgücü üretmeye endekslenirken, öte yandan işçilik yaşını da, çıraklık adı altında 11'e düşürüyor.

1960'lı- 70'lı yıllarda işçi sınıfının sendikal, siyasal mücadelesine karşı çeşitli isimler altın-

da kurulan komünizme karşı mücadele örgütleri, bugün "Dindar gençlik" yetiştirme projesiyle devreye sokuluyor. Bu proje, Kürt Özgürlük mücadelesine karşı Hizbullah'ın, işçilere karşı grev kırıcılarının ve devrimci harekete karşı para-militer güçlerin yeniden örgütlenmesidir.

Burjuvazi çalışma süresini uzatarak, iş koşullarını ağırlaştırarak, ücretleri düşürerek, işçileri işsiz kalma korkusuna boyun eğdirerek karlarına kar katacaktır ama yine de ne yaparsa yapsın, kapitalizmin altında patlayıcı yığının birikip büyümesini önleyemeyecektir. Burjuvazi, çocuk emeğini daha yoğun sömürmek için işçilik yaşını 11'e çekerken mücadele yaşını da 11'e çekecektir.

Burjuvazi bu gerçeği bildiği için işçi sınıfının bugünkü durgunluğuna bakarak rehavete kapılmıyor. O işçi sınıfının gizil gücünün harekete geçtiğinde nelere kadir olacağını kimi "Marksist"lerden daha net görüyor. Sınıf korkusu burjuvazide içseldir. Düne bakıyor Ekim devrimini, 15-16 Haziranı hatırlıyor. Bugüne bakıyor, Tahir meydanını, Yunanistan'ı, İspanya'yı görüyor.

Burjuvazi, bu gerçeği bildiği için, işçi sınıfının bugünkü durgunluğuna bakarak rehavete kapılmıyor. O, işçi sınıfının gizil gücünün harekete geçtiğinde nelere kadir olacağını kimi "Marksist"lerden daha net görüyor. Sınıf korkusu burjuvazide içseldir. Düne bakıyor, Ekim devrimini, 15-16 Haziran'ı hatırlıyor; bugüne bakıyor, Tahir meydanını, Yunanistan'ı, İspanya'yı görüyor.

Biz komünistler işçi sınıfının gizil gücüne güveniyoruz.

Ancak bu gizil gücün kendiliğinden yıkıcı ve yapıcı bir güce dönüşmeyeceğini de biliyoruz. Bunun için komünistiz. Ve bunun için bütün gücümüzle çağırıyoruz. Yoldaşlar iş başına!

Toplumsal ve Siyasal Gündem'den

Düzenleyeler: Yusuf Erdem - Adnan Köymen – Ferda Kar

UTANÇ VEREN, YÜZ KIZARTAN REKORLAR

• AİHM'de en Fazla Mahkûm Olan Ülke Türkiye

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde (AİHM) 2010 yılında en fazla mahkûm olan ülkeler arasında ilk sırada yer aldı.

AİHM Başkanı Jean Paul Costa'nın düzenlediği basın toplantısında verdiği bilgiye göre;

2010 yılında Türkiye hakkında, 278 davada, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin en az bir maddesinin ihlal edildiğine hükmedi; Türkiye'yi, 217 davayla Rusya, 143 davayla Romanya, 109 davayla Ukrayna, 107 davayla Polonya izledi.

AİHM'in son verilerine göre ise; verileri, Türkiye'nin son 52 yılda 2 bin 404 kez mahkûm olarak mahûmiyet şampiyonu olduğunu gösteriyor. 1959-2011 arasındaki başvurular ve verilen mahkûmiyet kararlarını kapsayan verilere göre; "etkin soruşturma hakkını ihlal"den 135 kez ihlal olurken, "özgürlük ve güvenlik hakkı" konusunda 554 kez, "adil yargılanma hakkı" maddesinden 729 kez, "toplantı ve gösteri yapma özgürlüğü"nin çiğnenmesinden 53 kez, "ifade özgürlüğü"nden 207 kez, "mülkiyet hakkı" konusunda 611 kez mahkûm oldu.

Türkiye'yi, yalnızca Rusya; yaşam hakkı-

nı ihlalde 202 mahkûmiyetle Türkiye'yi (92 mahkûmiyet) ikinci sıraya itiyor.

Öyle anlaşıyor ki, AİHM verilerine göre; Yarım asırdır, insan hakları Türkiye'ye hiç uğramamış ve burjuva devleti elindeki zor ve şiddet aygıtını, sınırsız ve ölçsüz biçimde kullanmış; devr-i AKP'de de en fütursuz biçimde hak arayan işçiler, gençler, memurlar, Kürt ve Alevi toplumları üzerinde kullanmaya devam ediyor. Ne var ki tüm bunlara karşın başkaldırı artmaya ve sokaktaki öfkeli sesler yükselmeye ve buna paralel olarak sermaye iktidarının çözümsüzlüğü, telaşı, korkusu ve gaddarlığı da yükselmeye devam ediyor.

• Türkiye,İşKazalarında Avrupa Birincisi

Türkiye'nin iş kazalarında Avrupa'da birinci, dünyada ise üçüncü sırada yer aldığı bildirildi. Türk Harb-İş araştırmasına göre, Türkiye'de her yıl yaklaşık 300 bin iş kazası meydana geliyor.

Araştırmaya göre, dünyada en fazla iş kazası Güney Kore ve Brezilya'nın ardından Türkiye'de olurken, Türkiye ölümlü iş kazaları açısından Avrupa'da ise birinci sırada bulunuyor.

Araştırmaya göre, 2000 yılında SSK'ya bil-

dirimli 74 bin 847 iş kazası meydana gelirken, bu kazalar sonucunda 1173 kişi yaşamını yitirdi, 1818 kişi sakat kaldı ve 1 milyon 697 bin 986 işgünü kayboldu.

Bu arada, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü'ne, bölge müdürlüklerinden halen gelen bilgilere göre ise 2003 yılında toplam 29 bin 445 iş kazası meydana geldi. Bu kazalar sonucunda 487 kişi yaşamını yitirdi, 19 bin 979 kişi ise yaralandı.

Elli ve Daha Fazla İşçi Çalıştıran İşyerleri

İş kazalarının yüzde 72'sinin 50'den daha az işçi çalıştıran işyerlerinde meydana geldiği vurgulanan araştırmada, iş sağlığı ve güvenliği kurullarının oluşturulduğu ve koruyucu cihazların bulundurulduğu işyerlerinde kazaların daha az olduğu belirtildi.

Türk Harb-İş araştırmasında, Türkiye'de her yıl SSK'ya bildirilen ve bildirilmeyenlerle birlikte yaklaşık 300 bin iş kazası meydana geldiği vurgulanarak, bu kazalarda ölen ve yaralananların sayısının açıklanan resmi rakamların daha da üzerinde olduğu belirtildi.

Kazaların daha çok sabah saatlerinde ve en çok maden, inşaat, tekstil ve kimya işkollarında oluştuğuna dikkat çekilen araştırmada, sigortasız işçi çalıştırılan işyerlerindeki kazaların da çok olduğu, bu nedenle denetimlerin sıklaştırılması gerektiği kaydedildi.

İş Kazası Oranları

Türk Harb-İş'in araştırmasına göre, Türkiye ile bazı Avrupa ve dünya ülkelerinde, 1 yıl içinde meydana gelen iş kazalarının, kazaların meydana geldiği işkollarındaki işçilerin çalışma saatlerine bölünerek belirlenen iş kazaları oranları şöyle:

Ülke	İş kazası oranı
Brezilya	Yüzde 19.5
Güney Kore	Yüzde 19

Türkiye	Yüzde 18.7
Meksika	Yüzde 9

• Türkiye Çevre Endeksinde Sınıfta Kaldı

Türkiye, Yale Üniversitesi'nin hazırladığı 2012 Dünya Çevre Endeksi'nde 132 ülke arasında 109. sırada yer aldı.

İSTANBUL - Yale Üniversitesi'nin hazırladığı ve Avrupa ülkelerinin üst sıralarda yer aldığı 2012 Dünya Çevre Endeksi'nde İsviçre, Litvanya, Norveç, Lüksemburg, Kosta Rika, Fransa, Avusturya, İtalya, İngiltere ve İsveç ilk 10 sırada bulunuyor.

Listenin son sıralarında ise, Libya, Bosna Hersek, Hindistan, Kuveyt, Yemen, Güney Afrika, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Irak yer alıyor.

Doçent Doktor Çağan Şekercioğlu yaptığı açıklamada şunlara dikkat çekti:

“Aralık ayında Biological Conservation ve Science bilimsel dergilerinde çıkan iki bilimsel makalemizde, Türkiye'nin eşsiz doğal mirasını özetledik ve bu zengin doğamızın hızla yok edildiğini ve yeterince korunmadığını vurguladık. Maalesef durum giderek kötüye gidiyor ve Türkiye'nin doğa koruma açısından sergilediği kötü performans giderek dünyanın da dikkatini çekiyor.

2012 Yale Dünya Çevre Endeksi'nde Türkiye düzinelerce sıra gerileyerek, özellikle biyoçeşitlilik ve doğal alanlar kategorisinde dünya ülkelerinin yüzde 92'sinin gerisinde kaldı. Bu utanç verici bir durum.

Bu endeks bir kez daha gösteriyor ki, gelişmişlik parayla, inşaatla, binayla, barajlarla olmuyor.

Bizi geçmiş ya da bize yakın ülkelerin arasında ise Angola, Kongo, Mozambik, Moldova, Sudan, Suriye, Haiti ve Nijerya gibi iç savaş ya da diğer ciddi sorunlar geçirmiş, yoksul ve

perişan ülkeler yer alıyor. Dünyada çoğunluğu 3 biyoçeşitlilik sıcak noktasıyla kaplı olan tek ülke olan Türkiye doğa zengini bir ülke.

Ntvmsnbc / 08 Şubat. 2012 Çarşamba

•Türkiye Ölümlü İş Kazalarında Avrupa’da Birinci, Dünyada Üçüncü

Türkiye’nin ölümlü iş kazalarında dünya da üçüncü, Avrupa’daysa ilk sırada yer aldığını söyleyen Sosyal-İş sendikası, hükümeti acil önlem almaya çağırdı. Türkiye Sosyal sigortalar, Eğitim, Büro, Ticaret, Kooperatif ve Güzel Sanatlar İşçileri Sendikası (Sosyal-İş) başkanı Metin Ebetürk “Gün aşırı gelen kaza ve ölüm haberleri, Türkiye’de işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri alınmadığı, güvenceli istihdam ve insanca çalışma koşulları sağlanmadığı takdirde, yeni kaza ve ölümlerin yolda olduğunu ortaya koydu” dedi.

Hatırlanacağı üzere, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Zonguldak kazasının ardından bunun “işin doğasında olduğunu, kader olduğunu” söyledi. Çalışma Bakanı Ömer Dinçer de işçilerin “güzel öldüğünü” belirtmişti.

AB’den yedi kat fazla

DevrimciİşçiSendikalarıKonfederasyonu’na (DİSK) bağlı sendika, hükümetten iş kazalarını “kader” olarak nitelemekten vazgeçip şu adımları atmasını istedi:

* Sendikalar, Türk Tabipleri Birliği (TTB), Türk Mimar Mühendis Odaları Birliği (TMMOB) ve bilim insanlarının görüşleri esas alınarak acilen bir “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yasası” çıkarılmalı ve uygulanmalı.

* Ülke çapında iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemek için bir seferberlik başlatılmalı, en riskli sektörlerden başlayarak ülke çapında “işçi sağlığı ve iş güvenliği” önlemlerinin alınması ve uygulanması için istikrarlı bir politika yürürlüğe konulmalı.

* Özelleştirme, taşeronlaştırma ve güvencesiz istihdam uygulamalarından derhal vazgeçilmesi ve sendikalaşmanın önündeki tüm engeller kaldırılmalı. (İstanbul - BİA Haber Merkezi /03 Haziran 2010)

Ne var ki gerekli önlemler alınmadığı için her biri birer cinayet gibi iş kazalarında toplu veya tek tek ölümler artarak devam ediyor. Gerekli önlemler alınmadığı için barajlar patlıyor, işçilerin cesedi bile bulunamıyor; Avrupa’nın en büyük AVM’si olacak bir inşaatın işçileri birkaç yüz liraya kıyamadığı için naylon çayırda yanıp kavrularak can veriyor, Tuzla’da kurtarma aracını denemek için birkaç torba kum yerine işçileri araca doldurup denize indirdikleri için işçiler boğulup ölüyor. Ve işçi sınıfının örgütlülüğünün çok düşük, işsizler ordusunun çok büyük, devrimci kadroların çok dağınık ve sınıftan uzak, patronlar sınıfının emeği kurnalsızlaştırma ve kâr hırsının çok azgın, siyasi iktidarın da bu sınıfın emrinde olduğu bu koşullarda Türkiye, ölümlü kaza sıklığı açısından, 15 Avrupa Birliği ülkeleri ortalamasının 7 katından daha fazla bir kaza sıklığına sahip bir ülke olmaya devam ediyor.

• Biber Gazı Kullanma Rekoru, Türk polisinin

En fazla göz yaşartıcı biber gazı ithal eden ülkenin Türkiye, bu gazı hak arama eylemlerinde en yoğun, en ölçsüz miktarda kullanan polisin da Türk polisi olduğu bildirildi. Ayrıca gazın son kullanma tarihi olmasına karşın, çok yoğun kullanıldığı için zaman aşımına uğramadığını ve “ziyan” olmadığı belirtildi.

Hemen hemen her hak arama eyleminde ölçsüz miktarda biber gazı kullanan güvenlik güçleri, en son 4+4+4’ü protesto eden ya da eyleme katılmak için Ankara’ya gelmek isteyen KESK üyelerine polis gaz bombaları, göz yaşartıcı biber gazı ve tazyikli suyla müdahale etti. Özellikle göz yaşartıcı biber gazı en yoğun biçimde kullanıldı.

Sonuç:

Bütün bunlar; utanç verici, yüz kızartıcı, insanı kahreden rekorlar kuşkusuz. Bunlara; Türkiye'nin, dünyanın 17. büyük ekonomisi olduğu halde zengin ve yoksul arasındaki uçurumun en derin olduğu sondan ikinci (birincisi Güney Afrika) ülke olduğunu ve son 10 yıl içinde dolar milyarderleri sayısı bakımından Japonya'yı geride bıraktığımızı ilave ettiğinizde ise üzerine tüy diyor. Ne derler; ört ki ölem!

Aziz Nesin; anılarında, "Çocukken yoksulluğumuzdan utanırdım. Büyüyünce anladım ki; sefaletin kol gezdiği bir ülkede, asıl ayıp olan, yoksul olmak değil, zengin olmaktır." der. Ve

"Yordam Kitap" yayınları arasında çıkan ve bence mutlaka okunması gereken bir kitabın başlığı bir slogan gibi: Çalışarak Yaşamak Ya Da Savaşarak Ölmek (Paul Mason). Güzel olan ne varsa, değerli olan ne varsa, insani olan ne varsa tüm kaynakları çarçur eden, kirleten kapitalizm; ne yazık ki emekçi çocuklarına iyi bir eğitim sağlayamadığı gibi, çalışarak yaşamak isteyen emekçilerin çok önemli bir kesimine de çalışarak yaşamak olanağı da tanımıyor. Geriye gerçekten insanca yaşamak ve yaşatmak için, güzeli ve değerliyi (doğayı ve doğal yaşamı, sanatı ve yaratıcılığı, tarihsel ve kültürel dokuyu, bilimi, dostluğu ve dayanışmayı, özgürlüğü ve kardeşliği) korumak ve var etmek için savaşmak gerekiyor.

Üç Yangın, Üç Suçlu

Hemen her yıl onlarca yangınla sarılıyoruz; yüzlerce insan ölür, geride gözü yaşlı aileler kalır. Bu yangınların kimi iş güvenliği önlemlerinin yeterince alınmadığı fabrikalarda, kimi deprem çadırlarında, kimi şantiye çadırlarında, kimi otellerde. Bir yangın sonucu ölmek, her halde en dehşet verici ölümlerden biridir. Genel olarak yangında hayatını kaybedenlerin toplumsal dokudaki yerleri de aynıdır; ya yoksul halktan bir ailedir, ya da birkaç işçidir. Kimi zaman da karanlık güçlerce kışkırtılmış gerici bir grup; bir otelde aydın, şair, yazar ve gazetecileri tek bir sesleriyle cayır cayır yaktığına tanıklık ederiz.

Temmuz 1993 Sivas Madımak kundaklamasında göz göre göre 34 aydın, yazar, ozan -2 otel çalışanı ile birlikte- diri diri yakıldı. Bu da, birçok karanlık komplo gibi karanlık bir Özel Harp dairesi tezgahıydı. Saatlerce ne polis, ne asker oteldekipleri koruyabildi. Tansu Çiller Başbakanı, ama ipler Cumhurbaşkanı Demirel elindeydi, telefonun başında emirler verdi. "Tek bir kişinin bile burnu kanamasın" emrini verdi; yani toplanan saldırgan gruba müdahale

etmeyin, saldıranların burnu kanamasın, ama oteldekipleri bırakın, yansın. Mahkemeler uzadıkça da uzadı. Sivas'ta bunca yıl saklanan bir

Sivas Madımak

kundakçı, ancak öldüğünde ortaya çıktı; yurt dışındakiler getirtilemedi. Ve dava zaman aşımından düştü. Aslında düşen, aşınmış burjuva devlet yapısının tuğlalarıdır. Sonuçta ortada tek

suçlu kaldı: KİBRİT.

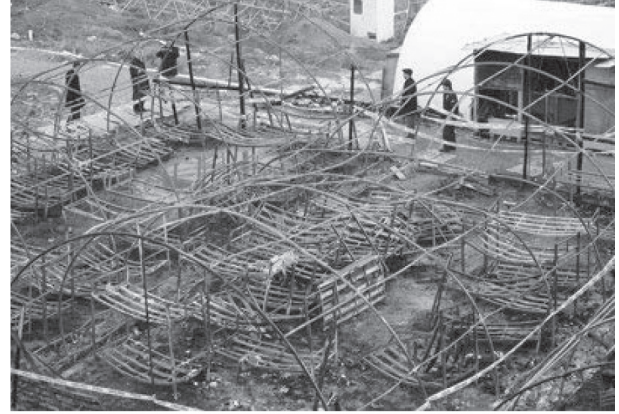
Kış aylarında meydana gelmeleri sebebiyle, Düzce depremi ve Van depreminde de onlarca aile, barınmak zorunda bırakıldıkları deprem çadırlarında yanarak can verdiler. Yanarak can verdiler çünkü; devlet, bir afet sonunda onların barınma güvenliğini sağlamadı, yaşama haklarını güvence altına almadı. (Ama aynı devlet ABD'nin isteği doğrultusunda, daha olaylar başlatılmadan önce, Suriyeli muhalifler için Hatay'da bir Çadırkent kurdu.) Deprem bölgelerinde çıkan yangınlara ilişkin suçluyu yine burjuva basın ilan etti: Sobadan çıkan kıvılcım. Çadır yangınlarında da ortada tek suçlu kaldı: SOBA.

12 Mart 2012 gecesi İstanbul Esenyurt'ta

Van deprem. çadırı

inşaat şantiyesinde, işçilerin kaldığı 3 çadırda çıkan yangında 11 işçi hayatını kaybetti. Esenyurt Belediye Başkanı, ilk inceleme sonunda “yangının mutfakta kullanılan ısıtıcıdan kaynaklandığı”nı söyledi. 27 Mart tarihli gazetelerde bakanlık müfettişleri yangının çıkış ve ölüm sebeplerini,” acil çıkış kapısının ve yangın söndürme cihazının olmayışı” ve “elektrik tesisatının kurulumunun yanlış oluşu”na bağlamışlar. Bu olayda da suçlunun ISITICI olduğu tespit edildi. Kurban bayramlarından önce kurulan kurbanlık hayvan çadırları herkesçe bilinir; işçilere yatacak yer olarak verilen çadırlar aynı çadırlardır. Tek farkı içlerindeki ranzalar ve ısıtıcılardır. Barbar, insan hayatını hiçe sayan Kapitalist düzen, insanla hayvanın farkını ancak böyle görebilir: Ranza ve Isıtıcı.

Esenyurt- 2012

Belirleyici Olan Kürt Halkının Örgütlü İradesidir

2012 Newroz kutlamalarının İşçileri bakanlığınca, 18 Mart Pazar gününe alınmasının engellenmek istenmesi sökmedi; Newroz ruhuna yakışır biçimde milyonların katılımıyla kutlandı. AKP hükümeti yasaklamayla iki şeyi hedeflemişti: Kitleleri baskı altına almak ve tutuklamalara bir meşruiyet kazandırmak. Bunu bir ölçüde başardı; çünkü yasaklama olmasa katılım çok daha da fazla olacak, meydanlar dolup taşacaktı. Yasaklamanın ikinci ve asıl hedefi ise Kürt halkının ve devrimci demokrat kamuoyunun Newroz kut-

lamalarında alanlara taşınmasını engellemekti. Ne var ki AKP hükümeti tüm yasaklamalara, gaz bombalarına, tazyikli suya, tutuklamalara rağmen halkın örgütlü iradesinin karşısında duramadı. Çünkü Newroz zulme, baskıya isyanın ruhudur; alanlara koşanlar ise bu ruha sahip olanlardı. İşte bu nedenledir ki, yasaklar, engellemeler, gaz, tazyikli su, cop ve tutuklamalar sökmedi; özgürlük hareketi polis barikatlarını aştı, ülkenin her tarafı Newroz şenliği alanı oldu.

Dünyada Tek Çocuk Bayramı Kutlanan Ülkeden Çocuk Haberleri

Dünyada Tek Çocuk Bayramı Kutlanan Ülkeden Çocuk Haberleri

Nisan ayında yine bir 23 Nisan çocuk bayramı öncesi, her zaman alışık olduğumuz sahneler bir kez daha Burjuvazinin medyatik şovuyla televizyonlarda sahnelenecek. Dünyanın çeşitli ülkelerinden çocuklar, “şanslı” arkadaşlarının ülkesine gelerek onlarla birlikte dünyadaki tek çocuk bayramını kutlayacaklar. Seçilmiş çocuklar önemli mevkideki koltuklara oturtulup, onlardan “emirler” alıp hep birlikte çocukça deyip gülecekler. Peki gerçekten burjuvazi, bu topraklar üzerinde yaşayan çocuklarımıza geleceğe güvenle bakabilmeyi sağlıyor mu; anadilde eğitim, sağlık ve yaşam haklarını güvence altına alıyor mu; hiçbir din ve mezhep arasında ayrım yapmadan bütün çocuklara aynı mesafede duruyor mu?

Bulunduğumuz topraklar üzerinde yaşayan çocuklarımız; sınıfsız ve sömürsüz bir dünya özlömi ve kavgasının bu günden ödenmiş bedelleri olamazlar, olmamalıdır.

Ve onlar hakkındaki her haber bizler için önemlidir; o nedenle bir sıra takip edilmemiştir:

- 10 Ağustos 1997 gecesi baklava dükkânından kapıyı kırarak baklava çalan 4 çocuğa 9 yıl hapis cezası verilmişti. Çocuklardan üçü, olay tarihinde 18 yaşından küçük oldukları için, koskocaman dünyamızda tek çocuk bayramı kutlanan ülkenin mahkemeleri bu çocuklara 6 yıl ceza verdi.

- Van depreminde Karpuzalan köyünde yaşayan ve evleri hasar gördüğü için kışın ortasında evlerinin bahçesine kurdukları çadırda yaşamak zorunda bırakılan 8 yaşındaki Bahar ve kardeşi 4 yaşındaki İsmail, Dünyada tek ço-

cuk bayramı kutlanan ülkenin hükümeti yaşama haklarını koruyamadığı için sobanın tutuştuğu çadırlarında yanarak öldüler.

- 13 yaşında 26 kişinin tecavüzüne uğrayan N.Ç davasında, Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkenin mahkemeleri N.Ç nin bu işi kendi rızasıyla yaptığına karar verdi.

- 28 Aralık 2011 gecesi Şırnakın Uludere ilçesi Roboski köyünde, kimi okul masrafı kimi geçim kaynağı diyerek Iraktan kaçak mazot getiren çoğu çocuk 35 kişiden biri olan 16 yaşındaki Şivan Encü Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkenin uçaklarının açtığı bombardıman sonucu arkadaşlarıyla birlikte öldürüldü.

- 22 Kasım 2011 tarihli sabah gazetesinin haberine göre, Diyarbakırda 3980- Şanlıurfa'da 3789- Antep'te 1803- Mardin'de 1668- Batman'da 1447- Şırnak'ta 1142- Adıyaman'da 1077- İstanbul'da 3908- Ankara'da 1723- İzmir'de 1731 iş kazası geçirerek sakat kalan çocuğa üç ayda bir olmak üzere, Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkenin SGK'sı tarafından sakat maaşı bağlandı.

- ...2011 Ağustosunda 17 yaşındaki Abdullah Basatlı Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkenin maden şehri Zonguldakta kaçak çalışan maden ocağında göçük altında kalarak can verdi.

- ...Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkede, sigara kullanımı 8 yaşa, alkol ve uyuşturucu kullanımı 11 yaşa, ucuucu madde kullanımı 11 yaşa kadar düştü. Bu ülkenin bir bakanı Hürriyet gazetesindeki röportajında uyuşturucuyla mücadelenin çok büyük mali kaynak gerektirdiğini ve biz böyle bir kaynağa sahip değiliz. Ama kontrol altına almak için

bazı AB ülkelerinde uygulanan sınırlı serbestlik yöntemi için çalışmalara başladık dedi.

- 200 çocuk tutuklu, Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkenin Adana ili Pozantı ilçesinde tecavüz, taciz ve işkence gördükleri M tipi çocuk ceza evinden, Ankara'daki Sincan ceza infaz kurumuna sevk edildi.

- ...15 Şubat ta Şırnak'ta yapılan gösteride üç çocuk taş atıkları gerekçesiyle tutuklandı. Avukatlarının 18 yaşından küçük çocukların tutuklanamayacağını söylemesine rağmen, Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkenin hakimi kararını değiştirmede.

- Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkenin Başbakanı öğrenci velilerine karşı yaptığı konuşmasında, dindar bir nesil yetiştirmeliyiz, çocuklarımızın tineri mi olmasını istiyorsunuz dedi.

- ...Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkenin tarım sektöründe, önemli bir kısmı 15 yaşın altında binlerce çocuk, iş güvenliğinin ol-

madığı ,kötü hava şartlarında ve olumsuz sağlık koşullarında 4-7 ay süreyle tarlalarda çocuk işçi olarak çalıştırılmakta.

- Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkenin içişleri bakanı, Adıyaman'da Alevi inancına sahip insanların evlerinin işaretlenmesini birkaç çocuğun işi olarak açıkladı.

- 2004 yılında Mardin'in Kızıltepe ilçesinde 12 yaşındaki Uğur Kaymaz evinin önünde babası ile birlikte, Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkenin polisleri tarafından öldürüldü.

- Dünyada tek çocuk bayramı kutlanan ülkede, okul öncesi çocukların yüzde 50'si, okul çağı çocukların yüzde 30'u yetersiz beslenmeden kaynaklanan hastalıklarla karşı karşıyadır.

“Çocuklar, çiçeği insanlığımızın

Güllerin en hası, en goncası”

A. Behramoğlu

Özel Mahkemeleri Meşrulaştırmak

Burjuvazi Anayasa referandumunda “Yetmez ama evet!” sloganıyla “sosyalist” çevrelerin bir kesimini demokrasi oyununa dahil etti. Böylece 12 Eylül'den buyana tartışmalı olan anayasanın meşruluğunu Sadece bilinçsiz ve örgütsüz kitlelere onaylatmakla kalmadı, etkileri ne kadar sınırlı de olsa, “sosyalistleri” de onaylatmış oldu. Şimdi aynı demokrasi oyunu burjuvazinin iç savaş örgütlenmesinin önemli bir unsuru olan özel mahkemeler için tekrarlanıyor.

12 Eylülün yargılanması istemine bugüne kadar copla, gazla, tutuklama ve işkence ile karşılık veren burjuvazi, ne değişti de bugün 12 Eylül'ü “yargılamaya” kalkıyor. Bu sorunun yanıtı son derece nettir. Burjuvazinin amacı, 12 Eylül'ün yargılanması değil, Yargılama kisvesi altında özel mahkemelerin meşrulaştırılması,

“sosyalistlerin” bu meşrulaştırmaya ortak edilmesidir.

Burjuvazinin 12 Eylül'ün yargılayabileceğini ciddiye alıp yollara dökülenlerin bilinçlerini değil ama, duygularını anlayabilmek zor değil. Yaşadıklarını, yaşadıklarımızı bir kez daha haykırmak istiyorlar. Ama bunun yolu ; burjuvazinin demokrasi oyununa ortak olmak, bugün ve gelecekte mücadeleyi sürdüren ve sürdürecektir olan devrimcilere yeni acılar yaşatan ve yaşatacak olan “özel mahkemeleri meşrulaştırmak” olmamalı.

Herkesin kendine yazık etme hakkı elbette vardır. Ancak hiç kimsenin, hele kendine devrimci diyenlerin kendine yazık etme hakkını başkalarının acı çekmesi için kullanma hakkı yoktur.

4+4+4=Çocuk İşçiler+İtaatkâr ve “dindar” Nesiller

HDK (Halkların Demokratik Kongresi) Yürütme Kurulu; AKP iktidarının “4+4+4” düzenlemesinin taşıdığı tehlikeye dikkati çekmiş ve “Halkların Dikkatine,” başlığı altında aşağıdaki bildiriyle halklarımızı ortak mücadeleye çağırmıştır:

Halkların Dikkatine

Geleceğimiz tehdit altında! Türkiye’nin bugününe, yarınına dair en önemli meselelerinden biri olan eğitim yasa tasarısı toz duman arasında, kavga dövüş, zorbalıkla çıkartılmaya çalışılıyor! Kimse ne olup bittiğini doğru dürüst anlamasın diye mistik cümleler ardına gizlenmiş, kısaca “4+4+4” kodlu tasarısı, Türkiye toplumunun geleceğini tehdit ediyor.

Biliyoruz ki, bugüne kadarki devletin okulu,

- * Barışın okulu değildi.
- * Kadınların, “erkek” olmayanların okulu değildi.
- * Emekçilerin, yoksulların okulu değildi.
- * Halkların okulu değildi.
- * Engellilerin okulu değildi.
- * İnananların, inanmayanların, hiç birimizin okulu değildi.
- * Ne özgürlüğün, ne eşitliğin ne kardeşliğin okuludur; baskının, şiddetin, asimilasyonun zulmün okuludur.

Gelin görün ki, 4 + 4 + 4 ve arkasındaki zihniyet de bir başka zulümdür. AKP şemsiyesi altında yan yana yığılmış cemaatler koalisyonunun yasa tasarısı, okullarımızın temel meselelerini çözmek bir yana, ağırlaştıracaktır:

- * Öyledir, çünkü anadilinde eğitim gibi acil bir talebi gerçekleştirmeye değil; Türkiye toplumunu bölmekte kullanışlı olduğu öteden beri

bilinen “okul ve inanç” tartışmasını sömürmeye oynamaktadır. Bu soruna gerçekten çözüm arayanlar, Sivil Cuma’lara, örtülü örtüsüz kadınların 8 Mart’lardaki, Newroz’lardaki birlikteliğine, Cem Evlerine bakabilir.

- * Öyledir, çünkü kız çocukları aleyhine ortaöğretimde var olan eşitsizlikleri ve okullaşma oranlarındaki uçurumu gidermeye yönelik hiçbir iyileştirme getirmiyor.

- * Öyledir, çünkü henüz 9 yaşındaki öğrencilerin belli alanlara yönlendirilmesi onların 13 yaş sonrası eğitim seçeneklerini kısıtlayacaktır. Yani bu yasa çocuklarımızın sermayenin acımasız sömürü tezgahlarına itilmesinin önünü daha da açacak, cinsiyetçi isdihamı daha derinleştirecektir.

- * Öyledir, çünkü mukaddesatçı, milliyetçi, cinsiyetçi ve neoliberal küresel sermaye düzeninin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmiş müfredatla hesaplaşmak bir yana, pekiştirmektedir. Müfredatın başına yeni sıfatını eklemek onun demokratik ve bilimsel nitelikte bir eğitim sürecini var edeceği anlamına gelmez.

- * Öyledir, çünkü bu tasarısı, eski deyimle “millet-i hâkime”nin talebidir. Türkiye’nin ne emekçilerine, ne Alevi, ne Hristiyan, ne inanmayan yurttaşlarına ne de “Diyanet İslamı” dışında İslam yorumlarına sahip kesimlere, tek kelime danışılmıştır.

Türkiye halklarına çağrımızdır: Çok geç olmadan, çocuk işçiler, itaatkâr “dindar” nesiller ülkesine hayır diyelim! Hiçbir ayırım yapmadan herkese nitelikli ve parasız eğitim sağlayan demokratik cumhuriyetin okullarını konuşmaya, hayata geçirmeye koyulalım.

Halkların Demokratik Kongresi

Yürütme Kurulu

İzmir İşçi Sağlığı ve Güvenliği Meclisi

Direnışteki Billur Tuz Raporu (Parça)

Billur Tuz:

Tek Gıda-İş Genel Başkan Danışmanı ve Eylemci işçilerle görüşüldü. Eyleme konu olan Billur Tuz işletmesinin bulunduğu Çiğli’de konuşlu Atatürk Organize Sanayi Bölgesinde yaklaşık 50.000 işçi çalışmakta, bunlardan 3000 kadarının sendikalı olduğu söyleniyor. Organize sanayi bölgesinde işletmeler daha çok Petro-kimya ve Tekstil ağırlıklı. Örgütlü işyerlerinde Toprak-kimya’da Kristal-İş ve Çimse-İş; Petro-Kimya’da Lastik-İş ve Petrol-İş örgütlü. Bölgedeki işletmelerin en küçüğü yaklaşık 170 işçi, en büyüğü 1500 ila 2000 arasında işçi ça-

ışçi, 3 taşeron firmaya bölünmüş. İşçilerin yaş ortalaması yaklaşık 30. İşten çıkarılan işçilerin 6’sı kadın. İşçilerin ortalama maaşları 800 TL. İşçiler üç vardiya halinde 07.00-15.00, 15.00-23.00, 23.00-07.00 çalışıyorlar. Ayrıca 08.00-16.00 arasında daha çok mesai tarzında idari işlerle görevli bir grup işçi de var. İşçiler, iş olduğu sürece belirli mesailerle çalıştırılmakla birlikte işlerin daha düşük seyrettiği dönemlerde ücretsiz izne çıkarılıyor. Yani esnek istihdam modeli uygulanıyor.

İşyerinde daha önce de Tek Gıda-İş örgüt-lüymüş. Ancak işveren, işçileri iş sözleşmesinin devamı karşılığında taşeronlaşmaya ve sendi-

leştiriyor. Bölgede 6 işyerinde sendika var. Üç işyerinde Birleşik Metal-İş, 1 İşyerinde Tek Gıda-İş, 1 İşyerinde Teksif, ve 1 işyerinde de Petrol-İş Sendikası örgütlü.

Billur Tuz İşletmesinde toplam 140 işçi çalışıyor. Bunların 20’si ana işverene bağlı, kadrolu ve 120’si de taşeron işverene bağlı. Bu 120

kadan istifaya zorlamış. Aşama aşama uygulanan bu yöntem sonunda sendika, 2010 yılında işyerinde yetkiyi kaybettiğini görmüş. Tekrar sendikalaşma süreci başlamış. İşyerindeki işçilerin 113’ü örgütlenmiş. İşveren bunun üzerine 31.12.2012 tarihinde 47 işçi, daha sonra da 20.01.2012 tarihinde 2 işçi olmak üzere 49

işçiyi işten atmış. Ziyaretimiz sırasında işçiler eylemlerinin 44. günündeydi. Halen işyerinde 64 işçi sendikalı olarak çalışmaktaymış. Bu anlamda sendika, bir kısım işçi işten atılmış olmakla birlikte işyerinde yetkiyi almaya yakın. Bu nedenle tekrar yetki başvurusunda bulunulmuş.

Tüm iş akışı süresince karşılaşılan iş riskleri

1- Ağır kaldırmaya bağlı kalıcı eklem rahatsızlıkları.

2- Üretim süreci boyunca aşırı yüksek ısı ve buharlı ortam (devamlı 30 °C ila 35 °C arası sıcaklık).

3- Devamlı tozlanma ve bu ortamda korumasız solunum (Toz Sodyum, Alüminyum Silikat-Herhangi bir sağlık riski oluşturmadığı ifade ediliyor).

4- Temel şikayet konusu şu ana değin yaralanma ile sonuçlanan “iş kazaları”.

5- Makinelerin korumaları yok. İşçilerin aktardığı örnek vakalar :

a. Derya Karabulut adlı işçi kolunu makineye kaptırmış . Kol ampute olmuş (kopmuş). Microcerahi konusunda uzman bir hastaneye götürülmüş. İşveren masraflı olur gerekçesiyle Ege Üniversitesine naklettirmiş. Kol yerine implant edilmiş. İşçi raporlu iken patron tarafından işten atılmış.

b. Levent Erbilgin adlı işçi ayaklarını ‘Burger’ denilen alete kaptırmış. Bir süre işveren idari kısımda görevlendirmiş. Şu an durumu bilinmiyor.

6- İşyerinde bir işyeri hekimi bulunduğu, haftada üç gün işyerinde görev yaptığı ve yalnız ana işverene bağlı çalışan işçilere yönelik hizmet verdiği aktarıldı.

İşçilerin ve Sendika temsilcisinin talepleri ve durum değerlendirmeleri.

1- Eylemci işçiler yalnız bırakılmamalı. Ziyaretler işçilerin moralini yükseltirken, patron üzerinde baskı oluşturuyor.

2- Kitlesele eylemler örgütlenmeli, desteklenmeli

3- Sınıfın diğer unsurlarının da örgütlenebilme-

si için sendikaların, her organize sanayi bölgesi, serbest bölge ya da havzaya irtibat büroları açmasını çok önemli görüyorlar. (Eylem süresince grev çadırına bilgilenmek ve sorunlarını iletmek üzere diğer işyerlerinden pek çok başvuru olmuş.)

4- “Soframızda Billur tuz kullanmıyoruz “ sloganıyla kampanya başlatılması talep edildi.

Sonuçlar

1- Eylemin nedeni, işletmede sendikasızlaştırmaya yönelik uzun süredir devam eden bilinçli saldırıya sendikanın verdiği yanittir.

2- İşçileri sendikal örgütlenmeye iten temel nedenler ücret düzeylerinin düşüklüğü, esnek istihdam rejimi ve “iş kazalarıdır”.

3- Billur Tuz, işkolunda pazar payının %75’ine sahiptir. Bu durum işletmenin işçilerine yönelik saldırılarının rekabetle izah edilemeyeceğini göstermektedir. Billur Tuz örneği, kapitalist sınıfın sınıf bilincinin ülkemizde nedenli belirleyici olduğunun göstergesidir.

4- Tek Gıda-İş temsilcisi Gürsel Köse’nin, Billur Tuz’daki mücadelenin organize sanayi bölgesinde örgütsüz olan 47 bin işçi için örnek teşkil edeceği; bu nedenle sınıfın bütünü için öneme sahip olduğu sözleri dikkate değerdir. Kapitalist sınıfın, işçi sınıfına saldırısını her düzeyde ileri bir sınıf bilinciyle ördüğü yerde, Billur Tuz işçilerinin eylemliliğinin başarısı basit bir hak kazanımından öte, sermayenin bütününe karşı bir zafer anlamı taşıyacaktır.

5- Bu nedenlerle İzmir’de örgütlü işçi sınıfının eyleme kitlesele desteği, İzmir dışında tüm ülkede sınıf örgütlerinin işletmenin uygulamalarının teşhirine yönelik kampanyalar örgütlemesi, mücadelenin sınıfsal bir hesaplasmaya dönüştürülmesi, eylemliliğin muhtevasını anladığımızın ve buna uygun yanıtları verebileceğimizin göstergesi olacaktır.

Görüşmeye Katılanlar: Av. Seyhan Güngör Göbekçin (İzmir Barosu), M.Müh.Uğur Demirtaş [Makina Müh. Odası], Dr. Gültekin Akarca (SES İzmir Şube Üyesi), Veli Güner, Tahir Ozan

Tarihsel Meydan Okuma

Murat Çakır*

Geçen Çarşamba günü Yeni Özgür Politika'nın birinci sayfasında, ben-
ce çok anlamlı bir fotoğraf yayım-
landı. Fotoğraf, 24 Mart'ta yaşamını yitiren
HPG'li Gülistan Basutçu'nun cenazesini taşı-
yan yoksul Kürt kadınlarını resmetmişti.

Bu fotoğraf kanımca çok şey anlatıyor. En
başta Kürt hareketinin yoksullar ve kadınlar ta-
rafından taşındığını. Ve Türk devletinin bugüne
kadar uyguladığı bütün politikaların, istenile-
nin tam tersi sonuçlar doğurduğunu.

Şöyleki; inkâr ve imhaya dayanan temel po-
litika, doğrudan yoksul halk hareketini yarattı.
Kırlı savaş, zorunlu göçler, otoriter neoliberal-
izm ve buna bağlı olarak ziraat alanında uzun
zamandır süren dönüşüm müthiş bir iç göçe ve
dolayısıyla Kürtlerin hızla proleterleşmesine
neden oluyor. Proleterleşme ise politizasyona.
Göç alan kentlerde BDP'nin ve öncülerinin
elde ettikleri seçim başarıları, kitlesel Newroz-
lar bunun bir göstergesi.

Tabii iç göçün ve Kürt proleterleşmesinin
son derece olumsuz yanları da var. Son dönem-
lerde yapılan çeşitli araştırmalar, yoksullaşma-
nın ve sefaletin "Kürtleştiğini" kanıtlıyor. Kürt
illerinde ve göç alan kentlerin varoşlarında
resmî işsizlik oranları, ortalamanın iki, hatta
üç katına çıkarken, bölgeler arasındaki eşit-
sizlik uçurumu artıyor. Gene resmî rakamlara
göre »Yeşil Kart« sahibi olan 9,5 milyon insa-

nın yarıya yakını Kürt illerinde yaşıyor. Örne-
ğin KONDA'nın yaptığı bir araştırmaya göre,
Kürtlerin yüzde 23,4'ü günde 1 Dolar veya
daha aşağı gelire sahip. KONDA, Kürt nüfusun
yüzde 23'ünün açlık sınırında, yüzde 53'ünün
ise yoksulluk sınırında yaşadığını belirtiyor.

Bahçeşehir Üniversitesi'nin yaptığı »Anadil
Ayrımında İşgücü Piyasası Konumları« başlık-
lı bir araştırma da, anadili Kürtçe olan nüfusta
ücretli çalışma oranını yüzde 38 olarak tespit
ederken, anadili Türkçe olan nüfusta bu oranı
yüzde 57 olarak veriyor. Bu araştırmaya göre
sosyal güvenceden yoksunluk oranı anadili
Kürtçe olan nüfusta yüzde 66,3. Araştırmalar
aynı zamanda bölgeler arasındaki eşitsizliğin,
bölgeler içerisinde de, bilhassa göç alan kent-
lerde aşırı derecede arttığını gösteriyor. İstan-
bul, Ankara, İzmir, Mersin veya Adana gibi
kentlerin varoşları, güvencesiz Kürt proleterle-
rinin doldurduğu ucuz iş gücü depoları hâline
gelmiş durumda.

Araştırmacı yazar Mustafa Sönmez ise Kürt
illerindeki toprak eşitsizliğine dikkat çekiyor.
Sönmez, topraksız ve az topraklı ailelerin ör-
neğin Diyarbakır'daki oranları yüzde 42 iken,
arazilerin sadece yüzde 4'üne sahip olduklarını,
buna karşın yüzde 3'lük bir azınlığın Diyarba-
kır'daki arazilerin yüzde 41'ini kontrol ettik-
lerini belirtiyor. Veya Urfa'da nüfusun yüzde
1,5'lik bir kesiminin 10 milyon dekara yakın

arazinin yüzde 30'una sahip olduklarını vurguluyor.

Bu gelişme, özellikle BDP ve Kürt hareketinin geneli için müthiş bir tarihsel meydan okuma anlamını taşıyor. Kuşkusuz ülkenin ve toplumun fiili bölünmüşlüğü, Kürdistan'ın özel durumu ve yasal siyaset önündeki engelleri aşma çabası bilhassa BDP'nin pragmatist bir siyaset izlemesini gerektiriyor. Farklı Kürt kesimleriyle ittifaka girilmesi, bu pragmatizmin bir sonucu elbette. Kürt kimliği de menteşe rolünü oynuyor.

Ancak salt Kürt kimliğine, yani ulusal soruna odaklanması, sosyal sorunun arka plana itilmesine neden oluyor. Bu da siyasî söylemin değişmesine, muğlaklaşmasına. Örneğin bugün her zamandan fazla gerekli olan "toprak reformu" talebi BDP Programı'nda yer almıyor bile. Emek sorununa ise hiç değinmeyelim.

Halbuki en önemli demokratikleşme hareketi olarak Kürt hareketinin, demokratikleşmenin olmazsa olmazı olan sosyal adalet vurgusunu yapması gerekmez mi? Hem bu Kürt halkının gerçekliğine uygun değil mi? Kanımca Kürt proleterleşmesinin Kürt hareketinin karşısına çıkardığı tarihsel meydan okuma, ulusal sorunu, ekolojik-feminist ve kurtuluşçu bir perspektifle sosyal sorunla bağlantılı hâle getirme görevidir. Bu görevi yerine getiren Kürt hareketi, halkın içinde olan ve halk tarafından taşınan bir hareket olarak bölge halklarına örnek bir örgütlenme modeli hâline gelebilir.

Kısacası, Kürt halkının yoksul kesimlerinin trajik gerçekliği, sosyal sorunu ulus devlet düşüne kurban ettirmemeyi gerektiriyor. Sizi bilemem, ama ben baldırı çıplakların perspektifinden bakınca, bu sonucu çıkartıyorum.

* Özgür Gündem Köşe Yazarı

İşçi Sınıfı ve Köylülüğün Bileşik Mücadele Alanı

Hayrı Bökü

Burjuvazinin gözü dönmüş bir kâr hırsıyla doğaya saldırısına karşı hareketlenen yığınları kapitalizme karşı mücadeleye yöneltmek komünistlerin görevidir.

Günlük basında en çok göze çarpan, kendiliğindenci eylemlerin başında, burjuvazinin doymayan kâr hırsından kaynaklanan ekolojik saldırılarından kaynaklı eylemlerin olduğunu görürüz. Farklı ekolojik alanlar olsa da –bunlar; madenler, HES’ler, balık çiftlikleri, baz istasyonları, katı atık tesisleri vs. gibi- bu alanlarda farklı sınıflardan ve kimliklerden, halklardan ve azınlıklardan yığınların birlikte hareketlendiğini ve zengin bir çeşitlilik gösteren eylemler yaptıklarını basından ve çevremizdekilerden takip ederiz.

Burjuvazinin dünya ölçekli krizi ile birlikte ağır işsizlik koşulları, çalışan sınıfın işsiz kalma korkusu, sendika yöneticilerinin sınıfı örgütlemeye konusundaki isteksizliği ve burjuvaziyle, onun devletiyle uzlaşması, komünistlerin sınıfı örgütlemeye yaratıcı çaba içerisinde olamayışları veya sıralanabilecek başka birçok sebepten dolayı, işçi sınıfında ve emekçi halkta öfkeli bir sessizliği gözlemliyoruz.

Bu alanda bastırılmış sınıf ve sınıf katmanları, farklı bir alan olan ekolojik alanda farklı sınıflarla birlikte farklı kimlik, halklar ve azınlıklarla korkmadan bazen de başarılı sonuçlar

olarak zafer kazanıyorlar.

Bu alanların yaşamsal alanlar olması, burada yaşayan ağırlıklı olarak emekçi kesimleri yaşamsal alanlarında yaşamaz hale getirdiğinden dolayı ve ayrıca fabrikadan atılmak ve aç kalmak korkusu da olmadığından dolayı, bu alanlarda işçiler diğer sınıf kardeşleriyle birlikte ekolojili alanlarda ortak eylem içerisinde olabiliyorlar. Ekolojik alanın birleştirici özelliği, yani madenler, HES’ler, baz istasyonları, balık çiftlikleri, katı atık tesisleri eylemlerinin birleştirici özelliği, kapitalist sömürü ve talana karşı sınıfları ve farklılıkları birlikte hareket ettirme özelliğidir.

Komünistler ekolojik mücadelenin bu birleştirici yönünü anlayıp kavrayarak burjuvazinin sınıfları, hakları ve ayrı kimlikteki dinsel çevreleri parçalamaya ve düşman etmeye çalıştığı bu ortamda bu eylemler içerisinde aktif olup kapitalizme karşı bayrak açmalı, sermaye egemenliğini yıkmak için kavgaya aktif ve enerjik bir şekilde atılmalıdır.

Bugün komünistlerin önünde en önemli görev; burjuvazinin krizine bağlı olarak, yığınların da giderek yükselen öfkelerini de dikkate alarak, burjuvazinin savaş tamtamları çaldığı bir dönemde, ekolojik mücadelenin birleştirici özelliğini de görerek, savaş aleyhtarı bir tavırla, Kürt Özgürlük Hareketini yalnızlaştırma tezgahlarını da boşa çıkaracak bir şekilde ekolojik

mücadeleyi kavganın odağı yapmaktır.

Ağırlıklı olarak göze çarpan, sermaye ve devletiyle kıran kırana mücadelenin sürdüğü madenlerin ve HES'lerin bulunduğu alanlardaki köylü mücadelesi, kapitalizme karşı mücadelenin en belirgin olarak ekolojik alanda kendini gösterdiği devrimci bir çıkıştır.

Kapitalizmin doğal sınırlarına dayanmasına bağlı olarak şehirlerde işçiyi bitiren sermayenin doğada da köylüyü bitirme operasyonudur. Böylece madenler ve HES'lerde ağırlıklı olarak görülen sermayenin doymaz kâr hırsı, köylülerin yaşamsal alanlarını yaşanmaz hale getirirken bir yandan da köylülerin kapitalizme karşı

başkaldırmasına yol açarak sınıf kardeşleri işçiler için işçi-köylü ittifakının somut koşullarını yaratıyor.

Elbette sömürücü sınıf, sömürdüğü sınıfları, kendisine karşı birleşerek ortak mücadeleye girişmesinler diye bu sınıfları bölüp parçalayarak onların güçlerini zayıflatmak ister.

Yıllarca haklı istemlerle mücadele eden Kürt özgürlük hareketini ve baskı altında tutulan ve en temel hakları bile verilmeyen Aleviler, aralarına düşmanlık tohumları ekilerek diğer sınıf kardeşlerinden ve birbirlerinden ayrı tutulmuşlardır. Farklı haklı istemlerinde yalnız kalmış olan bu kesimler - hatta burjuvazinin kışkırtma-

Erzurum / Tortum-HES Direnişi

sı sonucu diğer sınıf kardeşlerinin saldırısına uğrayan bu kesimler- farklı ekolojik mücadele alanlarında bütünleşerek hep birlikte mücadele ettikleri gözlenmektedir. Bu alan, sınıf mücadelesinin keskinleştiği, burjuvazinin savaşıla çözmeye çalıştığı, hatta hakları birbirine kırdırmayı planladığı bir dönemde birleştirici özelliği olan ekolojik alan temelli eylemlerde komünistler tarihi görevini yapmalı, ezilenlerin ortak hareketini sağlayıp sermayeye karşı kitlelerin mücadelesini örgütlemeli, bütün direnişleri birbirine bağlamalı ve büyütmelidir.

Erzurum'da HES'lere karşı mücadele ve köylülerin göstermiş olduğu direniş, komünistlerin üzerinde düşünmesi gereken sosyolojik bir olaydır. Kıyasıya mücadele veren Erzurumlu köylülerin türbanlı ve sakallı dindar insanlar oldukları ortada. Sermayeye ve onun zor gücü jandarmaya taşı atan dindar köylü "Allahüekber" diyerek taşı atıyordu. Ayrıca yerlere yatan türbanlı kadına devletin jandarması: "Teyze Allah'ın adını anıyorum, Allah aşkına şu eylemi bırak, yerden kalk!" diye bağıırıyordu.

Kula'da karşılaşılan sonra da kaldırıldığını anlayan katı atık tesislerine karşı mücadele eden Kula- Esenyazı köylüleri, yüzlercesi Kula'yı birbirine katıp sermayenin polisine boncuk boncuk ter döktürürken EGE-ÇEPi bize PKK'lı demişlerdir. Bizim hakkımızı kim savunursa biz onun yanındayız, diye gür sesle bağıırıyordu. Haklı istemler ve haklı istemleri kararlı bir şekilde savunmanın halkları nasıl birleştirdiğini ve ortak kavganın koşullarının nasıl ortaya çıktığını komünistler iyi gözlemeli. bunlardan dersler çıkarmalı, ekolojik mücadelenin birleştirici yönünü -zamanın giderek daraldığı bu ortamda- kaldıraç olarak kullanmalıdır.

Bu zengin örnekleri Türkiye'nin birçok bölgesinde yaşanan örneklerle çoğaltabiliriz. Turgutlu'nun Çal Dağı'nda çıkarılmak istenen nikel madenine karşı Turgutlu halkının farklı sınıf, kimlik ve azınlıklarla vermiş oldukları beş yıldan beri süren mücadele, farklı sınıfların, farklı kimliklerin TUR-ÇEP (Turgutlu Çevre

platformu) komünistlerin de aktif özne olarak yer aldıkları akılcı, sabırlı, inatçı ve birleştirici mücadele sonucunda kısmen başarıya ulaşmıştır. Ayrıca bu zorlu mücadelenin, farklı sınıf ve kimliklerin zafere ulaşınca kadar birbiriyle uyumlu bir şekilde ustaca yönlendirilmesi hayatı önem taşımaktadır. Kısaca toptancı siyaset değil, siyasetin toplumsallaştırılması, ekolojik mücadele verenlerden büyük bir ustalık istiyor. Komünistler, binayı yıkmadan yükseltecek başarılı birer usta olmak zorundalar.

Tekel işçileri, sınıfların ve kimliklerin sermayeye karşı birlikte ortak eylemini gerçekleştirdi. Sermayenin işine yarayan parçalanmışlık, Tekel eyleminde erimeye başladı. Hızlı bir şekilde sermayeye karşı ortak hareketin koşulları oluşmaya başladı. Bu durum, sömürücü bir güç olan sermayeye ve devletine korku sardı. Birlikte mücadeleye girişmenin, sermayeye vereceği zararı bilen sermaye-sınıf uzlaşmacı sendikaların da desteğiyle Tekel eylemi Türkiye'yi sarmadan saldırıya geçti.

Bu örnek mücadeleden dersler çıkararak ülkenin her tarafında ekolojik alanda baş gösteren başkaldırıların her birini, birer Tekel eylemine dönüştürmeliyiz. Tekel eyleminin birleştirici özelliği ve kararlılığı, her ekoloji eyleminde gözlenir; farklı sınıflar, kimlikler, halklar ortak çıkarları doğrultusunda KENDİLİĞİNDEN bir araya gelmişlerdir. Komünistlere düşen görev, her ekolojik çıkışı sermayeye karşı başkaldırıya dönüştürmek, eylemleri Türkiye düzeyine yaymaktır. Sınıfın tüm ezilenleri ve yıllarca haklı istemlerle mücadele eden Kürt özgürlük hareketinin ve Kürt halkının da bu birleştirici ekolojik alanlarda bilfiil aktif yer alması gerekir. Sermaye düzenini, onun savaş hazırlıklarını yerle bir edecek güç; hangi kimlikten olursa olsun, işçilerin mücadele birliği, halkların kardeşliği, işçi-köylü dayanışmasıdır. Ekolojik mücadele, bu hedefi kolaylaştıracak zengin mücadele olanakları sunmaktadır.

8 Mart'tan - 21 Mart'a 1 Mayıs 2012'ye Doğru...

M.Selim

Kapitalist sistem dünya ölçeğinde en derin ve en yaygın burhanlarından birinin içinde

kıvrılırken çaresizlik içinde öncekilerden farklı bir çıkış üretememekte, yine krizi savaş yoluyla "devlet Aygıtı"nı yeniden yapılandırarak aşmak istemektedir. Emperyalist kapitalist sistem, ülkemizdeki işbirlikçi-gerici-piyasacı siyasal iktidarı, Afrika-Ortadoğu-Kafkaslar coğrafyasında yeni bir misyonla öne çıkarıyor. Halklara, bir yandan demokrasi, insan hakları ve özgürlükler vadederken, öte yandan diktatörlere karşı sözde mazlum halkların mücadelelerinin yanında saf tutan şişirilmiş bir bölge önderi ve BOP eş başkanı figürü sunuyor! Gel gör ki bu "özgürlükçü-demokrat" başkan; kendi ülkesindeki mazlum Kürt halkını yok

sayarak onların en temel siyasal hakları ve ana dillerini reddederken, dağdakileri katledip, "ovadakileri" kitlesel biçimde hapsederken on-

**Gel gör ki bu
"özgürlükçü-demokrat"
başkan; kendi ülkesindeki
mazlum Kürt halkını yok
sayarak onların en temel
siyasal hakları ve ana
dillerini reddederken,
dağdakileri katledip,
"ovadakileri" kitlesel
biçimde hapsederken
onların demokratik hak
ve özgürlük taleplerine
kulak tıkamakta ve üç
maymunları oynamakta
direniyor.**

ların demokratik hak ve özgürlük taleplerine kulak tıkamakta ve üç maymunları oynamakta direniyor.

Siyasal iktidar; en sert yöntemlerle ve en hızlı bir biçimde öncelikli olan ulusal sorunu çözmeden bölgesel emperyalist yayılmacı heveslerini gerçekleştiremez, Bu nedenle, egemenlerin bu sorunu bölgesel emperyalist bir savaşla aşma hedefini de göz ardı etmememiz gerekir.

Kürt Özgürlük Hareketi, bir yandan askeri operasyonlara gerilla gücüyle, parlamenter mücadeleye de siyasal öznesiyle müdahil olurken, demokratik hak ve özgürlükler alanında KCK ve HDK ile çok yönlü yeni ve farklı yapılarla kararlı bir biçimde ağırlığını arttırıyor. Bu kavga iki taraf için de çok önemli ve yaşamsaldır. Onun için de çözümü ivedi ve zorunludur. Her iki tarafın aslında çö-

zümü kendilerince net: Devlet, kültürel haklarda bir uzlaşma arayışında iken Kürt halkı kendi kendini yönetmede kararlı. Anayasal yurttaşlık temelinde demokratik bir cumhuriyet ve demokratik özerklik istemleri, bugün artık Kürt halkının geri adım atmayacağı siyasal talebe dönüşmüş durumda.

Giderek derinleşen krizin besleyip yarattığı bu olumsuzluk ortamında ise yeni bir anlayış, bu yeni anlayışa denk düşen yeni mücadele yapı ve araçları filizleniyor. Öncelikle bu embriyon halindeki anlayış ve araçların bugünümüz ve yarınımız için önemini iyi kavramak; sonra da bunları cesaretle denemek, geliştirmek yükseltmek ve mücadeleyi tüm bileşenleriyle ortak bir kanala, devrimci bir sel yatağına yönlendirmek için hummalı bir çalışma içine girmek gerekiyor.

Sermaye; topyekun tek güç olarak her türlü aracını seferber ederek sınıfa, emekçilere ve ezilen halklara karşı savaş hazırlığındayken ve uluslararası-ulusal düzeyde sömürü düzenine, sisteme karşı direnen ve başkaldıran yığınlar isyan ederken, ne yazık ki devrimci siyasal ve örgütsel öznelerinden yoksun durumdadılar.

Burjuvazi için en korkunç durum nedir, diye bir soru yöneltsek şöyle bir yanıt gelebilir: Enternasyonalist komünist omurga üzerinde devrimci bir sınıf hareketinin ayağa kalkması ve bu

gücün Kürt özgürlük hareketiyle birlikte burjuvazinin karşısına dikilmesi. Gençliği, kadın hareketini, aydınları ve ekolojik köylü hareketini de çevresinde birleştirip devasa bir tarihsel enerjiye dönüştürecek ana ittifak ancak böyle oluşabilirdi. Ne yazık ki bu noktadan henüz çok uzaktayız; dağınık durumdayız ve sınıfımızla kurduğumuz devrimci bağlar da çok sınırlı.

Sınıf, saldırı kendine yöneldiğinde -bu ister ekonomik, ister demokratik hakların gaspı ve siyasal özgürlüklerin kısıtlanması olsun- kendini tek başına ,yalnız hissediyor. Bu mücadeleyi siyasal kavgayla bağlamada zorlanıyor. Bu zaaf

her alanda yaşanıyor. Ekoloji-Eğitim-Sağlık-Kadın- Gençlik vb.

Niçin 8 Mart, emekçi kadınlarımızın; neden Newrooz, Kürtlerin; niçin Sivas, Alevilerin, niçin 1 Mayıs sınıfın ana gündemi, mücadele alanı? Niçin 1 Mayıs, Kürtler ile işçi sınıfının ortak birlik, dayanışma ve mücadele günü olamıyor? Ya da Newrooz neden sınıfın ortaklaştığı siyasal talepler etrafında ateş ocaklarını ülke çapında yaktığımız, başkaldırdığımız bir güne dönüşmesin?

Neden 2012 1

Mayıs'ı ortak kavgamızın yükseltildiği, milyonların hesap sorduğu, siyasal hak ve özgürlükler alanının ortak taleplerimizle yankılandığı, düşman sınıfa meydan okuduğumuz, kavgamızın doruğuna bayrağımızı diktiğimiz gün olmasın?

Giderek derinleşen krizin besleyip yarattığı bu olumsuzluk ortamında ise yeni bir anlayış, bu yeni anlayışa denk düşen yeni mücadele yapı ve araçları filizleniyor. Öncelikle bu embriyon halindeki anlayış ve araçların bugünümüz ve yarınımız için önemini iyi kavramak; sonrada bunları cesaretle denemek, geliştirmek yükseltmek ve mücadeleyi tüm bileşenleriyle ortak bir kanala, devrimci bir sel yatağına yönlendirmek için hummalı bir çalışma içine girmek gerekiyor.

Eğer biz;4+4+4=12 saldırısını başta eğitim emekçilerine ve onların işkolundaki sendikal örgütlerine, öğrenci gençliğe ve örgütlerine, veliler ve örgütlerine yönelen bir çerçeveye ve daha önemlisi sisteme muhalif yığınlara, siyasal öznelerle, ilerici devrimci tüm sistem karşıtı DKÖ'lere ve HDK'ye yönelik topyekün bir SALDIRI olduğunu kavrayabilirsek, miting, iş bırakma ve fiili meşru grevlerle, mecliste yasa gündeme geldiğinde genel direnişimizle vereceğimiz yanıtlarla 4+4+4=0 sonucunu elde edebilir ve kendi demokratik-bilimsel-laik ve emekçiiden yana eğitim projemizi katılımcı bir anlayışla toplumsallaştırabiliriz..

Eğer biz sağlık alanında yaratılan GENEL SAĞLIK HAKKI MECLİS'lerini, yalnızca sağlık emekçilerinin işi gibi görme anlayışından kurtulup bu yapılanmayı örme işinin önemini kavrar ve ülke çapında yaygınlaştırırsak işte o zaman mücadele doktorun, hemşirenin, hizmet işçilerinin, hastaların ve yakınlarının sendika ve kitle örgütlerinin siyasi öznelerin ortak iş ve eylem birliğine doğru yol alır.

Aynı sorgulamayı ekoloji alanına taşırsak durum pek farklı olmayacaktır. Doğaya yönelik her türlü talana karşı duran onlarca yapı, merkezileşememe gibi bir sorunla karşı karşıyayken ve yerelliklerde önlerine çıkartılan barikatlarla karşı direniş örnekleri sunarken ne yazık ki onlar da haklı kavgalarının yeterli destek ve dayanışmayı görememektedir.

Edremit Körfezi'nde ilk kez 8 Mart; Kürt-Türk kadınlarının, tüm sendikalar, demokratik kitle örgütleri ve siyasal örgütlerin katılımıyla yürüyüş ve mitingle başlayıp üç gün boyunca değişik siyasal örgütlerin salon etkinlikleriyle DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ olarak karşılandı.

SİVAS KATLİAMI'nın zaman aşımına uğratılması sadece alevi örgütlerinin mücadelesi olmaktan çıkarak Körfez'in tüm güçlerini birleştiren ortak protestolara dönüştü.

Şimdi sırada altına imza koyan 26 örgütün NEWROOZ sınavı var. Yasal prosedürün tamamlanarak 24 mart BURHANİYE' de bölgesel merkezi eylem, tüm Türkiye'de olduğu gibi, iş gününe çekilerek alan daraltılmak ve kitlesel katılım engellenmek isteniyor. Kürdistan ve büyük metropollerde de bizi büyük sınav bekliyor. Bu dönemde ne denli ezilenlerin yanında saf tutacak, işçi sınıfı ve emekçi halk? Bu barikatı aşabilirsek eğer, ileriye doğru biraz daha yol almış olacağız. Eğer temel görev örgütsel ve siyasal birliğin yaratılması ise, bu ancak sınıf mücadelelerinin zor ve sert dönemeleri içinde pişerek biçimlenerek ete kemiğe bürünecektir.

Tüm bu yaşanılan olumsuzluklardan kurtulabilmek için, yeni yapı ve mücadele araçlarını geliştirip güçlendirmeliyiz

Her kriz, kendi içerisinde yeni fırsat ve olanaklarını da taşır. Sınıf mücadelesinin daha da sertleşeceği her bakımdan açık olan önümüzdeki dönemde, HDK yapılanmasını ve aracını, sosyalist parti, örgüt ve çevrelerin eylem ve güç birliğine yönelişlerini cesaretlendirmeli; dönemin ortaklaştırıcı, iş birliği, güç birliği, hatta cephe birliğini denemesi, geliştirilmesi, korunması gereken yapıları ve mücadele araçları olarak sahiplenmeliyiz.

Komşu Yunanistan örneği, yeterince ön açıcıcıdır. Politik alanda KP, sendikal alanda PAME (Tüm İşçilerin Mücadele Cephesi), gençlik alanında KNE cephe örgütleriyle hem yığınlarla en geniş ilişkiyi kurmakta hem de kavganın pratiğinde denenmiş yeni genç kadrolarla hareketi güçlendirmektedir. Tüm bu yaşanan olumsuzluklardan kurtulabilmek için çürümüş eskinin bağrından doğup gelen yeni yapı ve mücadele araçlarını geliştirip güçlendirmeliyiz.

İpek ve Gül Ya da Çelik ve Ateş...

Ayla Boran

*İnsanı kendine yabancılaştıran her sistem,
insanı şiddetin ve insansızlığın nesnesi
yapar.*

*O zaman ne kıca, ne kardeş, ne baba, ne
sevgili, kendisi değildir artık. Güç, zayıf
görünene kolay yönelir.*

aylbrn

8 Mart 1857... Tarihin kadınlar ve insanlık adına en güçlü tanıklıklarından biridir. İkinci Enternasyonalin öncü komünist militanlarından, Spartakist Birliğin ve Almanya Komünist Partisi'nin kurucularından olan Clara Zetkin'in girişimiyle II. Enternasyonalin Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı aldığı kararla, 129 yoldaşını aynı eylemde yitiren New Yorklu kadın tekstil işçilerinin grevini ölümsüzleştirmiştir.

O günden bu güne emekçi kadınların, kadının kurtuluşu ve sınıf mücadelesinin kaldıracıdır 8 Mart.

O günden bugüne ağırlaşan ve artan sorunlarla mücadelede olduğu kadar sınıfsal mücadelede de kadının konumunun belirlenmesinde ilk pratik adım olmuştur.

Kadının özgürlük arayışı, bir bütün olarak toplumsal iş bölümünün, sınıflı toplumun din ve ahlak anlayışlarından, kapitalizmin bunları

büyütücü etkisinden ve bunlara karşı mücadele zorunluluğundan bağımsız değerlendirilemez. Bu mücadele geçmişten bu güne, ulusal bağımsızlık kahramanı Jeanne D'Arc'tan, Paris Komünü'nde barikata çıkan, Versailles'a kafa tutan, kadın örgütü yöneticisi oldukları için giyotinde can veren, on binlerce kadına, kızıl Rossa'dan, Clara Zetkin'den toplumsal eşitlik ve özgürlük için" İpek ve Gül, Çelik ve Ateş" olan milyonlarca kadın tarafından sürdürülüyor, sürdürülecek.

Kadın sorununun gündemi de mücadelesi de sınıfsal bilinçle ortaya çıkmış, proleter kadınların tarihsel süreçte canı pahasına ortaya koyduğu eşitsizliğe vurgu, bugünün kapitalist toplumunda en yakıcı gerçekliktir. Cinsiyet temeli üzerinden kapitalizmin ürettiği ve kendi üretim ilişkileri ve işleyişine uygun düşen ve beslenen bu eşitsizlik, sınıf mücadelesi içinde nasıl oluyor da kadını ikincil konuma düşürüyor? Nasıl oluyor da mücadele içinde kadının varlığı, sömürü düzeni algısının bulaşıklığına yeniliyor? Nasıl oluyor da evde, işte, sokakta en yakınındakinden bile şiddet görüyor kadın? Proleter erkek, komünist erkek, nasıl oluyor da burjuvazinin tanımladığı konumunu içselleştiriyor kadına karşı? Nasıl oluyor da aynı proleter, komünist kadın, tüm cinslerinin adına bir mücadele içinde iken bile çözüm yolunu erkeğe öykünmekte görebiliyor; erkek egemen ideolojiye karşı mücadele yerine karşı cinse karşı mücadeleyi koyabiliyor?

Zor sorular bunlar elbet... Zorluğu teoriden değil, pratikten, hesaplaşmak gerektiğinden, kendiyle hesaplaşma derdi olmamasından; kapitalizmle baş etmenin çıkmazlarından, itilmek ve ötekileştirilmekten kaynaklanıyor.

New Yorklu 129 kadın dokuma işçisi, 12-14 saate uzayan mesai saatleri ve sömürüye karşı çıktılar. Onları ölüme götüren direnişleri bugün tüm dünya devrimcileri tarafından sahip çıkılan bir semboldür. Onca yıldır bir seremonidir kadını; mücadele içinde, sınıfsal konumu içinde halen can çekiştiren.

Onlar "kadın"dı.

Benzer bir tarihten not düşmek isterim, bu topraklarda yaşanmış. Yıl 1909... Refik Halit Karay'ın 'Hakk-ı Sükut (Sus Payı)' romanına konu olan Bursa'nın İpek Kadınları'nın zorlu hikayesinden bir not düşelim önce :

"Üç dört kuruşa karşı on dört saat kaynar suların başında pis kokular, hasta nefesler emerek zehirlenen, tazeliğinden, kızılığundan, gözlerinin parıltısından her gün bir zerre kaybederek toprak olan vücutlar (...) bir gün kırmızı kurdelesinin süslediği ipek saçlar altında sevine sevine, neşeli, kuvvetli gelen yeniler, bir iki sene sonra güçsüz ayaklarını, nalçalı kunduralarını taş kaldırımlar üstünde zorla sürükleyerek kulübelerine çekilirlerdi. Ağrıyan başlarını, yanan göğüslerini dinlendirmek için yalnız altı saat süreleri vardı; gülmek ve konuşmak için değil! Kim bilir ertesi sabah bu hasta, yorgun gözler ne kadar güç açılır, her kemiği ayrı sızlayan bu zavallı vücutlar, fabrikanın düdüğüne ne zorlukla uyardı? Kim bilir bu hastalıklı sabahlar ne kadar gözyaşları döktürürdü, bu halsiz vücutları sürüklemek ne zordu?"

29 Ağustos 1910'da Sabah gazetesi manşeti atar; "Bursa'da uzun süreden beri iş koşullarının düzeltilmesini bekleyen ipek işçileri greve gitti."

...ve sonunda Bursa'nın İpek Kadınları'dır greve giden. İpek Kadınlar üretimin karşısında erkekler kadar ücret alabilmek, sağlıksız iş koşullarının iyileştirilmesi, ucuz emek olarak görülen emeklerine sahip çıkmak için iş bırakma eylemi (grev) yaparlar. Bursa'nın ipek kadınları, Türkiye'nin ilk kadın eylemini 3 Ağustos'ta, Bursa'da Kozahan'ın yanında bulunan Ulu Cami bahçesinde gerçekleştirirler.

Nice coğrafyada kim bilir kaç örnek vardır. New Yorklu dokuma işçisi kadınlar ya da Bursa'nın İpek Kadınları gibi.

Onlar kadındı.

Tarlada tapanda, güneşin altında, kışın aya-

zında üreten; hayatın, aşının, ekmeğinin yükünü sırtında taşıyanlardı.

Onlar kadındı.

Dünden bugüne siyasal mücadele pratiği içinde ölüme yürüyen, ömrünü tutsak geçiren nicesi de öyle...

Onlar kadındı.

Sesi, çığılığı duyulmayan, her gün ölümle ve en yakınındakinden gördüğü şiddetle karşı karşıya bırakılanlar da öyle...

Onlar kadındı.

İşgücü yedeği olarak emeği katmerli sömürülen, “sofradaki yeri öküzden sonra gelen...”

Onlar da kadın.

Her ne ise, toplumun öznelere birini yüzyıllardır yok saymak burjuva düzene denk düşer.

Burjuvazi, son yıllarda “Nefret Suçlarına Karşı Olma” söylemini geliştirdi ve bunu liberal aydınlar yoluyla sosyalist harekete taşıdı. Birçok sosyalist çevre, diğer pek çok konuda olduğu gibi, bu söylemi sorgulamaksızın kendi literatürüne ekledi.

Toplumsal eşitlik ve özgürlük mücadelesi yürüten komünistlerin, burjuvazinin sözde demokratik kesimlerince “nefret suçunu” işleyen ya da ideolojileri gereği bu suçları işlemeye yatkın bir hareket olarak görülmeleri, komünistlere karşı yönelmiş yeni bir psikolojik hareket olarak görünüyor.

Bu söylemin heybesine kadına karşı şiddet suçları da dahil edilmektedir. İşçi sınıfının, halkların ezgiye, baskıya, sömürüye, ayrımcılığa karşı eylemleri “nefret suçu” kapsamına alınarak tepkisiz bir toplum yaratılmak isteniyor. Kadın da bu yeni ideolojik yönelimin merkezi figürü olarak kullanılıyor.

Nefret suçları söylemi, emekçi sınıfların eşitlik ve özgürlük mücadelelerine, kapitalizmi zorla yıkma kararlılığına karşı geliştirilen yeni

bir saldırı olarak kullanılıyor. Bu söylemin, kapitalizmin dünya ölçeğindeki 2007’den beri süregelen bunalımına denk geldiğini, dünyanın dört bir yanındaki kadın ve erkek emekçilerin sokağa taşan eylemlerini de göz önüne aldığımızda, burjuvazinin neden nefret suçu diye bir suça ihtiyaç duyduğu da anlaşılır oluyor.

Bu söylemin teorik altyapısının oluşturulmasında, sosyalizmin dünya çapında durağanlığa girdiği dönemde, bu saflardan uzaklaşıp, kapitalizmi çatı olarak kabul edip vicdanlarını rahatlatmaya çalışan liberal çevrelerin öncülük etmesi ve bu çabalarını yeni bir sol söylem olarak geliştirmeleri de ayrıca anlamlıdır.

Tüm emekçi kadın ve erkeklerin; baskı, sömürü ve sefaletle karşı mücadeleleri bir haktır. Bu hak, nefret ve şiddeti önceleyenlere karşı, eşitlik ve özgürlük mücadelesinin ve yeni bir dünya düşünün hiçbir noktasında nefreti barındırmayan tüm emekçi ve komünistler için bir direnme hakkıdır.

Bugünün sorunu, bu ülkenin başta proleterleri olmak üzere, tüm devrimci demokrat ve sosyalistlerine de görev ve içselleştirilmiş bir sorumluluk yüklemektedir. Bu, aynı zamanda bir zorunluluktur da.

Omuz omuza yürünmeden insanlığın kurtuluşuna giden yol aşılamaz. Evde, sokakta, tarlada, fabrikada, okulda, üniversitede kadını mücadeleye çekmeden, yoldaşlığın cinsiyet üzerinden tarifini kaldırmadan, bugünden yarına mihenk taşı olacak dönüşümleri beyinde, yürekte gerçekleştirmeden kurtuluş yok hiçbirimize.

Bu coğrafya, mücadelede kadının gücünü en iyi gösteren pratiği 90 yıldır örnekliyor bize. Kürt Özgürlük Hareketi’nin mücadele dinamiğinde kadının yeri ve konumu, kapitalizmin sahte reformlarına yaslanmadan da devrimin gücünü göstermektedir.

Biz kadınlar, tüm tarihimizle, mücadele gücümüzle olmamız gereken yerdeyiz. Ya siz ?

Biyoyakıtlar ve GDO Kapitalizmin Sürdürülebilir Yaşam Denemeleri

Bahadır Aydın

Bu kavramları, ilk kez , içeriğiyle birlikte geçmiş dönemlerde duysaydınız ne düşündüğünüz bilemiyorum; ama bu iki olgudan biri, gerçekten diğerinin yapılışını zorunlu kılacak bir etmen olabilir. Bu durum da korkutucu bir senaryo yaratabilir. İki kavramın ilk bakışta birbirine değen noktaları da pek göze ilişmiyor ama biraz kapsayıcı düşündüğünüzde ilişkiyi çok net görebileceğinize eminim. Düşünmemiz gereken, yani düşünce-mizin kapsamında yer alması gereken şey de tahmin edilebileceği gibi, Yeryüzü. Petrol artık Dünya üzerinde tükenme eğilimindedir ve buna çare olarak bir çok alternatif enerji kaynağı düşünülmektedir. Düşünülenlerin de petrolden aşağı kalır yanı ne yazık ki pek yok. İşte biyoyakıt da buna bir örnektir. Kapitalizmin kâra yönelik ve kısa vadeli hedeflerden ötürü, birazdan bahsedeceğimiz biyoyakıt üretimi örneğinde olduğu gibi, bir türlü düşünemediği ya da düşünmek istemediği ölçüt Yeryüzü'dür. Dünya'nın hızlıca yok edilmesi sürecinde kapitalizm, kullanacağı üretim biçimlerini de sadece sınırlı bölgeler üzerinde etkileri manasında ele almakta ya da bu iyi senaryomuzun aksine hiç ele almamaktadır.

Yazının başlığında yer alan ve biyoyakıt üretimine eşlik eden bir diğer olgu da genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) konusudur. Kapitalizmin bakışında GDO , yeşil devrim projesinin bir devamı olarak, sözümona, toplu açlıkları yok edecek, insanlığı daha çok ve “kaliteli” besleyecek bir kurtuluş projesidir, 1950 yılında tarımda bütün dünyada işleme konulan yeşil devrimin akıbetini birçok insan iyi bilir. Bu sürecin ülkemiz ve geri kalmış bazı 3. Dünya ülkelerinde bazı prosedürleri uygulanmaya devam edilegelen bir kimyasal kullanım patlaması içerdiği bilinmektedir. Bu süreç kitlelerin nüfuslarında ve besin kaynaklarında müthiş artışlara neden olurken, bir yandan da onlara yıllar boyunca zehirli maddeleri besin diye yedirmiştir. GDO da bu zincirin bir halkasıdır.

Kapitalizmin kâr güdülü zihniyeti yine devrede. Onlar bu tip organizmaların insan sağlığına yaptığı olumsuz etkilerin bulunmadığını öne sürmektedir. Çok ilginç ki birçok ilaç bile üretildiği dönemden yıllar sonra uzun süreli testlerin ardından piyasaya sürülmektedir; fakat insanoğlu birçok gıdayı günlük olarak tüketmek zorundadır. Bu sürece bağlı olarak biyolojik olarak istenmeyen türler arası genetik yayılım-

ları ve biyolojik çeşitliliğin zarar göreceği olgusu bir kenara bırakılmıştır bile.

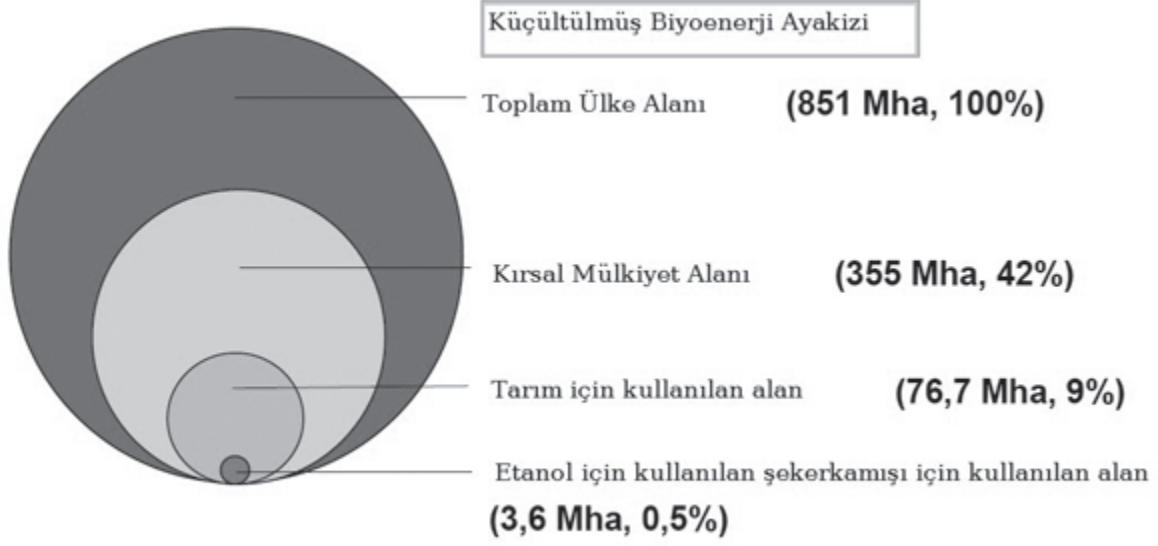
Kapitalizmin, piyasanın gündelik beklentilerine göre şekillendirdiği enerji üretimi ve besin temini, doğal olarak doğayla uyumsuzdur. Bu durum da insanlığa ölümü, kendisine ise kâr getirmektedir. Buna bağlı olarak biyoyakıt üretimi yapılan ve bu üretime tahsis edilen arazilerin büyüklüğünü ve buralarda yapılan ya da yapılacak biyoyakıt üretiminde kullanılacak bitkilerin tek tip üretimlerini göz önünde bulundurursak, insanlık için kullanılabilecek onca arazinin sadece taşımacılık faaliyetleri için heba edileceğini değil, aynı zamanda daha fazla bitki türünün ve canlının aynı alandan uzaklaştırılmasıyla ekolojik yaşamın nasıl bir dengesizliğe düşürüleceğini görmüş oluruz. İşte burada GDO'yu dünya üzerindeki arazi yetersizliğiyle tarımsal üretimde aklamaya çalışanlara yeni bir cevap doğmuş olur. Kilometrelerce karelik araziler, en büyük biyoyakıt üreticisi Brezilya' da

bu tarz üretime feda edilmekte ve bu arazilerin miktarı da gün geçtikçe artmaktadır. Kıtanın deniz aşırı komşusu Afrika kıtası açlıkla pençeleşmekte, geri kalanlarında ise yavaş yavaş durum benzer bir hal almaktadır. Brezilya'da sadece biyoyakıt üretimine tahsis edilen arazi miktarları ve değişimleri aşağıdaki verilerde gösterilmiştir. Bu grafikte gösterilen biyoyakıt üretimi için kullanılan 1532 yılında ilk kez şeker kaynağı olarak kültüre edilen ve ticari bir ürün olarak Portekizli yerleşimciler tarafından Avrupa'ya ithal edilen şeker kamışının üretiminin artışı dikkat çekicidir. Ayrıca Brezilya'da şeker kamışından yapılan etanol üretiminin en büyük alıcısı da A.B.D. dir. Ek olarak şeker pancarı, mısır, tatlı sorgum, patates, buğday, odunsular, tarımsal atıklar, soya ve yer fıstığı da biyoetanol üretiminde kullanılabilmektedir. Aynı zamanda ABD, biyoetanolün üretimi bakımında Brezilya'dan sonra ikinci büyük ülkedir.

Birim: milyon hektar (2007)		%	%
BREZİLYA İÇİN		Top. Arazi	Ekilebilir arazi
Toplam Ekilebilir Arazi	851		
1. Toplam Mahsül Alanı	76.7	9.0%	21.6%
Soya	20.6	2.4%	5.8%
Mısır	14.0	1.6%	3.9%
Şeker kamışı	7.8	0.9%	2.2%
Etanol için kullanılan şeker kamışı	3.4	0.4%	1.0%
Portakal	0.9	0.1%	0.3%
2. Çayırılık alan	172.3	20%	49%
3. Mevcut alan Toplam ekilebilir alan- (mahsül alanı + çayırılık)	105.8	12%	30%

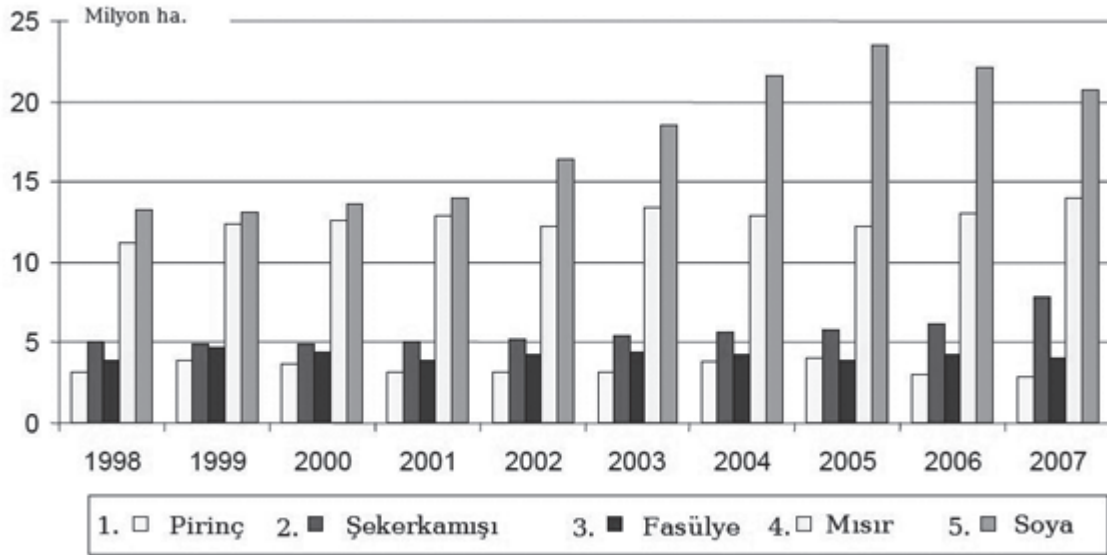
Source: UNICA

Tablo: Milyon hektar başına genel tarım ürünlerinin üretiminde kullanılan araziler gösterilmiştir. (Sugarcane: biyoetanol üretiminde kullanılan başlıca bitki olan şeker kamışı)

Source: Horta Nogueira e Seabra (2008)

Şeki: Etanol üretiminde kullanılan arazinin tüm ülke arazisine olan oranı gösterilmiştir.

Source: Horta Nogueira e Seabra (2008)

Tablo: Biyoetanolün başlıca kaynağı şeker kamışı üretiminin yıllara göre değişimi gösterilmiştir. Sırasıyla birinci pirinç, ikinci şekerkamışı, üçüncü fasülye, dördüncü mısır, beşinci soya fasülyesi.

Her ne kadar yararlandığımız APEC (Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği) verileri, bu tarz üretimin dünyanın oksijen kaynağı olarak adlandırılan yağmur ormanlarını tehdit etmediği yönünde de olsa, bu üretim alanlarının nasıl gelişim gösterdiği ve bu tarz ekosistemleri nasıl tehdit ettiği ve daha da edeceği verilerle sabittir. Bu tarz birçok alanın da vahşice katledildiği daha önce birçok kez gözler önüne serilmiştir. Peki bunca üretim artışı Dünya'nın masum halkları için neyi ifade ediyor? Çok basit; daha fazla ulaşım, daha fazla ticaret, daha fazla sömürü, daha fazla savaş.

Emperyalistler bir gün doğada petrol denilen bir kaynağın da kalmayacağını, çok şükür, farkına vardılar; ama her zaman olduğu gibi geç kaldılar. Bu biyoyakıt üretiminin doğayı bitireceğinin farkına çok geç varılacağını da bir ön belirtisidir. Ama onların söylemiyle henüz bu konuda çok mu gerideyiz? Sermayedarlar, aslında kendileri açısından tehlikenin farkındalar. İşte bu yüzden bu tarz doğa düşmanı üretimin ardında yatanları çok iyi gizlediklerini düşünüyorlar. Bu arka planı gizlemek kime mi kalıyor? Tabi ki kendi özünden koparılmış, her daim “bağımsız” olan, çağın kusursuz tanrısı bilim. Bilimin sanayinin güdümünde nasıl güzel laflar ettiğini görüyoruz; ülkemizde de AKP eliyle nükleer santrallerin kurulma çabaları esnasında bu santrallerin, RES yada Güneş Enerji sistemlerinin yerine ne kadar çevreye dost bir teknoloji olduğunu bizlere anlatan kuruluşlarımız da kendi “bağımsız” bilimsel tezlerini bir o kadar güzel ortaya atmaktadırlar. Çünkü geri dönüşümlü enerji üretimi Dünya'nın birçok bölgesinde bilimin savunmasına muhtaçtır. Sistemin geri dönüşüm kavramı da kendisi gibi geri dönüşümsüzdür ve tarihin çöplüğüne karışıp gidecektir. Bu ve bunun gibi birçok örnek, sermayedarların girişimci dünyalarının yansıma fırsatlarıdır.

Bahsimizin diğer yanı, spekülasyona oldukça açık bir diğer olgu da açlık krizimizin ilacı GDO lar mı? İşte bu üstte bahse konu olan ölç-

ğ de eklersek neden genetiğini değiştirerek biyolojik olarak daha verimli ve dirençli tarımsal nesilleri yetiştirmekte ve onların yetiştirilebileceği arazileri yok etmekteyiz? Oysa bu arazileri insanoğlu verimli tarım teknikleriyle (doğaya etkileri hesap edilmiş) daha iyi kullanabilecekken biyoyakıt üretimine feda ediyoruz ve bunu yaparken de doğadaki tüm canlılara zarar veriyoruz.

Sermayedarlar şunu söylüyorlar:” Dünyada ekilebilir arazi miktarı çok sınırlı ve gelecekte çok daha sınırlı olacak. Bu yüzden genetiği değiştirilmiş ve orijinal formuyla uyum sağlayamayacağı kirletilmiş habitatlara uyum sağlayabilecek başka tarımsal bitki formları yaratma gerekliliği hissediyoruz.” Her şey ortada: Bir yandan arazi kıtlığından yakınıyorlar, öte yandan çok büyük arazileri biyoetanol üretimine feda ediyorlar. Yakındıkları nüfus artışlarıyla birlikte çok sevdikleri üretim artışlarına rağmen kitlelerin nasıl göz ardı edilerek açlıktan ölüme mahkum edildiği de ortadadır.

Dünyanın çoğunluğu iyi beslenememektedir ve artık Dünya ülkelerinin çoğunda GDO'lu ürünler sofraları süslemektedir. Ülkemizde de jet hızıyla çıkarılan kanunlarla bu ürünler marketlerde satılmakta, çoğu kez GDO ürün katkıları gizlenmektedir. Biyogüvenlik kurulu, ülkemizde birçok üründe, özellikle mısır orijinli yem ve insan gıdasında GDO kullanımına izin vermektedir. Birçok gıdayı artık tamamen genetiği değiştirilmiş formuyla tüketmekteyiz. Bir yandan ekilebilir arazi eksikliğinden yanan, diğer yandan da bu arazileri tekellerin kullanımına açan kapitalistler, biyoetanol kullanımıyla motorlu taşıt sistemlerinin daha az zararlı gaz emisyonu yaratacağı palavralarıyla insanları aldatmaktadır. Geri dönüşüm denildiğinde bir kez daha düşünmek gerektiği ortada. Bu kavram onlar için kasalardaki paralarının artarak geri dönüşünü anlatıyor olabilir.

*Veriler: Bioethanol in Brazil Carlos H. de Brito Cruz Scientific Director Fapesp

20081005, 20081005-bioenergy.ppt; © C.H. Brito Cruz e Fapesp

1920'de Ne Oldu?

Tahir Ozan

Maruz kaldıkları zulme rağmen Türk komünistlerine şunu söylüyoruz: ‘Devrim için hayli önemli olan Türkiye’nin bağımsızlığını müdafaa göreviniz henüz bitmedi. Zulmü protesto edin ancak şunu da unutmayın ki burjuva devrimcileri ile işbirliği içinde kat edeceğiniz daha çok uzun bir yolunuz vardır.’ (Karl Radek, 1922).

1920 yılında, Lenin,” Sol: Komünizmin Bir Çocukluk Hastalığı”nı yazdı. Troçki önderliğindeki bolşevik kuvvetler Polonya’da yenildi. KomÜntern 2. Kongresi yapıldı. Doğu Halkları Kurultayı yapıldı. TKP kuruldu, 28 kanuninisani 1921’de Mustafa Suphi ve yoldaşları katledildi. Çerkez Ethem birlikleri, Kemal’in kuvvetleri karşısında yenildi. İngilizler, İstanbul Mebusan Meclisi’ni kapattı. Büyük Millet Meclisi açıldı. Kemalistler , Sevr’i düzeltmek umuduyla Londra Konferansı’na katıldı. Türk-Sovyet anlaşması yapıldı. vs. vs. Bir macera filminin hızıyla ölçülecek düzeyde kopup giden olaylar zincirinin yaşandığı bu süreç, öncesi ile ve sonrası ile büyük önem taşımaktadır.

Birçok umudun kırılmasına neden olan bu süreç, aslında tarihsel planda bir kırılma ve kopuşu ifade etmektedir. Türkiye sol hareketinin 1920’lerden sonra tüm yaşayacakları sorunlar yumağının ve Kemalizm’le olan ilişki biçimlerinin nedenlerini anlayabilmek için 1920 yılının öncesinden itibaren sürecin incelenmesinde yarar vardır.

Ayrıca Türkiye solu , Kemalist ideolojiden beslendiği ölçüde “şefler” üzerinden teoriyi

kurmayı bir alışkanlık haline getirmiştir. Ülkede “ebedi şeflerin”, “milli şeflerin” neredeyse her sözünün Tanrı kelamı sayıldığı bir kültürün yansımalarını oldukça makul karşılamak gerekiyor. Bu nedenle de Komüntern ile Lenin arasındaki teorik politik farklar ve tartışmalar hesaba katılmadan her ikisi arasında bir ayrım yapılmaksızın bir özdeşlik yaratılmaktadır. Farklı her tür eleştirel yaklaşım, ya anti-Sovyetizmle suçlanır ya da en hafifinden anti-Leninizmle suçlanırdı. Ancak Sovyetler Birliği’nin çözülmesi sonrasında Sovyet arşivlerinin ve TKP arşivlerinin açılması ile beraber belgelerin gün ışığına çıkması, 1920 yılının yeniden değerlendirilmesini kılmıştır.

Kemalizmle malul Türk solu, papağan gibi ezberlediği birkaç anekdot vasıtasıyla, kendi “devrimciliğini” “Kemalist ideolojinin savunusuna soyunacak kadar ifrada vardırırken ,deyim yerindeyse az çok akli başında olan ya da Marksizm ile az çok tanışık olanların kaygılarına hak vermemek elde değildir. Bu nedenle bu dönem yeterince araştırılmadan, tartışılmadan hamasi nutuklar atmanın sola ve sosyalizme bir yararı olmayacaktır.

Ayrıca dönem özellikleri değerlendirildiğinde Bolşeviklerin ve Lenin’in ,onlarla beraber Mustafa Suphi’lerin ne yapmaya çalıştığı daha net anlaşılacaktır.

1917 büyük Ekim devrimi, tarihsel ölçekte yaşanan alt üst oluşların başlangıcını oluşturmaları itibarıyla,dünyada güçler dengesinde yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur.

Dünya kapitalist sistemi, kendisinin en güçlü olduğuna inandığı bir anda Ekim devrimi gibi bir olgu ile karşılaşınca yaşadığı şoku üzerinden atmaya çalışmakta ve Ekim devrimini boğmaya yönelik hamlelerini art arda yapmaya başladı.

Ekim devriminin mimarı Lenin, daha 1913'ten itibaren devrimin ekseninin batıdan doğuya doğru kaymakta olduğunu sezmış ; Rusya'da kapitalizmin gelişme özelliklerinde anlattıkları doğrultusunda , Çin'de, Uzak Asya'nın birçok bölgesindeki ayaklanmalarla bağlantı kuruyor ve sürekli olarak doğudan gelecek devrimleri neredeyse haber veriyordu.

"Asya'nın uyanışı ve Avrupa'da proletaryanın iktidar mücadelesi Dünya tarihinde, bu yüzyılın başında ortaya çıkan yeni aşamanın bir simgesidir." derken pek de haksız sayılmayacaktı.(1)

Ekim Devrimi sonrasında Bolşevikler ve Lenin, batıda ya da doğuda kapitalist- emperyalist sistemden parçalar koparmak için olanca güçleriyle savaşmayı, devrimin kalıcılılaşması açısından çok değerli görüp bu alanda sürekli yeni politikalar oluşturmaya çalışıyorlardı. Bu şartlar altında bir dünya partisinin oluşturulması ve dünya devrimine doğru yol alınması ana eksendi. 2. Enternasyonalin oportünizmine karşı çıkan Avrupa ve Asya'dan birçok sosyalist ve Komünist partinin bir araya geldiği yeni bir Enternasyonal kurmak temel önemdeydi. Bu çerçevede 1919' da 1. Kongresini yapan 3.Enternasyonal ya da Komünist Enternasyonal (kısaca Komüntern), dünya devrimi için kollarını sıvıyordu. Komüntern'in başkanlığını Zinovyev yaparken sekreterliğine ise o sıralarda Almanya'da hapiste olan Karl Radek seçilmişti. Yönetim kademelerinde ise RKP'nin sol kanadı ve avrupalı sol partilerin sol kanat ya da sol muhalefet temsilcileri bariz bir üstünlükle yer almaktaydı .Bu nedenle de Komüntern politikalarının oluşturulmasında "sol muhalefet" uzunca bir dönem etkili olmuştur.

Komüntern'e göre 2. Enternasyonal'in gevşek örgütlenmesi yerine merkezi bir yapı organize edilmek zorundaydı. Komüntern merkez i bir örgütlenme yaratmak amacıyla 21 maddelik bir şartlar dizisi hazırlayarak kendi prestijini tüm sol ve komünist partilere dayatmıştı. Bu çerçeveye, ister istemez ülkeler arası farkları çok da önemsemeden ortak bir politik eksenin oluşturulmasını içermesi bakımından "solcu" bir yaklaşımla maluldu. Komintern herhangi bir devrimin bir diğerine benzemeyebileceğini hesaba katmadan prototip bir "devrim teorisi " oluşturmayı temel hedef olarak önüne koymuştu.

Bu dönemde Alman devriminin yenilmesi, Lenin'i, birçoklarınınca, özellikle sol komünistler ve sol sosyalist devrimciler tarafından ihanet sayılabilecek türde bir antlaşmaya mecbur bıraktı. Bu şartlar altında yönünü doğuya dönmek durumunda kalan Komüntern, Doğu Halkları Kurultayı düzenleyerek Kafkaslara ve Orta Asya steplerine yönelik müdahalenin şartlarını oluşturmaya çalışırken bu süreçte sert tartışmalar yaşanmıştır.

Lenin, Kurultaya sunduğu taslak programında, pan-islamık bir çerçevenin komünizm ile yakınlaştırılması fikrine karşı, Doğu halklarının anti-emperyalist bir siyaset ve söylem belirleyerek emperyalizme karşı ulusal kurtuluş savaşları vermesi fikrini savunmaktaydı. Bu alanda kendisine yardımcı olan örnek ise doğu Hint adalarında, Java' da müslüman halkların, komünistlerle birlikte Hollandalı sömürgecilere karşı mücadele örneğidir. İslami söyleme sahip sendikal bir hareketin nasıl sosyalist bir örgüte dönüştürüldüğü, oradan da mücadelenin önderliğinin nasıl şekillendiği net olarak görülmüştür. Lenin'in temel önermesi, komünist bir çekirdeğin, varlığını koruyarak muhtelif ittifaklar oluşturması üzerinden şekilleniyordu. (2)

Tartışmalar sürecinde burjuvazi ile koalisyon meselesinde temel bir çatlak yaşanır. Emperyalizme karşı burjuva hükümetlerle işbirliği çerçevesi , çatlağın temel noktasıdır.

Lenin'in taslak metnine göre, "Bütün milli ve sömürge kuruluş hareketlerinin Sovyet Rusya ile en sıkı ittifakını gerçekleştirecek bir siyaset izlenmelidir. Bu ittifakın biçimi, her ülkenin proleteryası içindeki komünist hareketin gelişme ölçüsü ya da gerikalmış ülkelerde gerikalmış milliyetler arasında burjuva demokratik kurtuluş hareketinin gelişme ölçüsü tarafından belirlenmelidir." (3)

Bu taslak metinde ülkenin özgünlüğü temel olarak ele alınmakta, faaliyetin yerel dinamiklerle kaynaştırılması fikri belirleyiciydi. Komüntern'de ise tek bir teorik doğrultuyla yetinecek karar tasarasına doğru yönelme söz konusudur. Devrimin ekseni konusunda Lenin, Avrupa solları ile bir tartışma yürütür. Avrupa sollarına göre devrimin ekseni hala Avrupadır. Doğunun sömürgelerinin kuratarılması, Troçk'inin de belirttiği üzere Emperyalizm'le yürütülecek pazarlık siyasetinin bir unsuru olmaktan öteye geçemeyecektir. Karşı tez ise bilindiği üzere, eksenin doğuya kaydığı tezidir. Sonuçta eksen tartışması bir şekilde Lenin'in tezleri üzerinden çözülürken iş birliği ve ittifak politikalarında Avrupa sollarının bariz etkisi görülür. Hollandalı bir devrimci olan ve uzun yıllar Doğu Hint adalarında müslüman halklarla bir arada yaşamış olan Henk Snevliet (Yoldaş Marig) ve Hindistanlı bir devrimci olan ; ancak batı kültürünü içselleştirmiş Mhabendra Roy'un tezleri tartışılır. Roy'un itirazları ile Avrupalı komünist partilerinin sol kanat temsilcilerinin itirazları benzerdir. İtalyan Seratti'nin, "Ben bu zamana dek burjuvazi ile her şekilde hesaplaşmak gerektiğini savundum." (4) şeklindeki sözleri Komüntern'i biraz daha sola iter. Henk'in ara bir çözüm bulmak üzere Doğu halkları Üniversitesi (KTUV) kurulması fikri, Köylü kitlelere komünist bir eğitimin verilmesi anlamında değerlidir. Ancak ara bir çözüm gibi görünse de Komüntern'in sola kayışının açık ilanıdır. Lenin, Sömürge ve yarı bağımlı ülkelerde demokratik burjuva kurtuluş hareketlerinin desteklenmesi fikrini, burjuvazinin, komü-

nistlerin köylü ve işçi örgütlenmelerine olanak tanıyıp tanımadığı şartına bağlamak zorunda kalır. (5)

Uzlaşma sağlanmıştır; ancak bu teori hep gri kalmaya mahkum olacaktır. O dönem Komüntern'in aldığı bir diğer karar da Ulusal Kurtuluş mücadelesi sürecinde burjuvazinin, sürekli olarak Emperyalistlerle iş birliği noktaları arayacağı tezidir. Bu nedenle de Burjuvazinin anti-emperyalistliği tutarsız olarak görülmeli ve burjuvaziye güvenilmemeliydi. Kemalist hükümetin kendi egemen sınıf partisini kurmazdan önce resmi Türkiye Komünist Partisi kurması bu eğilimi net olarak yansıtan bir durum olarak ele alınmalıdır.

Ayrıca yine o dönem Kızıl Ordu komutanı olan Troçki, Çiçerin'e yazdığı bir mektupta doğu meselesinin emperyalizmle pazarlık yapma noktasında kullanılmasını öneriyor. (6)

Troçki'ye göre doğudan hiçbir şeyin çıkmayacağı kesin.

Sömürge ve yarı bağımlı ülkelerdeki dinamikleri açıklamak açısından oldukça yetersiz kalan bu tezlerin sağ pasifizme yol açan bir sürecin taşlarını örmesi belki de rastlantı değildir. Bu şartın temel olması sürekli olarak emperyalizme karşı ayaklanan halklar arasında komünistlerin olup olmadığının sorgulanmasını getiren bu sol yorumlama, TKP dahil bir çok örgütün, ulusal kurtuluş hareketleri ve köylü isyanları karşısındaki temel duyarsızlık ve tutarsızlığının da sebeplerinden sayılmalıdır.

Aslında bu teorik tartışma süreci, konu Türkiye olduğunda iki farklı tezi de beraberinde tartıştıracaktır. Osmanlı mirası ülkenin kapitalist olup olmadığı meselesi üzerinden yapılacak bir tespit nasıl bir yol izleneceğinin ip uçlarını vereceğinden, Komüntern ülkeyi kapitalist olarak niteleyip, proleter bir sınıf mücadelesinin bir an evvel yürütmesi gerektiğini dillendirirken, Sovyet dış politikası ise geri kalmış bir ülke tespiti ile Burjuva demokratik hükümetin desteklenmesi fikri üzerinden hareket et-

mekteydi. Türkiye'nin konumu ele alındığında bu iki tezin ülkenin konumunu açıklamakta yetersiz kaldığının altını çizmek gerekir. Türkiye'de farklı etnik köken ve milliyetlerin olduğu fikri, hiçbir şekilde hesaba katılmadan Osmanlı mirası üzerinden yürüyen bir kör döğüşünü ve pratik süreçten kopmanın boyutlarını gösterir.

Konu TKP olduğunda durum daha da vahimleşecektir. THİF başkanı Nazım Bey bu konuyu açık bir dille anlatmıştır. Türkiye'deki Komün-tern temsilcilerine göre THİF, dünya proleter devrimini gerçekleştirecek Enternasyonal'in Türkiye seksiyonuydu. Nazım beye göre 138 kişilikTKP'ye devrimin ana unsuru muamelesi-ni yapmak ne kadar abartılıysa, kendi başınızın çaresine bakın, diyen Sovyet büyükelçisi de o derece anlayışsızdı.”(7)

Ekim devriminin prestiji ile kurulan bir ör-gütün, kurulduğu şartlar içerisinde değil de genel teorik çerçeveden politika üretmeye zorlanması TKP'ye haksızlıktır.

Mustafa Suphi'nin birçok kez belirttiği; ancak sonradan nedense gözden kaçan mesele çok önemlidir. Mustafa Suphi, Kürt, Türk, Ermeni ve Rumların bir arada yaşayacağı bir emek-çi federasyonundan söz ederken bu anlayış, 1960'lara kadar Türk solunun gündeminde yer almayacaktı.

Anadolu'daki toplumsal dengeler komünistlerin aleyhine görünmekteydi ;işçi sınıfının etkisizliği, etnik bölünmüşlüğü gerçeği, köylü ayaklanmalarının ana unsurunun kürt yoksulları olduğu gerçeğinin görülememiş olması nede-niyle yaşanan siyasal körlüğün yanı sıra, Siyasi örgütlenme meselesinde ittihatçıların bürokrasi, ordu ve eşraf denilen orta ölçekli ticaret burjuvazisi üzerindeki gücü karşısında, THİF ya da TKP'nin sınırlı sayıda ve deneyimsiz kadrolara sahip olması itibarıyla yer tutması pek de kolay değildi.

Almanya ile ilişkilerin düzelmesi sonrasında Radek'in hapisten çıkartılması birçok sorunu da beraberinde getirir. Radek'in, hapishane arka-

daşı Enver'i de yanına alarak Moskova'ya git-mesi, Radek tarafından yönlendirilen Enver'in müslüman halkları örgütlemeye girişmesi, Enver'in desteklediği eski askerlerin, Baku'de TKF'yi kurması, Kemalistlerin, TKF'yi bir istihbarat noktası olarak kullanmaları birbiri içine geçmiş birçok karanlık ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır.

Lenin'in Komüntern'in kuruluşundan çok daha önceden tespit ettiği, savaş esirleri arasında propaganda yapılması ve savaş esirleri-nin yönlendirmesinin temel enternasyonalist görev sayılması çabaları sonuç veriyor, Savaş esiri olmasa da Rusya'ya kaçmış bir sivil olsa da Çarlık tarafından sürgün edilmiş ,bu alanda etkili bir kişilik olarak sahneye Mustafa Suphi çıkıyor.

Şerif Manatov'un aktarmasına göre” İslam komiseri ve yoldaş Stalin, Suphi'yi tanıyor ve kendisinin ilmi kuvvei nutkiyesi ve kalemi pek yüksek olduğu gibi, faaliyeti ,ciddiyeti, azmi ve inkılapçılığı ile diğer arkadaşlarından temayüz ediyordu” (8)

Gerçekten de doğudan ve batıdan gelen esir-ler arasında etkili devrimci faaliyet yürüten kişi olarak Mustafa Suphi öne çıkmış, kararlılığı ve devrimciliğiyle de RKP'nin güvenine mazhar olmuştu.

Mustafa Suphi, 1919'da Kırım'a giderek örgütlenmeye girişir. Dah sonra Kurultay kararı olarak TKP'nin ön örgütlenme çalışmalarını gerçekleştirir. Anadolu ve İstanbul ile temaslar kurar. Komüntern'in ilk kongresine katılır, TKT temsilcisi olarak bir de konuşma yapar. Buradan iki grup İstanbul ve Ankara'ya Suphi tarafından gönderilir. Taşkent'te Vahidov ile tanışır, onunla işbirliği içerisinde Türk Kızıl Ordusu oluşturulur ve oldukça başarılı savaşlar verilir. Azerbaycan'ın Bolşeviklere katılması sonrası Bakû'ye gelen Suphi, 12 Haziran'da RKP'ye verdiği raporda Bakû'deki İttihatçı TKF'yi tasfiye ettiğini ,Azerbaycan KP'sine bağlı Bakû TİT'ini kurduğunu anlatır.

Lenin ve Stalin, Parvus efendinin yetiştirmesi Radek'e her zaman dikkatle bakarken onunla beraber davranan, Orta Asya'da kurulan milliyetçi, İngiliz yanlısı hükümetlere karşı daha yanaşık kalan Enver için de defalarca kırımızı turp benzetmesi yapılmıştı.(9)

Enver Paşa, Mustafa Kemal'in Talat Paşa'dan destek alarak yola çıkması sürecinde, Kemal'in liderliğine karşı çıkmıştı. Bu durum aslında İttihatçılar arasında jeostratejik bir yarılmayı gösteriyordu. Enver, kaybedilen Balkanların yerini Kafkasların alması ile telafi edileceğini savunurken, Kemal yanlıları o dönem Kafkasların Bolşeviklere bırakılması ve İngiliz hakimiyetinin oralarda kırılması karşılığı, Anadolu'nun kendi denetimlerine bırakılmasını sağlamaya çalışıyorlardı. Bu dönemde Suphi'nin, Enver'in TKF' sini tasfiye etmesi Kemalistler tarafından uygun görülmuş olabilir. Ancak Enver'in etkisizleştirilmesi, Anadolu'daki İttihatçıların, Kemalistlere git gide daha da yakınlaşmasına neden olmuştur. Enver uzantısı sayılabilecek Yeşil ordunun bölünmesi, büyük çoğunluğunun, Nazım Bey hariç, Hakkı Behiç, Çerkez Ethem ve kardeşlerinin Resmi TKP'ye katılmasını getirmiştir. 1920 yılı ortalarında Kemalistler, ideolojik ve stratejik olarak Komünistlere üstünlük sağlamış Yeşil Ordu'yu kendi safına çekmeyi başarmıştı. Mustafa Kemal'in eş zamanlı olarak Çerkez Ethem ve Mustafa Suphileri tasfiyesi, bu iki hareketin bağlantılarının birbirlerinden kopması sonrası gerçekleşmesi oldukça düşündürücüdür.

Mustafa Suphi'nin tasfiye ettiği TKF'den devşirdiğini düşündüğü, kişilerin TKF'nin içerisinde Kemalistlere istihbarat sağlayan unsurlar olduğu sonradan açığa çıkacaktır.

Mustafa Suphi'nin, Ankara'ya gitmesi için ön ayak olan, sonrada buna karşı çıkan Fuat Sabit'i sorguladığı bilinmektedir. Fuat Sabit'in Kazım Karabekir'in irtibat subayıyken TKF'den tasfiye edilmesi sonrasında görüşlerinin sola kaydığı yine Kazım Karabekir'in anılarında belirtilmiştir.

Hatta Fuat Sabit'in Kemalistleri nasıl değerlendirdiği aşağıdaki satırlardan anlaşılabilir.

"Gelgelelim bu kuvvete yardım edeceğiz. Ancak uzun zamandan beri zulüm altında ezilen Anadolu rençberini kurtarmak için, paşalara şöhret kazandırmak, bir değersiz despotlar partisini egemen kılmak için değil."(10)

Bu çerçevenin egemen olduğu bir ortamda, Çerkez Ethem'in etkisizleştirilmeye çalışıldığı günlerde, Mustafa Suphiler yola çıkarlar. Aslında Suphi ekibinin önünde iki temel seçenek vardır. Buna göre ilkin gitgide Anadolu'da hakimiyetlerini pekiştiren Kemalistleri yalnız bırakmamak ve hegemonya savaşında yer tutmak için Anadolu'ya döneceklerdir. Ya da süreci bekleyecekler, Bakü'de bir sürgün partisi olarak Kemalistlerin yıpranmaları ölçeğinde adımlarını geliştireceklerdir. Ancak Dünya devrimi ve Doğunun emperyalist boyunduruktan kurtarılması fikrinin, Rus devrimi için yaşamsal önemde olan doğu halklarını yanına alarak emperyalizme direnme çabaları ile beraber düşünüldüğünde, Emperyalist ablukanın kırılmasında Türkiye'nin önemli bir rolü olacaktı. Bu süreçte, Kemalist Hükümetin yansızlaştırılması ve Anadolu'nun bolşevikleşmesi fikrinin birbirinin karşıtı olarak değil, birbirini destekleyen politikalar bütünü olarak tasarlanmış olması muhtemeldir. Mustafa Suphi Komintern içerisinde Lenin ve Stalin kanadının bir devamcısıdır ve Anadolu'ya girmeleri ve faaliyeti Anadolu içlerine taşımaları fevkalade önemdedir.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Kars'a geliş tarihleri 28 aralıktır. Bu tarihten yaklaşık 20 Ocak'a kadar burada Kazım Karabekir tarafından Kars'ta alıkonmaları durumunun yeniden değerlendirilmesini gerektirmiştir. Suphilerin Erzurum'a geliş tarihi ile Ethem'in yenilgiyi kabul ederek emrindeki birlikleri dağıtması neredeyse aynı döneme denk düşer. Ankara'da Ethem'den geriye kalan itttihatçılar, gerici ve yobazlar Komünistlere karşı şer ittfakı oluşturmuşlardır.

Mustafa Suphi ve yoldaşları Kars'a yeni geldiklerinde, Moskova'ya büyükelçi atanan Ali Fuat Cebesoy ile görüşürler. Bu görüşmeyi Ali Fuat, Mustafa Kemal'e bildirir. Görüşme- de Mustafa Suphi tarif edilerek kurnaz ve çok akıllı olduğu anlatılmıştır. Daha sonraları 20 Ocak' kadar, Mustafa Suphilere yönelik suikast- in planlarının Kazım Karabekir'e, son günler öncesi hariç, hissettirilmemesi belki de bu yüz- dendir. Diğer yandan ise Kazım Karabekir'in Mustafa Suphi lere," Ordu içerisinde faaliyet yürütmenize izn vermem." dediği de bilinmek- tedir. Bu bilginin Lenin'in , Mustafa Suphi'ye gönderilen bir mektup ya da telgrafın bir bi- çimde Kemalist hükümetin eline ulaştığını göstermesi bakımından önemli ve değerlidir. (11) Bazı kaynaklara göre İngilizler üzerin- den iletilen bu bilginin bazı kaynaklara göre de Süleyman Sami tarafından iletilmiş olabi- leceğidir.

Kemalistlerin Mustafa Suphi ve yoldaşla- rına yönelik turumları o dönemde yapılmakta olan Londra Konferansı ile de bağlantılı olabi- lir. Tarihçilerin ekseriyetinin aktardığına göre Kemalistler, İtalyan ve Fransızların çağrısı üze- rine konferansa muhtemelen SEVR'i düzel- tebilmek umuduyla giderken, Emperyalistlere, anti- komünist olduklarını kanıtlamaya çalış- mışlardır. Kemalistler, savaşın daha birinci aya- ğında emperyalistlerle bağlantı kurmaya çalışa- rak Komüntern'i doğrulamışlardır.

Yine suikast meselesine dönülecek olursa suikast bilgisinin Mustafa Suphilerin Trabzon'a yaklaşması ile halk arasında yayılmasıdır. Maçka'ya gönderilen birkaç kişi Mustafa Sup- hilere yaklaşmak ister ;ancak ekibi koruyan Jandarma güçleri bağlantı kurulma şansı tanı- maz. Trabzon' a gelen kafilenin içinde yer alan bir kişinin kardeşinin Kahya Yahya ile yakınlı- ğı sonucu kafileden üçüncü bir kişinin, Süley- man Sami ve Mehmet Emin'in ailelerini baha- ne ederek Erzurum'a dönmelerinin akabinde Maçka'da ayrılmasıdır. Buna göre Yahya'nın, "Ankara'dan emir geldi, bunlar öldürülecekler;

koş kardeşini bunlardan ayır." (12) dediği ke- sindir.

Mustafa Suphi ve yoldaşları, yine Kars'ta iken aldıkları bazı bilgiler nezdinde suikaste uğ- rayacaklarına dair bilgileri Kazım Karabekir'e anlatmışlar, Kazım Karabekir de bu durumu ke- sin kes reddetmiştir. Yine daha sonraları anla- tılanlara göre Mustafa Kemal tarafından Ziga- na dağlarında Mustafa Suphi ve arkadaşlarının çeteler tarafından öldürülmesi teklifi, Kazım Karabekir tarafından, kendi bölgesinde olma- sının kendisini sıkıntıya düşüreceği nedeniyle geri çevirdiği, Kazım Karabekir'in anılarında belirtilmektedir. (13) Mustafa suphi ve yoldaş- larının Kazım Karabekir ve Mustafa Kemal hükümetine aşırı güveni tartışılmaya değer bir diğer durumdur.

Mustafa Suphilerin katlinin öğrenilmesi, durumun aydınlığa çıkartılması, yaklaşık üç ay- lık bir zaman almıştır. Bu konuda Komüntern belgelerine göre Trabzon konsolosun etkisiz kaldığı ve zamanında Moskova'ya haber ver- mediği söylenmektedir.

Metin Toker anılarında bu durumu özellik- le Kemalistler lehine anlatmaya çalışır. Sovyet Hükümetinin; THİF'in kapatılması, üyelerinin tutkulanması, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının öldürülmelerine sessiz kaldığını belirtir.

Kemalistler herkesi kör, alemi sersem san- maya devam ededursun, kendi iddalarını kanıt- lamak için arşivleri açtıkları sağcı yazarların bu resmi iddanın aksine farklı iddalarda bulunma- ları oldukça tartışmaya değerdir.

Ancak araştırmacı Bülent Gökay, Stefanos Yerasimos ve Yavuz Aslan'a göre ise durum daha farklıdır. Yavuz Aslan'ın Türk -Sovyet ilişkilerinde Mihail Frunze'nin Türkiye'ye ge- lişini anlattığı çalışmasında, Türk-Sovyet iliş- kilerinin en kötü olduğu bir altı ay saptaması yapacaktır. Bu konuda çok açık bir dille bu iliş- kilerin karşılıklı olarak ne ölçüde gerildiği net bir şekilde anlatılır.

Türk- Sovyet ilişkilerinde zaman zaman büyük sorunlar ortaya çıktığı da bir gerçektir. Özellikle TBMM Hükümeti'nin, 1921 başlarında Türkiye'deki "Komünist ve Sosyalist" hareketlere karşı cephe alması ve daha sonra, Fransa ile Ankara İtilafnamesi'nin imzalanması, Türk-Sovyet ilişkilerinde oldukça sıkıntılı bir sürecin yaşanmasına sebep olmuştur.(14)

Haziran ayında başlayan Koömüntern kongresinde RKP üyesi Süleyman Nuri bir konuşma yapar. Bu konuşmada Kemalistlerin Türkiye'de yürüttükleri anti-komünist saldırganlık açıkça telin edilir.

Bu konuşma ABD' de, Batı basınında geniş yer tutar.

Sovyetler, özellikle Çiçerin (o dönem tam 33 nota vermiştir Yerasimos) Türkiye' ye nota vererek suikastin aydınlığa çıkartılması için çaba gösterir.

Komüntern teftiş raporuna göre, Giresunlu Osman Ağa(Topal Osman) Türk komünistlerinin katlinden sorumlu olan kişidir. "Karadeniz Vak'ası" olarak bilinen bu katliamda aktif rol oynayan Osman Ağa Karadeniz bölgesinin etkin bir çete reisi ve Kemal'e sadık bir isimdir. Osman Ağa ve adamlarının Ankara hükümetinin direktifleri doğrultusunda doğu Karadeniz'deki Ermeni ve Rum köylerine saldırılar düzenledikleri bilinmektedir.(15)

Mustafa Suphilerin deniz kazasına değil de bir suikaste kurban gittiklerinin anlaşılması , Türkiye ile SSCB arasındaki ilişkilerde, Frunze'nin gelişine kadar olan dönemde sıkıntıların ana nedenidir. Ayrıca bu durum, SSCB'nin Türkiye' ye söz verdiği destek ödemelerinin de yapılmamasına yol açmıştır. Sakarya savaşı nda gerileyen Kemalistler , Sovyet Hükümetinden acil yardım isterler. THİF'in yeniden açılmasını ve hapisteki komünistlerin serbest bırakılmasını garanti etmesine ve Mustafa Suphiler ve Kahya Yahya'nın öldürülmesi nedeniyle Mecliste bir araştırma komisyonu kurulmasına hükmettikten sonra General Frun-

ze 1921 Kasım ayı sonlarında Türkiye'ye gelecek ve yeni bir anlaşma yapılacaktır.

Komüntern isimlerini anmasa da Mustafa Suphileri sol maceracı olarak niteliyor.Kendi gözündeki mertegi görmeyen bir bakış açısının devamcısı olarak.Suphiler yenilmiş ve yok edilmişlerdir. Ancak onlar devrimci kararlılıklarından hiçbir zaman vazgeçmeden ölme riskini göze alarak mücadeleden geri durmadılar .

(1) Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri Asyanın uyanışı sayfa 90

(2) Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri Milletler ve sömürgeler sorunu üzerine ilk taslaklar sh.346

(3) Doğuda Ulusal kurtuluş hareketleri sh.337

(4) Komintern D.H.K belgeleri Roy taslak tezler

(5) Doğuda Ulusal Kurtuluş Hareketleri Milletler ve Sömürgeler sorunu üzerine tezlersh.358

(6) Komintern belgeleri Çiçerin' mektup aktaran Bülent Gökay turkish communist party

(7) aktaran Hamit Erdem1920 yılı sol muhalefet

(8) Aktaran HamitErdem Mustafa Suphi sh.61.Ayrıca Dönüş belgeleri Ek 2 sh.308 de görüleceği üzere Stalin'in , Mustafa Suphi ve Baku TKP'si ile yakın ilişkisi belirgindir

(9) Yine dönüş belgeleri ek 2 de yer alan Stalin'in konuşması sh.310 da Enver paşa'ya neden güvenilmediği açıklanmıştır.

(10) Hamit Erdem sel yayınları Mustafa Suphish. 123

(11) Bülent Gökay The Turkish Communist Party .Ayrıca TBMM gizli celse tutanakları Yavuz Aslan, Ayrıca dönüş belgeleri Ek 3' de Lenin'in gönderdiği mektupların irsaliye (sevk)edilmesinden söz edilir.

(12) Mete Tunçay Türkiye'de sol akımlar dışarıdan gelen solbölümü.

(13) Kazım karabekir anıları aktaran Mete Tunçay T.S.A.dışarıdan gelen sol

(14) Yavuz Aslan Mihail Frunze'nin Türkiye'e geliş meselesi, Ayrıca Stefanos Yerasimos Türk-Sovyet ilişkileri.

(15) Bu olaya ilişkin bir değerlendirme için bkz. Bülent Gökay, "The Turkish Communist Party. s. 220.

Komünist Enternasyonale Katılmanın «21 Koşul»u

Komünist Enternasyonal'ın Birinci ya da Kuruluş Kongresi, partilerin Üçüncü Enternasyonal'e kabul edilmesi konusunda kesin koşullar belirlemedi. Birinci Kongre toplandığı zaman ülkelerin çoğunda sadece komünist akımlar ve gruplar vardı.

Komünist Enternasyonal'ın İkinci Dünya Kongresi bambaşka koşullarda toplanıyor. Şimdi çoğu ülkede artık yalnız komünist akımlar ve yönelimler değil, komünist partiler ve örgütler de var

Kısa zaman önce İkinci Enternasyonal içinde yer alan ve şimdi Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen, ama gerçekte komünist olmamış partiler ve gruplar da Komünist Enternasyonal'e yöneliyorlar. İkinci Enternasyonal iflah olmaz biçimde bozguna uğramıştır. İkinci Enternasyonal'in çıkış yolunun kalmadığını gören iki arada bir derede kalan partiler ve «merkez»ci gruplar, gitgide güçlenen Komünist Enternasyonal'e yaslanmayı deniyorlar. Fakat bunu yaparken kendilerine daha önceki oportünist veya «merkezci politika»larını sürdürme imkânı verecek bir «özerkliği» korumayı da umuyorlar. Komünist Enternasyonal bir bakıma moda haline geliyor.

«Merkez»in önde gelen bazı gruplarının

Komünist Enternasyonal'e katılma talepleri, Komünist Enternasyonal'in; bütün dünyanın sınıf-bilinçli işçilerinin ezici çoğunluğunun sempatisini kazandığını ve her geçen gün büyüyen bir güç haline geldiğini dolaylı biçimde doğrulamaktadır.

Komünist Enternasyonal, İkinci Enternasyonal ideolojisinden henüz kopmamış olan kararsız ve ikircikli grupların akınına uğrama tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Ayrıca, üye çoğunluğu komünizmin bakış açısını benimseyen bazı önemli partilerin içinde (İtalya, İsveç, Norveç, Yugoslavya, v.b.), hâlâ pek çok reformist ve sosyal-pasifist unsur bulunmaktadır. Bunlar yeniden başlarını kaldırıp proleter devrimini aktif biçimde desteklemek ve böylece burjuvaziyle İkinci Enternasyonal'in yardımına koşmak için fırsat kollamaktadır.

Hiçbir komünist, Macar Sovyet Cumhuriyeti'nin dersleri unutmamalıdır. Macar komünistlerinin reformistlerle birleşmesi Macar proletaryasına pahalıya mal oldu.

Bütün bunlardan dolayı, Komünist Enternasyonal'in İkinci Kongresi, yeni partilerin katılma koşullarını kesin olarak ortaya koymayı ve Komünist Enternasyonal'e kabul edilen partilere, üstlerine düşen yükümlülükleri

göstermeyi ödev saymaktadır.

Komünist Enternasyonal'in İkinci Kongresinin kararı : Komünintern'e üyesi olarak kabul edilmek için gerekli koşullar şunlardır:

1. Gündelik propaganda ve ajitasyon, gerçekten komünist nitelik taşımalı ve Komünist Enternasyonal programıyla kararlarına uygun olmalıdır. Partinin bütün basın organları, proletarya davasına bağlılıklarını kanıtlamış, güvenilir komünistler tarafından yönetilmelidir. Proletarya diktatörlüğünden, ezberlenmiş ve kanıksanmış bir formül gibi söz etmek uygun değildir. Proletarya diktatörlüğünün propagandası, her emekçinin, kadın işçinin, askerin ve köylünün, basınımızda da sistematik bir biçimde işlenen gündelik hayatın olgularından, proletarya diktatörlüğün zorunlu olduğu sonucuna varmasını sağlayacak şekilde yapılmalıdır.

Periyodik ve periyodik olmayan basın ve tüm yayınlar -parti ister legal, ister illegal olsun- onun merkez komitesine tamamen tâbi olmalıdır. Yayın organlarının özerkliklerini kötüye kullanmaları ve partinin politikasına uymayan bir politika gütmeleri kabul edilemez.

Basın organlarının sütunlarında, halk toplanmalarında, sendikalarda, kooperatiflerde, Üçüncü Enternasyonal taraftarlarının girme imkânı buldukları her yerde, sadece burjuvaziyi değil, onun işbirlikçilerini, her türden reformistleri, sistemli ve acımasız biçimde teşhir etmek zorunludur.

2. Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen her örgüt, işçi hareketi içinde şu ya da bu oranda sorumluluğu olan bütün görevlerden (parti örgütleri, yazı kurulları, sendikalar, parlamento fraksiyonları, kooperatifler, yerel yönetimler) reformistleri ve merkezileri düzenli ve sistematik bir biçimde uzaklaştırarak, onların yerine sınanmış komünistleri geçirmelidir; ve özellikle başlangıçta deneyimli militanların yerine, emekçi sıra neferlerini geçirmekten çe-

kinmemelidir.

3. Avrupa ve Amerika'nın hemen bütün ülkelerinde, sınıf mücadelesi iç savaş dönemine giriyor. Bu koşullar altında komünistler, burjuva legalitesine güvenemezler. Her yerde, belirleyici an geldiğinde, devrime karşı ödevini yerine getirebilecek kapasitede bir gizli organizmanın legal örgüte paralel olarak yaratılması zorunludur. Sıkıyönetim ve olağanüstü yasalar yüzünden komünistlerin bütün çalışmalarını legal olarak sürdürme imkan bulamadıkları bütün ülkelerde, legal çalışmanın illegal çalışmayla kombine edilmesi kesinlikle zorunludur.

4. Komünist fikirlerin yaygınlaştırılması ödevi, ordu içinde ısrarlı, sistemli bir propaganda ve ajitasyon yürütmeyi mutlak bir zorunluluk olarak dayatır. Olağanüstü yasaların açık propagandaya zorluk çıkarttığı durumlarda bu propaganda illegal olarak yürütülmelidir. Böyle bir çalışmadan kaçınmak, devrimci görevlere ihanetle eş anlama gelir ve Komünist Enternasyonal üyeliğiyle bağdaşmaz.

5. Kırsal alanda sistemli ve planlı bir ajitasyon zorunludur. Kırsal alanın emekçilerinin (gündelikçi tarım işçileri ve en yoksul köylüler) hiç değilse bir bölümünü arkasına alamamışsa ve izlediği politika aracılığıyla kırsal alanın geri kesimlerinin hiç değilse bir kısmını tarafsız hale getirememişse, işçi sınıfı zafer kazanamaz. Kırsal kesimdeki komünist çalışma, günümüzde başlı başına bir önem kazanmaktadır. Bu çalışma esas olarak kırsal temas halindeki komünist işçiler eliyle yürütülmelidir. Bu görevden kaçmak ya da onu güvenilmez, yarı reformist ellere teslim etmek, proleter devrimden vazgeçmekle aynı anlama gelir.

6. Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen her parti, sadece açık sosyal yurtseverliği değil, iki yüzlü ve sahte sosyal pasifizmi (barışçılık) de teşhir etmekle yükümlüdür; kapitalizm devrimci yoldan yıkılmadıkça ne uluslararası hakem mahkemelerinin, ne silahlarının sınırlandırılmasına ilişkin tartışmaların, ne

de Milletler Cemiyeti'nin «demokratik» tarzda düzeltilmesinin hiçbir zaman yeni emperyalist savaşları önleyemeyeceğini işçilere sistemli biçimde anlatmalıdır.

7. Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen partiler, reformizmden ve «merkez»in politikasından tam ve kesin bir kopuşun gerekli olduğunu kabul etmek ve parti üyeleri arasında bu kopuşun propagandasını yapmakla yükümlüdürler. Bu olmadan tutarlı bir komünist politika yürütmek mümkün değildir.

Komünist Enternasyonal'in bu kopuşun en kısa zamanda gerçekleştirilmesi yolunda yaptığı talep, kayıtsız şartsız bir ultimatoma niteliktir. Komünist Enternasyonal, artık Turuti, Modigliani, Kautsky, Hilferding, Hillquith, Longuet, Macdonald, vb. kişilerin temsil ettiği tescilli reformistlerin kendilerini Üçüncü Enternasyonal üyesi olarak görmelerini ve burada temsil edilmelerini kabul edemez. Bu durum Üçüncü Enternasyonal'in fazlasıyla İkinci Enternasyonal'e benzemesine yolaçacaktır.

8. Burjuvazisi sömürge sahibi olan veya başka ulusları ezen ülkelerdeki partilerin, sömürgeler ve ezilen milliyetler sorununda özellikle belirgin ve açık bir eylem çizgisine sahip olmaları zorunludur. Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen her parti, «kendi» emperyalistlerinin sömürgelerde giriştiği oyunları teşhir etmek, sömürgelerdeki her kurtuluş hareketini sırf sözlerle değil eylemlerle de desteklemek, kendi ülkesinin emperyalistlerinin bu sömürgelerden kovulmasını istemek, ülkesinin işçilerinin yüreklerinde sömürgelerin ve ezilen ulusların emekçi halkına karşı gerçekten kardeşçe duygular yaratmaya yönelik bir eğitim çabası sürdürmek ve ülkesinin askeri birlikleri içinde sömürge halkları üzerindeki her türlü baskıya karşı sistemli bir ajitasyon yürütmek yükümlülüklerini taşır.

9. Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen her parti, sendikalar, kooperatifler ve işçilerin diğer kitle örgütleri içinde sistemli ve ısrarlı

bir faaliyeti sürdürmek zorundadır. Bu örgütler içinde, sürekli ve ısrarlı bir çalışmayla sendikaları, vb. komünizm davasına kazanacak komünist çekirdekler örgütlemek gerekir. Bu çekirdeklerin ödevi, her yerde, sosyal yurtseverlerin ihanetini ve «merkez»cilerin ikircimlerini teşhir etmektir. Bu komünist çekirdekler kesinlikle partinin bütününe tamamen tabi olmalıdırlar.

10. Komünist Enternasyonal üyesi olan her parti, Amsterdam'da kurulan sarı sendikaların «Enternasyonal»ine karşı amansız bir mücadele sürdürmekle yükümlüdür. Sendikalarda örgütlenmiş işçiler arasında Sarı Amsterdam Enternasyonal'iyle bağları koparmak gerektiğinin propagandasını yapmalıdır. Komünist Enternasyonal'e bağlanan kıvılcık sendikaların oluşmakta olan uluslararası birliğini elindeki her türlü araçla desteklemelidir.

11. Komünist Enternasyonal'e katılmak isteyen partiler, parlamento fraksiyonlarının bileşimini gözden geçirmekle yükümlüdürler; bütün güvenilmez öğeleri buradan uzaklaştırmalı; parlamento gruplarını sırf sözle değil fiilen de parti merkez komitesine tabi kılmalı; her komünist parlamento üyesinin, bütün çalışmalarını gerçekten devrimci bir propagandanın ve ajitasyonun çıkarlarına tabi kılınmasını istemelidir.

12. Komünist Enternasyonal üyesi partiler, demokratik merkezîyetçilik ilkesi temelinde örgütlenmelidir. İçinde yaşadığımız iç savaşın keskinleşme döneminde, komünist parti ancak, olabildiğince merkezîyetçi bir tarzda örgütlenmişse, parti içinde askeri disipline yaklaşan bir demir disiplin hüküm sürüyorsa ve tartışmasız bir otorite ve geniş yetkilerle donatılmış merkezi organizması, militanlarının hepsinin güvenini kazanmışsa, görevlerini yerine getirebilir.

13. Komünistlerin faaliyetlerini yasal olarak sürdürebildikleri ülkelerin komünist partileri, partiyi içlerine sızan çıkarıcı ve küçük burjuva unsurları uzaklaştırabilmek için örgütlerinde zaman zaman temizlikler yapmak zorundadırlar.

14. Komünist Enternasyonal'e üye olmak isteyen her parti, bütün sovyet cumhuriyetlerine, karşı devrimci güçlerle yürüttükleri mücadelede kayıtsız koşulsuz destek sağlar. Komünist partileri, sovyet cumhuriyetlerinin düşmanlarına silah ve cephane taşınmasını reddetmeleri için işçiler arasında usanmaz bir propaganda yürütmeli; sovyet cumhuriyetlerine gönderilen askeri birlikler arasında yasal ya da yasa dışı propaganda sürdürmelidirler.

15. Şimdiye kadar eski sosyal demokrat programlarını korumuş olan partiler, mümkün olan en kısa zamanda bu programlarını değiştirmek ve ülkelerinin özel koşullarına uygun yeni bir komünist programı Komünist Enternasyonal'in anlayışı doğrultusunda hazırlamakla yükümlüdürler. Kural olarak, Komünist enternasyonal'e üye bütün partilerin programlarının, Komünist Enternasyonal'in olağan kongresi veya Yürütme Komitesi tarafından onaylanması gereklidir. Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin bir partinin programını onaylamaması durumunda, söz konusu partinin, Komünist Enternasyonal Kongresi'ne başvurma hakkı vardır.

16. Komünist Enternasyonal Kongresi'nin ve Yürütme Komitesi'nin bütün kararları, Komünist Enternasyonal'e üye olan tüm partiler için bağlayıcıdır. En keskin iç savaş koşullarında faaliyet gösteren Komünist Enternasyonal, İkinci Enternasyonal'de olduğundan çok daha fazla merkezîyetçi bir tarzda örgütlenmek zorundadır. Komünist Enternasyonal ve onun Yürütme Komitesi, farklı ülkelerdeki değişik mücadele koşullarını hesaba katarak sadece bu türden kararın alınmasının mümkün olduğu sorunlarda genel ve bağlayıcı kararlar almaya özen göstermelidir.

17. Bütün daha önce söylenenlere bağlı olarak, Komünist Enternasyonal'e üye olmak isteyen bütün partiler, adlarını değiştirmek zorundadırlar. Komünist Enternasyonal'e üye olmak isteyen her parti, şu ya da bu ülkenin Komünist Partisi (Komünist Enternasyonal Seksiyonu)

adını taşımak zorundadır. Adlandırma sorunu sadece biçimsel bir sorun değil, son derece önemli bir siyasal sorundur. Komünist Enternasyonal, bütün burjuva dünyasına ve tüm eski sarı sosyal demokrat partilere savaş açmıştır. Komünist partilerle, işçi sınıfına ihanet etmiş eski resmi «sosyal demokrat» veya «sosyalist» partiler arasındaki fark, her emekçiye net bir biçimde gösterilmelidir.

18. Bütün ülkelerin partilerinin önde gelen basın organları, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin bütün önemli resmi belgelerini yayınlamakla yükümlüdürler.

19. Komünist Enternasyonal'e üye olan ya da katılmak için başvuran bütün partiler, mümkün olduğu kadar çabuk, ama en geç Komünist Enternasyonal'in İkinci Kongresi'nden sonraki dört ay içinde, olağanüstü bir kongre toplamak ve bütün bu koşulların yerine getirilip getirilmediğini araştırmakla yükümlüdürler. Bu arada, merkez komiteleri, bütün yerel örgütlerin, Komünist Enternasyonal İkinci Kongre kararlarını öğrenip öğrenmediğini gözetmek zorundadır.

20. Şimdi Üçüncü Enternasyonal'e bağlanmak isteyen, ama henüz eski taktiklerini köklü bir biçimde değiştirmemiş bulunan partiler ilk önce şuna dikkat etmelidir: bu partilerin merkez komite üyelerinin ve en önemli merkezî kurumlarının üyelerinin üçte ikisi, partinin Üçüncü Enternasyonal'e katılması doğrultusunda daha İkinci Kongre'den önce açıkça tutum almış yoldaşlardan oluşmalıdır. Komünist Enternasyonal'in Yürütme Komitesi'nin onayıyla istisnalar gözetilebilir. Yürütme Komitesi yukarıdaki gözetme yedinci paragrafta zikredilen merkezî eğilimin temsilcileri ile ilgili istisnaları hakkı da saklı tutar.

21. Komünist Enternasyonal tarafından ortaya konan tez ve koşulları kabul etmeyen parti üyeleri partiden ihraç edilmelidir; bu, olağanüstü kongre delegeleri için de geçerlidir.

Stalin ve Demokratik Reform Mücadelesi-II

Grover Furr - Çeviren: S. Yalçın

Bürokrasi Karşıtı Mücadele

37. Stalin liderliği, sosyalizmin bu yeni aşamasında partinin rolünün ne olacağı konusuna da kafa yoruyordu. Stalin'in kendisi, daha 1934 Ocağında, 17. Parti Kongresi'ne sunduğu raporda, büyük bir şevkle, "bürokratizm"e karşı savaş ilan etmişti. Stalin, Molotov ve arkadaşları, yeni seçim sistemini, "bürokratikleşmeye karşı bir silah" olarak nitelendiriyorlardı.

38. Parti liderleri, hükümeti, hem Sovyetlere kimin gireceğine karar vererek, hem de çeşitli hatalara dikkat çekerek veya bakanların yaptıklarına yönelik eleştiriler getirerek kontrol ediyorlardı. 6 Şubat 1935'te, 7. Sovyetler Kongresi'nde konuşan Molotov, gizli seçimlerin, "bürokratik unsurlara büyük bir darbe indirecek ve onlar üzerinde yararlı bir şok yaratacak" bir araç olacağını söylüyordu. Yenukidze'nin raporunda ise, aynı doğrultuda bir tavsiyede bulunulmuyor, hatta gizli seçimler ve oy hakkının yaygınlaştırılmasının sözü bile edilmiyordu. (Stalin, 17. Parti Kongresi'ne Rapor", Zhukov, Inoy, 124.)

39. Hükümet üyesi bakanlar ve personelleri, eğer etkin bir üretim gerçekleştireceklerse, görevli oldukları meselelerle ilgili bazı konuları bilmek zorundaydılar. Bu anlamdaki eğitim, genellikle onların kendi alanlarına dönük teknik bir eğitimdi. Fakat parti liderleri, kariyerle-

rini, parti içi konumlarında ilerleme biçiminde yapıyorlardı. Bu tür bir ilerleme, herhangi bir teknik uzmanlık gerektirmiyordu. Dahası, siyasi ölçütler gerekliydi. Söz konusu parti kadroları kontrol görevi yapıyorlardı; lakin çoğunlukla, bu denetleme görevinde onları teorik olarak yetenekli kılacak teknik bilgileri kıttı. (Stalin-Howard Interview, Zhukov, Inoy, 305; Zhukov, "Repressii", 6.)

40. İşte bu, Stalin liderliğinin "bürokratizm" teriminden ne anladığını açıkça göstermektedir. Onlar bürokratizmi -asında tüm Marksistler gibi- bir tehlike olarak görmekle birlikte, onun kaçınılmaz olmadığına da inanıyorlardı. Dahası, onlar, bürokratizmin, partinin sosyalist toplum içindeki rolünün değiştirilmesiyle alt edilebileceğini düşünüyorlardı.

41. Stalin ve parti içindeki destekçilerinin Sovyetler Birliği'nde pratiğe geçmesini arzu ettikleri demokrasi anlayışı, kaçınılmaz olarak, Bolşevik Partisi'nin toplumsal işlevinde niteliksel bir değişikliğe gitmeyi gerektiriyordu.

"Araştırmacıların ulaştığı belgelerden anılabiliyorduk... ki, daha 1930'ların sonlarında, partiyi devletten ayırmak ve ülkenin hayatında partinin rolünü tüzel bir duruşla sınırlamak üzere kararlı girişimlerde bulunuluyordu." (Zhukov, Tayny, 8.)

Stalin ve destekçileri, Bolşevik Partisi içindeki diğer unsurlara karşı, bu mücadeleyi, azimle, ama başarı şansları gitgide azalarak, Stalin'in Mart 1953'teki ölümüne kadar sür-

dürdüler. Khrushchev ve diğerlerinin, Lavrentii Beria'yı, hem 1953 Aralığındaki değişiklikler sırasında açılan düzmece bir davayla kanunen, hem de –çok sayıda kanıtın gösterdiği üzere- geçmiş Haziran ayında fiilen katletmesinin asıl nedeni de, öyle anlaşıyor ki, onun bu mücadeleyi sürdürmedeki kararlılığıydı.

42. 1936 Anayasasının 3. Maddesinde şunlar yazmaktadır: “SSCB’de tüm iktidar, Emekçi Halkın Vekilleri Sovyeti’nce temsil edilen kent ve kır emekçi halkınındır”. Komünist partisinden ise, 126. Maddede, “emekçi halkın sosyalist sistemi güçlendirme ve ileri götürme mücadelesinde onun öncü kolu ve emekçi halkın, hem devlet hem de kamu alanındaki tüm örgütlenmelerinin rehber çekirdeği” olarak söz edilmektedir. Yani parti, örgütlere önderlik edecekti, devletin yasama ve yürütme organlarına değil. (1936 Anayasası, Zhukov, Tayny, 29-30)

43. Stalin, anlaşıldığı kadarıyla, bir kez toplumu doğrudan kontrol konumundan uzaklaştırıldı mı, partinin rolünün ajitasyon-propaganda ve kadroların seçimine katkıda bulunmakla sınırlandıracağını düşünüyordu. Peki bunun anlamı neydi? Muhtemelen şöyle bir şeydi:

■ Parti, anlamının kavraması yoluyla halkı komünizm idealine kazanma olan temel fonksiyonuna geri dönecekti.

■ Bu, arpalık tarzı rahat görevlerin sonu ve Bolşeviklere çarlık dönemi, devrim, iç savaş, NEP dönemi ve zorlu endüstrileşme ve kolektivizasyon atağı sırasında karakterlerini veren, zorlu çalışmaya ve özgeci kendini adamaya dönüş anlamına geliyordu. Sözü edilen dönemlerde, parti üyeliği demek, genel olarak, birçoğu Bolşeviklere düşman, parti dışı unsurlar arasında zorlu çalışma ve fedakârlık demekti. (Zhukov, KP, 13 Kasım, 02; Mukhin, Ubiystvo.)

44. Stalin, komünistlerin, üretime ve komünist toplumun yaratılmasına gerçekten katkıda bulunabilmek için, sıkı çalışan, eğitilmiş insanlar olması gerektiğinde ısrar ediyordu. Stalin’in kendisi de yorulmak, usanmak nedir bilmez bir

öğrenciydi.

45. Özetlemek gerekirse, kanıtlar, Stalin’in, yeni seçim sistemini, şu hedeflere ulaşmak için istediğini göstermektedir:

■ Üretime ve genel olarak Sovyet toplumuna, sadece teknik eğitimden geçmiş insanların liderlik etmesini garanti altına almak,

■ Bolşevik Partisi’ndeki dejenarasyonu durdurmak ve parti üyelerini, özellikle de liderlerini, temel işlevlerine geri döndürmek: örnek olma ve ikna etme yoluyla, toplumun geriye kalan kesimine siyasi ve moral önderlik yapmak,

■ Partinin kitle çalışmasını güçlendirmek,

■ Kırsal alandaki yurttaşların yönetime desteğini kazanmak,

■ Sınıfsızlık temelinde komünist toplumu yaratmak.

Stalin’in Yenilgisi

46. 1935’te, SSCB başsavcısı Andrei Vyshinski’nin himayesinde, sürgüne gönderilmiş, hapse atılmış ve –anlatmaya çalıştığımız mesele açısından en önemlisi- oy hakkından mahrum bırakılmış çok sayıda insanın, bu durumlarına son verildi. Yüz binlerce -kolektivizasyonun ana hedefini oluşturan- eski kulak (zengin köylülerin) ve bir biçimde kolektivizasyona karşı direnen ve bu yüzden hapse atılan ya da sürgüne gönderilen kişi serbest bırakıldı. Vyshinsky, NKVD’yi (iç güvenlik den sorumlu İçişleri Halk Komiserliği), çeşitli kereler, Aralık 1934’te Kirov’un öldürülmesinin ardından, neredeyse 12.000 insanı Leningrad dışına sürerken “bir dizi en çığır dışı ve hesap hatası” yapmakla eleştirdi. Vyshinsky, artık, NKVD’nin, savcının ön muvafakatı olmadan hiç kimseyi tutuklayamayacağını ilan etti. Oy hakkına sahip kesim, devlet ve partinin kendilerine haksız bir davranışta bulunduğunu düşünmek için nedenleri olan yüz binlerce kişiyi içine alacak biçimde genişletildi. (Thurston,

6-9; Zhukov, KP, 14 Kasım ve 19 Kasım, 02; Zhukov, Inoy, 187; Zhukov, “Repressii, 7)

47. Stalin’in orijinal yeni anayasa teklifinde çok adaylı seçimler yer almıyordu. Stalin, bu konuyu kamuoyuna ilk kez 1 Mart 1936’da, Roy Howard’la yaptığı mülakatla ilan etti. 1937 Haziranında yapılan merkez komitesi plenumunda, -yeni anayasa taslağının oluşturulmasına Stalin’le birlikte en çok emeği geçen merkez komitesi üyelerinden birisi olan (karşılaştırmın Zhukov, Inoy, 223)- Yakovlev, çok adaylı seçimler önerisinin bizzat Stalin tarafından getirildiğini söyledi. Bu, anlaşıldığı kadarıyla, teklifin, bölgesel parti liderlerinin, birinci sekreterlerinin ya da Zhukov’un deyimiyle “partokrasi”nin açık olmasa da yaygın muhalefetiyle karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Howard mülakatının ardından, Stalin’in çok adaylı seçimler hakkında söylediklerine, -büyük oranda politbüro’nun kontrolü altında olan- merkez medyada, göstermelik bir övgü veya destek bile söz konusu olmamıştır. Pravda’da, mülakatla ilgili, sadece, 10 Mart’ta, tek bir makale yayımlanmış, onda da çok adaylı seçimlerden söz edilmemiştir.

48. Zhukov bu durumdan şu sonucu çıkar-maktadır:

“Bu sadece tek bir anlama gelebilirdi: Yalnızca ‘genel liderlik [bölgesel birinci sekreterler]’ değil, merkez komitesi organının en azından bir kısmı da (Stetskii ve Tal’in yönetimindeki ajitprop) Stalin’in teklif ettiği yeniliği benimsememiş, Stalin’in Pravda’da altı çizilen sözlerinden yola çıkarak, birinci sekreterlerin (ulusal komünist partileri merkez komitelerinin, bölge, oblast, kent ve yöre komitelerinin) konumlarını ve reel güçlerini doğrudan tehdit eden büyük bir tehlike olarak algıladıkları çok adaylı seçimlere, tamamen biçimsel bir şekilde bile olsa, onay vermek istememişlerdi.” (Inoy, 211)

49. Parti birinci sekreterleri, girecekleri herhangi bir Sovyet seçimlerinde uğranacak

yenilgiyle onlardan koparılamayacak parti bürolarını kontrol ediyorlardı. Fakat ellerinde tutukları çok büyük güç, asıl olarak, iktisadi ve mülki aygıtların (kolhoz, fabrika, eğitim kurumu, askeriye) her yönüyle partinin kontrolünde olmasından kaynaklanıyordu. Yeni seçim sistemi, birinci sekreterleri, otomatik olarak Sovyet delegesi olma konumundan ve diğer delegeleri kolayca seçebilme olanağından mahrum bırakacaktı. Kendilerinin ve “gösterdikleri” adayların -parti adaylarının- Sovyet seçimlerinde uğrayacakları yenilgi, fiilen, onların performansı konusunda bir referandum anlamına gelecekti. Adayları seçimde partisiz adaylar tarafından yenilgiye uğratılan bir birinci sekreterin, kitlelerle bağı zayıf biri olduğu alenen ortaya çıkacaktı. Seçimlere girerken, rakip adaylar, elbette ki, parti kadroları arasında gözlemlediği bozuklukları, baskıcılığı veya yetersizlikleri konu alan kampanyalar düzenleyecekti. Seçim kaybeden parti adayları, komünist olarak ciddi bir zayıflık sergilemiş olacak ve bu durum, muhtemelen, onların yerlerini başkalarına bırakmalarına yol açacaktı. (Zhukov, KP, 13 Kasım, 02; Inoy, 226; karşılaştırmın Getty, “Excesses”, 122-3)

50. Kıdemli parti liderleri, genellikle uzun zamandır parti üyesiydiler ve komünist olmanın tehlike ve güçlkle kucak kucağa yaşamak demek olduğu çarlık zamanının, devrimin, iç savaşın ve kolektivizasyonun gerçekten zorlu günlerinde pişmişlerdi. Birçoğu çok az formel eğitim görmüştü. Öyle anlaşıyor ki, bu unsurların çoğu, Stalin, Kirov veya Beria’dan farklı olarak, kendi kendini eğitip “yeniden yaratma” konusunda pek istekli veya bunu becerebilecek yeteneğe sahip değildi. (Mukhin, Ubiystvo, 37; Dimitrov, 33-4; Stalin, Zastol’nye, 235-6)

51. Bu kadroların hepsi, uzun süre Stalin’in politikalarını desteklediler. Yüzlercesinin sürgüne gönderildiği, köylülüğün sert kolektivizasyonu sürecini yürüttüler. 1932-33 zaman diliminde, çok -belki üç milyon gibi yüksek bir- sayıda insan, işin gerçeğine dönersek, “insan eli”nden ziyade, köylülük için, kolektivi-

zasyondan ve kentlerdeki işçileri doyurmak üzere hububatın kamulaştırılmasından veya silahlı köylü isyanlarından (ki bunlarda çok sayıda bolşevik öldürüldü) daha vahim bir durum oluşturan kıtlık yüzünden hayatını kaybetti. Yine bu parti liderleri, yine son derece çetin, yetersiz konut, yiyecek, tıbbi bakım, düşük ücret ve satın alma gücü koşulları altında, endüstrileşme atağını yönettiler. (Tauger, Anderson & Silver; Zhukov, KP; 13 Kasım, 02)

52. Ve şimdi onlar, eskiden Sovyet politikalarının yanlış tarafında yer aldıkları için oy hakkından mahrum bırakılan unsurların bu haklarını bir çırpıda yeniden elde edip kullanabilecekleri bir seçim sistemiyle karşı karşıyadılar. Öyle görünüyor ki, çok sayıda kişinin kendi adaylarına ya da herhangi bir Bolşevik adaya karşı oy kullanacaklarından korkuyorlardı. Bu durumda, konumlarında bir alçalmayla ya da daha kötü olasılıklarla yüz yüzediler. Yine de bir parti pozisyonları veya –en kötü ihtimalle– bir işleri olacaktı. Yeni “Stalin” anayasası, ne de olsa, her Sovyet vatandaşına, hak olarak, tıbbi bakım, emeklilik, eğitim, vb. ile birlikte bir iş garantisi de veriyordu. Lakin bu adamlar (fiilen hepsi erkekti), iktidara ve ayrıcalığa alışmışlardı ve şimdi tümü, gösterecekleri adayların seçimde yenilgiye uğraması tehdidiyle karşı karşıyadılar. (Zhukov, KP, 13 Kasım, 02; 1936 Anayasası, X. Bölüm; karşılaştırmalı Getty, “Excesses”, 25, ülkede dini duyguların önemi hakkında)

Davalar, Komplolar, Tenkil

53. Yeni anayasaya ve seçimlere yönelik planların ana hatları, 1936 Haziranındaki merkez komitesi plenumunda oluşturulmuştu. Delegeler anayasa taslağını oy birliğiyle kabul ettiler. Fakat hiçbirinin onun lehinde konuşma yapmadı. Bir Stalin teklifine sözde bir desteğin bile olmaması, şüphesiz, “genel liderliğin örtük

muhalefetini, saklanamaz bir ilgisizliği” gösteriyordu. (Zhukov, Inoy, 232, 236; “Repressii”, 10-11)

54. Kasım-Aralık 1936’da toplanan 8. Tüm Rusya Sovyetleri Kongresi sırasında, Stalin ve Molotov, oy hakkının yaygınlaştırılmasının ve gizli, çok adaylı seçimlerin önemini tekrar vurguladılar. Molotov, Stalin’in Howard’a verdiği mülakatın ruhu çerçevesinde, komünist olmayan adayların Sovyet seçimlerine girmesine izin verilmesinin parti için yararlı etkisinin altını bir kez daha çizdi:

“...bürokratlaşmış, kitlelere yabancılaşmış unsurlara darbe indirmemesi mümkün olmayan... Bu sistem... öne çıkıp geride kalanların ya da bürokratlaşmış unsurların yerine geçecek... yeni güçlerin yükselmesini kolaylaştıracaktır. Bu yeni seçim tarzında, düşman unsurların da seçilmesi mümkündür. Fakat bu tehlike bile, son tahlilde, buna ihtiyacı olan örgütler ya da uykuya dalmış emekçiler [parti] için bir kamçı işlevi gördüğü sürece, bize hizmet etmek zorundadır.” (Zhukov, “Repressii”, 15)

55. Stalin’in kendisi ise meseleyi daha güçlü bir vurguyla ortaya koyuyordu:

“Kimileri bunun tehlikeli olduğunu, zira Sovyet iktidarına düşman unsurların, bir kısım eski Beyaz Muhafızın, kulağın, papazın vb. sinsice üst makamlara tırmanabileceğini söylüyorlar. Ama gerçekten, korkacak ne var? ‘Eğer kurtlardan korkuyorsan, ormanda yürüme.’ Evvela, eski kulakların, Beyaz Muhafızların ve papazların hepsi Sovyet iktidarına düşman değildir. Sonra, eğer halk şurada veya burada düşman güçleri seçiyorsa, bu, bizim ajitasyon çalışmamızın zavalıca olduğu ve bu utancı tamamiyle hak ettiğimiz anlamına gelir.” (Zhukov, Inoy, 293; Stalin, “Taslak”)

56. Birinci sekreterler örtük muhalefetlerini bir kez daha sergilediler. Aralık 1936 merkez komitesi plenumu, 4 Aralık’ta toplanan kongreyle çakıştı; fakat plenumda, ilk gündem maddesini oluşturan anayasa taslağıyla ilgili

filen herhangi bir tartışma olmadı. Yezhov'un "Trotskist ve Sağ anti-Sovyet Organizasyonlar Üzerine" raporu, MK üyelerinin çok daha yoğun ilgisine mazhar olup tartışmaların odağına oturdu. ("Fragmenty", 4-5; Zhukov, Inoy, 310-11)

57. 5 Aralık 1936'da, kongre, yeni anayasa taslağını onayladı. Fakat en ufak bir gerçek tartışma yaşanmadı. Delegeler –parti liderleri- bunun yerine, iç ve dış düşman tehditlerine vurgu yaptılar. Stalin, Molotov, Zhdanov, Litvinov ve Vyshinski'nin hakkında açıklamalarda bulunduğu ana başlık olan anayasayı onaylayıcı konuşmalar yapmaktan ziyade, onu görmemezlikten geldiler. Çok adaylı seçimler konusunda herhangi bir bağlayıcı karar alınmadan, anayasa taslağı üzerinde daha fazla çalışma yapmak üzere bir komisyon kuruldu. (Zhukov, Inoy, 294, 298, 309)

58. Uluslararası durum gerçekten gergindi. İspanya iç savaşında faşizmin zafer kazanması, sadece bir zaman sorunuydu. Sovyetler Birliği düşman güçlerce sarılmıştı. 1930'ların ikinci yarısında bu ülkelerin tümü, son derece kötü otoriter, militarist, antikomünist ve anti-Sovyet rejimlerce yönetiliyordu. 1936 Ekiminde Finlandiya, Sovyet sınırına ateş açtı. Aynı ay, Hitler ve Mussolini, "Berlin-Roma Mihveri"ni imzaladılar. Bir ay sonra, Japonya, "Anti-Komintern Pakt"ı oluşturmak üzere Nazi Almanyası ve faşist İtalya'ya katıldı. Nazi Almanyası'na karşı askeri ittifak kurmaya dönük Sovyet çabaları, Batı başkentleri tarafından karşılıksız bırakıldı. (Zhukov, Inoy, 285-309)

59. Kongrenin yeni anayasayla uğraştığı sırada, Sovyet liderliği iki büyük ölçekli Moskova Davasının birincisini geçirmiş, diğerinin ise arifesindeydi. Zinoviev ve Kamanev, başka birtakım kişilerle birlikte Ağustos 1936'da yargılanmıştı. İkinci dava, 1937 Ocağında, yakın tarihlere kadar Ağır Sanayi Komiserliği görevi yapmış olan Yuri Piatakov önderliğindeki bazı önemli Trotski takipçilerinin yargılanacağı da-

vaydı.

60. 1937 Şubat-Mart merkez komitesi plenumunda, parti liderliği arasında dramatik bir ikilem söz konusuydu: iç düşmanlara karşı mücadele ve yeni anayasayla yıl sonunda yapılacak gizli, çok adaylı seçimlere hazırlanma gerekliliği. Giderek artan sayıda grubun Sovyet hükümetini devirme amaçlı komplolarının adım adım ortaya çıkması, polisiye faaliyeti gerekli kılıyordu. Fakat yönetimi seçmek üzere yapılacak gerçekten demokratik seçimlere ve parti içi demokrasiyi geliştirmeye (politbüroda Stalin'e en yakın unsurların defalarca vurguladıkları tema) hazırlık için, tam tersi uygulamalara ihtiyaç vardı: eleştiriye ve özeleştiriye açıklık, parti liderlerinin yönetilen üyeler tarafından gizli oyla seçilmesi ve birinci sekreterler tarafından uygulanan "kooptasyon"a son verilmesi.

61. İki hafta boyunca süren bu plenum, SSCB tarihinin en uzun plenumudur. Lakin 1992'ye, plenumun muazzam miktardaki kayıtları Voprosy Istorii'de yayımlanmaya başlayınca kadar (derginin tamamlanmasının yaklaşık dört yıl aldığı bir süreç), onun hakkında neredeyse hiçbir şey bilinmiyordu.

62. Yezhov'un ülke içindeki komplolara yönelik devam eden soruşturmalar hakkındaki raporu, geçmiş yanlış ve yanlışlar konusunda günah çıkaran, eski arkadaşlarıyla arasına mesafe koyan ve herkesi şimdiki sadakati konusunda temin eden, fakat bu aşırı konuşkanlığı sadece kendini daha da suçlu çıkarmaya hizmet eden Nikolai Bukharin'in gölgesinde kaldı. (Thurston, 40-42; Getty ve Naumov, 563'te bu teyit edilir)

63. Üç tam gün sonra, Zhdanov, bürokrasiye karşı mücadele çağrısı yaparak, hem genel olarak ülkede, hem de parti içinde daha fazla demokrasiye ve partili partisiz, bütün kitlelerle daha yakın bağlar kurmaya duyulan ihtiyaç üzerine konuştu.

"Yeni seçim sistemi, Sovyet organlarının daha iyi çalışmasına, bürokratik unsurların tas-

fiyesine, bürokratik kusurların ve Sovyet organlarının çalışmasında ortaya çıkan deformasyonların ortadan kaldırılmasına yönelik güçlü bir itki sağlayacaktır. Ve bu kusurlar, bildiğiniz gibi, fazlasıyla mevcuttur. Parti organlarımız, seçim mücadelesine hazır olmalıdır. Seçimlerde düşmanca bir ajitasyonla ve bize düşman adaylarla baş etmek zorunda kalacağız.” (Zhukov, Inoy, 343)

64. Stalin liderliği adına konuşan Zhdanov’un, Sovyetler Birliği’ndeki gelişmelere ciddi biçimde muhalif olan partisiz adaylarla gerçek bir seçim yarışını öngördüğünden hiçbir kuşku duyulamaz. Bu olgu, kendi başına, Soğuk Savaşçı ve Khrushchevci anlatımlarla taban tabana zıtlık arz etmektedir.

65. Zhdanov, ayrıca, uzun uzun, Bolşevik Partisi’nin kendi içinde de demokratik normların geliştirilmesine olan ihtiyaca vurgu yaptı.

“Eğer Sovyet ve parti emekçilerinin yasalarımıza ve kitlelerin Sovyet anayasasına saygı göstermesini istiyorsak, o zaman, onlara, parti işleyişinin, genel hatları tüzüğümüzde belirtilen parti içi demokrasinin esaslarının kesin ve tam bir biçimde uygulanması temelinde yeniden kurulacağının [perestroika] garantisini verelimiz.”

Ve ardından, raporuna ekli karar taslağında da belirtilen temel önlemleri bir bir sıraladı: ko-optasyon uygulamasının kaldırılması, adayların oy vermesinin yasaklanması, “parti üyeleri için, tam bir belirlenmiş üyeleri dikkate almama ve bu adayları istediği gibi eleştirebilme hakkı”nın güvence altına alınması. (Zhukov, Inoy, 345)

66. Fakat Zhdanov’un raporu, diğer gündem maddeleri, asıl olarak da “düşmanlar” üzerine yapılan tartışmalar arasında kaynadı gitti. Birtakım birinci sekreterler, Sovyet seçimlerine en gayretli hazırlananların ya da hazırlanması beklenenlerin, Sovyet iktidarının karşıtları (Sosyalist-devrimciler, papazlar ve diğer “düşmanlar”) olduğu uyarısıyla karşılık verdiler.

67. Molotov, bir kez daha “özeleştirici kurumunun geliştirilmesi ve güçlendirilmesi”ne vurgu yapan bir raporla karşılık verdi ve “düşman” arayışlarına doğrudan karşı çıktı:

“Suçlayacak insanlar aramanın anlamı yok, yoldaşlar. Eğer bunu yapmak istiyorsanız, partinin en merkezi kurumlarından en alttaki örgütlerine kadar hepimiz suçlanabiliriz.” (Zhukov, Inoy, 349)

68. Fakat Molotov’un ardından kürsüye çıkanlar, onun raporunu dikkate almayıp “düşmanlar”ı ortaya çıkarmanın, ‘sabotajcılar’ı teşhir etmenin ve ‘sabotajlar’a karşı mücadelenin” gerekliliğini ısrarla dile getirmeye devam ettiler. (352) Tekrar söz alan Molotov, raporunun özüne neredeyse hiç aldırış edilmemesi karşısında şaşkınlığa uğramıştı ve ilkin iç düşmanlara karşı neler yapıldığını özetledikten sonra, onu tekrar aktardı.

69. Stalin’in 3 Mart konuşmasının son bölümü de, yine, parti çalışmasının niteliğinin yükseltilmesi, yetersiz üyelerin partiden çıkarılıp yerlerine yeni üyelerin alınması ihtiyacının dile getirilmesine ayrılmıştı.

Stalin’in tartışmaların başından itibaren taşıdığı korkular anlaşılabilirdi. Görüldüğü kadarıyla o, rapordan, ne tartışmak istiyorlarsa onu tartışmak için sadece duymak istediklerini duyan merkez komitesi üyelerinin anlayışsızlığının, gönülsüzlüğünün sağır duvarına çarpmıştı. Tartışmalara katılan 24 kişinin 15’i, temelde, “halk düşmanları”, yani Trotskistler hakkında konuşma yapmıştı. Kesin inançla, kavgacı bir dille konuşmuşlar ve bunu Zhdanov ve Molotov’un raporlarını sunmasının hemen ardından yapmışlardı. Tüm sorunları teke indirgemişlerdi: “düşmanlar”ın deşifre edilmesi. Ve neredeyse hiçbiri, Stalin’in işaret ettiği ana meseleden söz etmemişti –parti örgütlerinin işleyişindeki kusurlar ve Yüksek Sovyet seçimlerine hazırlık. (Zhukov, Inoy, 357)

70. Stalin liderliği birinci sekreterler üzerine yüklenmesini artırdı. Yakovlev, diğerlerinin

içinden Moskova parti lideri Khrushchev'i, parti üyelerini haksız yere ihraç etmekle eleştir-di. İkinci olarak Malenkov, parti sekreterlerine, sıradan üyelere karşı ilgisizlik eleştirisini getir-di. Bu, görünen o ki, merkez komitesi üyelerini, geçici de olsa düşmanlar hakkında konuşmayı kesmek zorunda bıraktı, fakat sadece kendile-rini savunmaya başlamak üzere. Hâlâ ortada Stalin'in raporuna verilen herhangi bir yanıt yoktu. (Zhukov, Inoy, 358-60)

71. 5 Mart'ta, plenumun kapanış günü yap-tığı son konuşmada, Stalin, düşmanın -hatta birçoğunun yüzünü partiye dönmüş olduğu- nu söylediği Trotskistlerin bile- peşine düşme ihtiyacını olabildiğince küçük bir alanla sınır-ladı. Konuşmasının ana teması, parti kadrola-rını iktisadi işleyişin her alanını yönetmekten uzaklaştırma, bürokrasiyle mücadele ve parti kadrolarının politik düzeyini yükseltme gibi ihtiyaçlardı. Başka bir ifadeyle, Stalin, birinci sekreterleri eleştiride çitayı yükseltmişti.

"Aramızdan bazı yoldaşlar, bir narkom (halk komiseri) olsalar, her şeyi bilebileceklerini sa-nıyorlar. Bu makamın, kendiliğinden, çok ge-niş, adeta bitmez tükenmez bir bilgiyi garanti ettiğine inanıyorlar. Veya şöyle düşünüyorlar: Bir merkez komitesi üyesiysem, tesadüfen bu noktaya gelmiş olamam; o zaman her şeyi bil-mem gerekir. Oysa durum böyle değildir." (Sta-lin, Zakliuchitel'noe; Zhukov, Inoy, 360-1)

72. Birinci sekreterler de dâhil, tüm parti kad-roları için en kötüsü, Stalin'in, onların kısa süre sonra gerçekleştirilecek altı aylık siyasi eğitim kurslarına katıldıklarında yerlerine geçecek iki kadro seçmeleri gerektiğini belirtmesiydi. Parti sekreterleri, bu dönem zarfında yerlerini alacak kadrolar konusunda, adamakıllı, yerlerini ko-layca yeniden devredebilecek, "yakınları"nın işlerini takip (bürokrasinin temel bir nedeni) ve kendilerine itaat edecek kişiler bulma telaşına düşmüş olmalıydılar. (Zhukov, Inoy, 362)

73. Thurston, Stalin'in "kitlelerden öğ-renme ve alttan gelen eleştiriyi dikkate alma

gerekliliği"ni vurgulayan konuşmasını "çok daha ılımlı" olarak nitelendirmektedir. Stalin'in raporu temelinde alınan karar da, "düşmanlar" meselesine sadece özet olarak değiniyor, asıl olarak parti örgütleri ve onların liderliklerinin zaaflarına işaret ediyordu. Bu yayımlanmamış karardan alıntılar yapan Zhukov'a göre, karar-da vurgulanan 25 noktanın sadece biri asıl ola-rak "düşmanlar"la ilgiliydi. (Thurston, 48-9; Zhukov, Inoy, 362-4)

74. Plenumun ardından, birinci sekreterler fiili bir isyan manzarası sergilediler. Önce Sta-lin, ardından da politbüro, seçimden daha çok gündeme gelen kooptasyona karşı gizli parti seçimleri yapılması, genel olarak da parti içi demokrasi ihtiyacının altını tekrar çizen mesaj-lar gönderdiler. Birinci sekreterler, faaliyetleri-ni, plenum kararlarını dikkate almaksızın, eski tarzda yürütmeye devam ediyorlardı.

75. Sonraki birkaç ay boyunca, Stalin ve ya-kın arkadaşları -MK üyelerinin en büyük kay-gısı olan- iç düşmanlara yönelik odaklanmanın yönünü, tekrar parti içi bürokrasiye karşı mü-cadeleye ve Sovyet seçimlerine hazırlanmaya çevirmeye çabaladılar. Bu arada, "yerel parti liderleri, seçimleri ertelemek veya biçimini de-ğiştirmek için, parti disiplini sınırları içinde -ve bazen de bu sınırların dışına taşarak- ellerinden gelen her şeyi yaptılar". (Getty, "Excess", 126 ; Zhukov, Inoy, 367-71)

76. Anlaşıldığı kadarıyla, genel olarak asker ve polis kaynaklı bir komplo hazırlığının ortaya çıkması, 1937 Nisanı, Mayıs ve Haziran baş-larında, Stalin yönetiminin panik hâlinde tepki vermesine yol açtı. Gizli polisin başı ve içişleri komiseri Genrikh Yagoda, 1937 Martının sonla-rında tutuklandı ve Nisan'da da mahkeme kar-şısına çıkarıldı. 1937 Mayıs ve Haziran başla-rında, yüksek rütbeli askeri komutanlar, Alman genelkurmayıyla birlikte, Kızıl Ordu'nun Al-manya ve müttefiklerinin bir saldırısı karşısın-da yenik düşmesini amaçlayan ve aynı zaman-da, halihazırda yüksek makamları işgal eden birçok politik figür tarafından girişilen başka

komplolarla da bağlantılı bir komployu itiraf ettiler. (Getty, “Excesses”, 115, 135; Thurston, 70, 90, 101-2; Genrikh Iagoda)

77. Bu durum, o zamana dek herhangi bir Sovyet hükümetinin hiç karşılaşmadığı kadar büyük bir vahamet arz ediyordu. 1936 ve 1937 Moskova Duruşmaları, yönetimin, zamanının büyük bir kısmını dava hazırlığına ve kamuya mümkün olduğu kadar açık bir yargılama düzenlemeye ayırmak zorunda bıraktı. Mareşal Mikhail Tukhachevsky’nin Mayıs ayında gerçekleşen tutuklanmasının ardından, üç haftadan daha kısa bir süre içinde, Tukhachevsky ve 7 diğer üst rütbeli askeri komutan yargılandılar ve 11-12 Haziran’da da idam edildiler. Bu süre zarfında, yüzlerce yüksek rütbeli askeri komutan, çoğu onların üstü olan meslektaşlarının hakkındaki kanıtları okumak ve Stalin ile savunma halk komiseri ve ülkenin en üst düzeydeki askeri şahsiyeti olan Mareşal Voroshilov’un uyarıcı analizlerini dinlemek üzere Moskova’ya çağrıldılar.

78. Şubat-Mart plenumu sırasında henüz ne Yagoda ne de Tukhachevski tutuklanmıştı. Stalin ve politbüro, anayasanın ana gündem konusu olmasını istiyorlardı ve MK üyelerinin büyük çoğunluğunun bu konuya olan ilgisizliği karşısında savunma pozisyonuna itilmişlerdi. Politbüro, anayasa reformunun, yaklaşan 1937 Haziran plenumunda da ana madde olmasını planlıyordu. NKVD’nin başının ve en öne çıkmış askeri liderlerin hükümeti devirmek ve önde gelen liderlerini öldürmek üzere giriştiği komplonun ortaya çıkması, politik atmosferi tamamen değiştirdi.

79. Stalin, savunmadaydı. 1-4 Haziran’da toplanan Askeri Sovyet’in genişletilmiş oturumunda 2 Haziran’da yaptığı konuşmada, yakınlarda ortaya çıkarılmış komplo dizisini sınırlı ve büyük oranda başarıyla üstesinden gelinmiş durumlar olarak tarif etti. Zaten Şubat-Mart plenumunda da, o ve politbürodaki destekçileri, birinci sekreterlerin iç düşmanlara yönelik aşırı ilgisini mümkün olduğunca aşağı çekme-

ye çalışmışlardı. Fakat, Zhukov’un da belirttiği gibi, durum “yavaş yavaş, ama kesin bir biçimde onun [Stalin’in] kontrolünün dışına çıkmaya başlamıştı” (Stalin, “Vystuplenie”, Zhukov, Inoy, 16. bölüm, çeşitli yerler, 411)

80. Haziran 1937 plenumu, ilkin, yedi mevcut MK üyesi ve adayının “politik güvenilirlikten yoksunluk”, ardından 19 MK üyesi ve adayının da “devlete ihanet ve karşı devrimci faaliyette bulunma” nedeniyle ihraç edilmelerine yönelik tekliflerle başladı. Bu son 19 kişi NKVD tarafından tutuklandı. Benzer gerekçelerle MK üyelerinin oylarıyla plenum öncesi ihraç edilen on üye de hesaba katıldığında (bunların içinde o zamana kadar yargılanmış, hüküm giymiş ve idam edilmiş askeri komutanlar da vardı), bu, 1 Mayıs geldiğinde, 120 MK üyesi ve adayının 36’sının tasfiye edilmiş olduğu anlamına geliyordu.

81. Yakovlev ve Molotov, parti liderlerinin serbest seçimleri organize etmedeki başarısızlıklarını eleştirdiler. Molotov, günün görevlerine hazırlanmadıkları takdirde, saygın devrimcilerin bile bir kenara konulması ihtiyacının altını çizdi. Sovyet kadrolarının “ikinci sınıf emekçiler” olmadığını vurguladı. Belli ki, parti liderleri onlara sanki öyleymişler gibi davranıyorlardı.

82. Yakovlev, birinci sekreterlerin, atama (“kooptasyon”) uygulamasına itibar ederek parti görevleri için gizli seçimler düzenlemeyi ihmal etmelerini teşhir edip eleştirdi. Sovyet delegelerini seçen parti üyelerinin, Sovyetler dışındaki parti gruplarının disiplinine tabi olarak davranmaması gerektiğini vurguladı ve nasıl oy verileceğini anlattı. Birinci sekreterler gibi parti üstleri, parti üyelerine nasıl oy kullanacaklarını dikte etmemeliydiler. Parti üyeleri oy kullanırken üstlerinden bağımsız davranmalıydılar. Ve Yakovlev, güçlü bir ifadeyle, “zengin yeni kadro rezervlerinden yeni üyeler toplama ve onları, artık çürümüş ve bürokratlaşmış unsurların yerine geçirme” gereksinimini dile getirdi. (Zhukov, Inoy, 424-7; Tayny, 39-40, ar-

şiv belgelerinden aktarım)

83. Sonuçta anayasanın ana hatları çizildi ve ilk seçimlerin tarihi, 12 Aralık 1937 olarak belirlendi. Stalin liderliği, bürokrasiyle mücadelenin ve kitlelerle bağ kurmanın yararlarını bir kez daha ısrarla belirtti. Bununla birlikte – tekrar olsun- bütün bunlar, aynı oranda ilk olan, MK’dan 26 üyenin hızla ihracının, bunların on dokuzunun doğrudan vatana ihanet ve karşı devrimci faaliyetle suçlanmasının peşinden oldu. (Zhukov, Inoy, 430)

84. Belki de en açıklayıcı ifade, Zhukov tarafından aktarılan, Stalin’in aşağıdaki sözleridir:

“Tartışmalar sonucunda, iş, daha tarafsız bir oy tasnifi metodu bulma konusuna geldiğinde, [Stalin] Batı’da, çok partili sistem sayesinde, böyle bir sorunun olmadığını belirtti. Hemen ardından da, birden, böyle bir toplantıda çok tuhaf kaçan bir ifade sarf etti: ‘Bizim farklı siyasi partilerimiz yok. İyi ki, ya da ne yazık ki, sadece tek bir partimiz var.’ [vurgu Zhukov’un] Ve sonra, sadece geçici bir önlem olarak, seçimlerin tarafsız bir gözle denetlenmesi amacıyla, Bolşevik Partisi hariç, mevcut tüm toplumsal örgütlerden temsilcilerin devreye sokulmasını önerdi... Parti otokrasisine meydan okunmuştu.” (Zhukov, Inoy, 430-1, vurgular sonradandır; Tayny, 38)

85. Bolşevik Partisi çeşitli krizler içindeydi ve sürecin sorunsuz bir biçimde akması beklenemezdi. Demokratik –gizli, genel ve çok adaylı- seçimler düzenlemeye girişmek için olabilecek en kötü atmosferdi. Stalin’in Sovyet yönetiminde ve bu çerçevede partinin rolünde reforma gitme planının talihi pek parlak görünmüyordu.

86. Plenumun sonunda, Batı Sibiryâ bölgesi birinci sekreteri Robert Eikhe, Stalin’le özel bir görüşme yaptı. Ardından başka birtakım birinci sekreterler de benzer görüşmelerde bulundular. Birinci sekreterler muhtemelen büyük yetkiler talep ettiler ve kısa süre sonra da bunlar kendilerine verildi: Sovyet yönetimine karşı bölgede

yaygınlaşan komplolarla mücadele etmek üzere “troyka”lar -üç görevliden meydana gelen gruplar- oluşturma yetkisi. Bu troykalara, temyizsiz idam salâhiyeti verildi. Troykaların özel yetkisi çerçevesinde kurşuna dizilecekler ve hapse atılacakların sayısal limitleri talep edildi ve verildi. Talepler incelendiğinde görülen odur ki, limitler dolduğunda, birinci sekreterler, daha yüksek limitler istediler ve aldılar. Zhukov, Eikhe’nin, gayri resmi bir birinci sekreterler grubu adına hareket ettiğini düşünmektedir. (Getty, “Excesses”, 129; Zhukov, Inoy, 453)

87. Bu çok sert troyka yargılamalarının hedefi kimlerdi? Zhukov bunların, lishentsy, oy hakkı da dâhil yurttaşlık hakları yakınlarda yeniden kabul edilmiş ve oyları birinci sekreterlerin gücünün devamlılığı açısından potansiyel tehlike oluşturuyor görünen çok sayıda insan olduğunu düşünmektedir. Zhukov, gerçek komploların varlığını büyük oranda dikkate almamaktadır. Fakat Rusya’da son zamanlarda yayımlanan arşiv dokümanları, en azından, merkezi liderliğe, durmaksızın, itiraf tutanakları da içinde olmak üzere, son derece inandırıcı polis ifadelerinin yağdığını açıkça göstermektedir. Elbette Stalin ve Moskova’daki diğerleri, bu komploların varlığına inanıyorlardı. Benim bu konudaki tahminim de, Zhukov’un izniyle, en azından, delillendirilen ve birinci sekreterlerin varlığına inandıkları komploların bir kısmının gerçek olduğu yönündedir. (Zhukov, KP, 13 Kasım, 02; Inoy, 18. Bölüm; “Repressii”, 23; Lubianka B)

88. Bir başka hipotezse, halihazırda muhalif ya da bir zamanlar herhangi bir muhalif harekete katılmış olan herkesin, bir “düşman” gibi görüldüğü ve mensupları her zaman troykanın bir parçasını oluşturan NKVD tarafından tutuklama ve sorguya tabi tutulduğu biçimindedir. Diğer bir grubu, bir bütün olarak Sovyet sistemine güvensizliğini ve kinini açıkça ifade edenler meydana getirmektedir. Thurston, bu tür kişilerin genellikle hemen tutuklandığına dair kanıtlar aktarmaktadır. Buna karşın, sadece

yerel parti liderlerine yönelik eleştirilerde bulunanlar, özellikle bu niyetle düzenlenen eleştiri toplantılarında bunu yapanlar tutuklanmazken, bazen de onların eleştirdikleri kişiler, parti liderleri de dâhil, tutuklanmıştır. (Thurston,94-5)

89. Diğer yandan, komploların Stalin'in paranoyak zihninin uydurduğu hayaller –daha da beteri, Stalin'in megalomanyakça elinde tuttuğu iktidarı güçlendirmek üzere uydurulmuş yalanlar- olduğunu söyleyen kişilerin savunuklarının aksine, gerçek komploların varlığına dair çok sayıda kanıt vardır. Daha sonra SSCB dışına çıkabilen komplocuların anlatımları da bunu göstermektedir. Bu tür komplolarla ilgili hacimli, ancak küçük bir kısmı yayımlanmış polis dokümanlarının tümü, komploların baştan sona uydurulmuş olduğunu iddia eden herhangi bir yaklaşıma karşı güçlü deliller sunmaktadır. Dahası, Stalin'in bu dokümanlar üzerine düştüğü notlar, onun bunların doğruluğuna inandığını kesin olarak göstermektedir. (Getty, "Excesses", 131-4; Lubianka B)

90. Getty, umutsuz ikilemi şöyle özetlemektedir:

"Stalin'in hâlâ çok adaylı seçimlerden geri adım atma niyeti yoktu ve 2 Temmuz 1937'de, Pravda, çok adaylı, genel ve gizli oyla seçimleri yasalaştıran ve zorunlu kılan yeni seçim kurallarının ilk kısmını yayımlayarak, hiç şüphesiz, bölge sekreterlerini hayal kırıklığına uğrattı. Fakat Stalin bir uzlaşma zemini de sundu. Seçim yasasının yayımlandığı aynı gün, politbüro, yerel liderlerin şikâyetçi olduğu unsurlara karşı kesin bir kitlesel operasyonun başlatılmasına onay verdi ve saatler sonra, Stalin, eyalet parti liderlerine kulak operasyonunu [lishentsyye karşı-GF] emreden telgrafını gönderdi. Yerel parti liderlerini seçimleri gerçekleştirmeye zorlamak için, onlara yüzlerce veya binlerce 'tehlikeli unsur'u katletme ya da sürgüne gönderme izni vermekle, Stalin, neredeyse kaçınılmaz bir biçimde, onların kazanmasına yardımcı olmuş oldu." ("Excesses", 126)

91. Bütün bu tasfiyeler, yargısız idamlar ve sürgünler tarihi karşısında, öyle görünüyor ki, Stalin, bu uygulamaların çok adaylı seçimlerin ön koşullarını yarattığına inanıyordu. Oysa bütün bu olanlar, aslında bu tür seçimlerin yapılması imkânını tümüyle sabote etti.

92. Politbüro, ilkin, beş gün içinde tamamlanmasını emrederek, tenkil kampanyasını sınırlamaya çabaladı. Bir şey onları, NKVD'ye dönemi dört aya –Ağustos 5-15'ten Aralık 5-15'e kadar- uzatma izni vermeye ikna etti ya da zorladı. Büyük sayılarda tutuklama oldu mu? Parti bir dizi yaygın komployla ve büyük bir iç tehditle karşı karşıya mıydı? Bu kitlesel baskının nasıl ve neden bu kadar yaygınlaştığının detaylarını bilmiyoruz.

93. Bunlar, tam da seçim kampanyasının gerçekleşeceği zaman dilimine denk geliyordu. Politbüro, seçmenlerin tercihlerini nasıl belirteceğine, resmi görevlilerin seçimlere müdahalesinin nasıl engelleneceğine dair kuralları saptayarak çok adaylı seçime dönük hazırlığı sürdürmesine karşın, tenkil sürecini bilfiil yerel görevliler yürütüyorlardı. En azından, neyin partiye –çoğunlukla kendilerine- muhalefet olduğunu, neyin "sadakat" olarak kabul edileceğini, neyin tenkile, hapse atılmaya ya da ölüme neden olacağını onlar belirliyorlardı. (Getty, "Excesses", çeşitli yerler; Zhukov, Inoy, 435)

94. Birinci el dokümanlar, Stalin ve merkezi politbüro liderliğinin, anti-Sovyet komplocuların faaliyet hâlinde olduklarına ve onlarla mücadele etmelerinin zorunluluğuna kani olduklarını göstermektedir. Bu, tam da, bölgesel parti liderlerinin Şubat-Mart plenumundaki iddialarına denk düşmektedir. O zaman, Stalin liderliği, bu tehlike üzerine tartışmayı mümkün olduğunca dar bir alana sıkıştırmaya yönelmiş, dikkatleri anayasaya, yeni seçimlere hazırlık ihtiyacına, "bürokratlaşmış" ve eskimiş liderliğin yenisiyle yer değiştirmesi meselesine yoğunlaştırmaya çalışmıştı.

95. Haziran plenumuna doğru, birinci sekreterler, fiilen şu söylemi dile getirebilecek bir pozisyondaydılar: “Biz size söylemiştik. Biz haklıydık ve siz haksızdınız. Dahası, biz hâlâ haklıyız –tehlikeli komplocular hâlâ etkinler ve seçim kampanyasını, onu Sovyet yönetimine karşı bir isyana çevirmek üzere kullanmaya da hazırlar.” Bu nasıl böyle olmuştu? Karşımızdaki durum pek akla uygun görünmemektedir. Fakat bundan o kadar da emin olamayız.

96. Stalin ve merkezi liderliğin, bu yaygın komploların ne kadar ciddi olduğu konusunda hiçbir fikri yoktu. Nazi Almanyası ve faşist Japonya’nın neler yapabileceğini bilmiyorlardı. Stalin, 2 Haziran’da, genişletilmiş Askeri Sovyet’te, Tukhachevsky grubunun Kızıl Ordu’nun operasyon planını Alman genelkurmayına aktardığını söyledi. Bu, bir askeri ittifak (“Mihver”) ve antikomünist siyasal bir pakt (“Anti-Komintern Pakt”-asında anti-Sovyetik bir pakt) çerçevesinde faşist İtalya ve Nazi Almanyasıyla birleşmiş Japonya’nın da şüphesiz aynı bilgiye sahip olduğu anlamına geliyordu.

97. Stalin, askeri liderlere, bu komploların amacının SSCB’yi “yeni bir İspanya”ya çevirmek olduğunu anlattı –istilacı bir faşist orduyla koordinasyon içinde bir Beşinci Kolu kast ediyordu. Sovyet liderliği, bu korkunç tehlikeye, merhametsiz bir kesinlikle karşılık vermeye kararlıydı. (Stalin, “Vystuplenie”)

98. Çok sayıda kanıt, bu dönemde, merkezi liderliğin –Stalin liderliğinin- hem birinci sekreterlerin talep ettiği “troyka” baskısını sınırlamak, hem de yeni anayasaya dayalı gizli ve çok adaylı seçimleri yürürlüğe koyma çabasını sürdürmek istediğini göstermektedir. 5 Temmuz’dan 11 Temmuz’a kadar, birinci sekreterlerin büyük çoğunluğu, Eikhe’nin açtığı yolu takip ederek, -idam yoluyla (1. kategori) veya hapse atma yoluyla (2. kategori)- tasfiye etmek istedikleri unsurların tam sayılarını gönderdiler. Ardından,

“birden, 12 Temmuz’da, NKVD komiser

yardımcısı M. P. Frinovskii, tüm yerel polis birimlerine acil bir telgraf gönderdi: ‘Eski kulaklara yönelik sindirme operasyonuna başlamayın. Tekrar ediyorum, başlamayın.’” (Getty, “Excesses”, 127-8)

99. Yerel NKVD şefleri Moskova’ya, konferansa çağrıldılar. Konferansın ardından, 00447 numaralı emir yayımlandı. Bu çok uzun ve ayrıntılı talimatname, hem tenkil operasyonunun yöneleceği kesimleri genişletiyor (temelde daha evvel Sovyet iktidarına muhalefet eden papazları ve kriminal suçluları da içerecek şekilde), hem de –genellikle- eyalet sekreterlerince talep edilen “limitleri” veya sayıları indiriyordu. Bütün bu yalpalamalar, “merkez” –Stalin ve merkezi politbüro liderliği- ile taşradaki birinci sekreterler arasındaki anlaşmazlıklar ve mücadeleye işaret etmektedir. Açıkça görünen o ki, Stalin, duruma tam olarak hâkim değildi. (00447 numaralı emir; Getty, “Excesses”, 126-9)

100. Ekim 1937 merkez komitesi plenumu, çok adaylı seçimler planının nihai iptaline sahne oldu. Halbuki çeşitli adayları gösteren örnek bir oy pusulası bile hazırlanmıştı; bu oy pusulalarının birkaçı çeşitli arşivlerde mevcudiyetini korumaktadır. Aralık 1937 Sovyet seçimleri % 20-25 oranında parti dışı adayların da yer almasına karşın –başka bir ifadeyle bir tür “uzlaşma”yla, ama çok adaylı olmaksızın- temelde parti adaylarının başat olduğu listeler üzerinden gerçekleştirildi. Oysa aslında listesiz seçimler planlanmıştı; sadece şahıslara oy verilecekti –bu, çok daha demokratik bir yöntemdi. Zhukov, arşivlerde, Molotov tarafından 11 Ekim saat 18.00’de imzalanmış, çok adaylı seçimlerin iptaline dair belgeyi tespit etmeyi başarmıştır. Bu belge, Stalin ve politbürodaki destekçilerinin büyük, çaresiz geri çekilişini sembolize ediyordu. (Zhukov, KP, 19 Kasım, 02; Zhukov, Tayny, 41; Inoy, 443)

101. Yine Ekim MK plenumu, Kursk birinci sekreteri Peskarov’un dile getirdiği, kitlesel tenkil operasyonuna karşı ilk pretostoya da sah-

ne oldu:

“Onlar [NKVD? Troyka? –GF] halkı önem-
siz meseleler için suçladılar... yasadışı bir bi-
çimde... ve meseleyi MK’ya getirdiğimizde,
Stalin ve Molotov yoldaşlar bize güçlü bir des-
tek sundular ve bu vakaları incelemek üzere
Yüksek Mahkeme ve Savcılık bürosundan bir
çalışma grubu gönderdiler...’ Ve bu ekibin,
yaptığı üç haftalık çalışmanın sonucunda, 16
raionyde verilen hükümlerin % 56’sını yasadı-
şı bularak iptal ettiği görülmektedir.” (Zhukov,
Tayny, 43; vurgular eklenmiştir)

102. Ocak 1938 plenumunda, Malenkov,
olağanüstü sayılarda parti üyesinin ihracı ve
yurttaşın cezalandırmasına yönelik, azarlamaya
varan bir eleştiri getirdi. Çoğu kez bir isim lis-
tesi bile sunulmamış, sadece sayılar belirtilmiş-
ti! Kuybyshev birinci sekreteri Postyshev, tüm
parti kadroları arasında “bir tane dürüst adamın
bile” zor bulunacağına ısrar etmesi sonucunda
politbüro yedek üyeliğinden azledildi.

103. Öyle görünüyor ki, NKVD, en azından
çok sayıda yerellikte, kontrolden çıkmıştı. Hiç
şüphesiz birinci sekreterler de öyle... (Zhukov,
KP, 19 Kasım, 02; Tayny, s. 47-51; Thurston,
101-2, 112) Buna karşın politbüro liderliği hâlâ
alt etmeleri gereken gerçek komploların var-
lığına inanıyordu. NKVD’nin görevi kötüye
kullanmasının ulaştığı boyutun farkında değil-
lerdi. Zhukov’un belirttiği üzere, Malenkov’un,
kitlesel ihraçlar ve tutuklamalardan dolayı parti
içindeki kariyeristleri suçlayan raporunun pe-
şinden, Kaganovich ve Zhdanov, düşmanlara
karşı mücadelenin önemine vurgu yaptılar ve
“dürüst bolşevikler”in çalışmalarındaki “toyluk
ve cahilliğe” sadece şöyle bir değindiler.

104. Stalin liderliğinin doğrudan kontrolü
altındaki Pravda ise, hâlâ, partinin ekonomik
meselelerin doğrudan denetiminden çekilme-
sinden ve partisiz insanların önder rollere doğ-
ru yükseltilmesinden söz ediyordu. (Zhukov,
Tayny, 51-2) Bu arada, Moskova parti lideri
iken 20.000 ismi bilinmeyen insanı idam etmek

üzere yetki talebinde bulunan Nikita Khrush-
chev Ukrayna’ya transfer edildi ve bir ay için-
de, 30.000 insanı tenkil etmek için yetki istedi.
(Zhukov, Tayny, 64 ve bkz. aşağıda 23 nolu
dipnot)

105. NKVD’yi 1936’da Genrikh Yagoda’dan
devralan Nikolai Yezhov, anlaşıldığına göre, bi-
rinci sekreterlerle yakın bir ittifak içine girmiş-
ti. 1937-38 kitlesel tenkili onun adıyla o ka-
dar iç içe geçti ki, hâlâ “Yezhovschina” olarak
anılmaktadır. Yezhov 23 Eylül 1938’de istifaya
ikna edildi ve 1938 Kasımında görevini Lav-
rentii Beria devraldı.

106. Beria’nın yönetiminde, çok sayıda
NKVD görevlisi ve birinci sekreter, binlerce
idam ve sürgünden sorumlu tutularak yargılandı
ve çoğu, masum insanları idam etme ve tutukla-
nan insanlara işkence yapma suçlamasıyla idam
edildi. Bu işkence yapan polis memurlarının bir
kısımının yargılanmalarına dair tutanaklar ya-
yımlanmış bulunmaktadır. Yargılanan, hapsedi-
len, sürgüne ya da kamplara gönderilen birçok
kişi serbest bırakıldı. Beria, söylendiğine göre,
daha sonra “Yezhovshchinanın tasfiyesi”ni ilan
etmiş olduğunu belirtti. Stalin, uçak tasarımcısı
Yakovlev’e, Yezhov’un çok sayıda masum in-
sanın öldürülmesindeki sorumluluğundan dola-
yı idam edildiğini söylüyordu. (Lubianka B, no
344, 363, 375; Ubiystvo 637; Yakovlev)

107. Sovyet toplumuna, Sovyet yönetimine
ve Bolşevik Partisi’ne ölçülmez bir zarar veril-
mişti. Bu durumun, elbette, uzun süre farkına
varılamamıştır. Bugüne kadar anlaşılamayan
şey, troykaların, büyük sayılarda idamlar ve
sürgünlerin önünün, Stalin’in değil, birinci sek-
reterlerin ısrarıyla açılmış olduğudur. Yaşanan
tenkil süreci ile gizli, çok adaylı seçimler teh-
didi ve merkez komitesinin Stalin’i çok adaylı
seçimleri iptal etmek zorunda bırakmayı başar-
ması arasındaki yakın bağlantıya dikkat çeken
Zhukov, bu bağlantının, çok adaylı seçimler
“tehdidinden” kurtulma çabasının “Yezhovsh-
china” sürecindeki kitlesel tutuklama ve idam-
ların temel bir sebebi olduğunu gösterdiğine

inanmaktadır. (Zhukov, KP)

108. Hiçbir şey, Stalin'i ve destekçilerini, sonuçta gerçekleşen büyük sayıdaki –anlaşıldığı kadarıyla, birkaç yüz bin- idamın sorumluluğundan kurtaramaz. Eğer bu insanlar, idam edileceklerine hapsedilseydiler, neredeyse hepsi yaşıyor olacaktı. Bununla birlikte, bizim buradaki asıl niyetimiz, şu anahtar soruyu sormaktır: Stalin, “troyka”lara, birinci sekreterlerin talep ettiği, öldürme ya da yaşatma yetkisini neden vermişti? Bu tavrın, hiçbir mazereti olmamakla birlikte, elbette birtakım nedenleri vardı.

109. Hiçbir yönetim, hem en üst rütbeli askeri kumandanların, hem ulusal ve önemli bölgesel yönetimlerin yüksek makamlarını işgal eden kişilerin, hem de gizli polisin ve sınır polisinin başının hep birlikte ihanetine hazır değildir.

110. Geniş ülkede baştan başa bağlantıları olan o günkü ve eski parti liderlerinin içinde yer aldığı bir dizi komplo henüz ortaya çıkarılmıştı. En kötüsü, en üst düzeydeki askeri şahsiyetlerin bu komploların bir parçası olması ve gizli askeri planları düşmana ifşa etmesiydi. Ordu kurumundaki komplocular, tüm SSCB çapında bağlantılara sahipti. Komplo faaliyeti, NKVD'nin en üst düzeylerine de sıçramıştı; bu unsurların arasında 1934'ten 1936'ya kadar kurumun başında bulunan ve 1934'ten evvel bir süre ikinci komutanlık yapmış olan Genrikh Yagoda da vardı. Komplo faaliyetinin ne kadar yaygınlaştığını ve ne kadar kişinin onun içinde yer aldığını bilmek kolay değildi. Benimsenen ihtiyatlı yönelim, en kötüsünden şüphe etmek biçimindeydi.

111. Politbüro ve Stalin'in kendisi, iki büyük hiyerarşinin, hem Bolşevik Partisi'nin hem de Sovyet yönetiminin zirve noktasını oluşturuyorlardı. Ülkedeki meselelerin durumu hakkındaki bilgileri, astlarının kendilerine aktardıkları üzerinden oluyordu. Takip eden on iki ayda yaşanan gelişmeler üzerine, birinci sekreterlerin birçoğunu baskı altına aldılar ve bu kadroların

yarıdan fazlası tutuklandı. Bu kişilerin çoğuna yöneltilen tam suçlamalar ve onların sorgularına ve yargılanmalarına ait dosyaların çok büyük kısmı, Sovyet sonrası antikomünist Rusya'da bile, hâlâ gizli tutulmaktadır. Fakat bugün, Stalin'in ve politbüronun, yüz yüze oldukları tehlikeli duruma dair bir miktar fikir sahibi olduklarını anlamamızı mümkün kılan yeterince soruşturma kanıtına da sahibiz. (Lubianka B)

112. Bolşevik Partisi demokratik merkeziyetçi bir tarzda örgütlenmişti. Konumuna ve ülkedeki popülaritesine karşın, Stalin –her parti lideri gibi- merkez komitesinin çoğunluğu tarafından oylama yoluyla düşürülebilirdi. Büyük sayıda MK üyesinin ısrarlı taleplerini görmezlikten gelebilecek bir pozisyonda değildi.

113. Zhukov, Stalin'in, birinci sekreterlerin demokratik seçim ilkelerine karşı koymasını aşma konusundaki yetersizliğini tarif edebilmek için, Ekim 1938 MK plenumunun henüz yayımlanmamış tutanaklarından bir olay aktarmaktadır.

Krasnador kraikomu [bölgesel komitesi – GF] birinci sekreteri I. A. Kravtsov, mevkidaşlarının birkaç haftadan beri yapmakta olduklarını, hem de ayrıntılarıyla itiraf eden tek kişidir. Kravtsov, SSCB Yüksek Sovyet vekilliği için sadece “genel liderliğin” çıkarlarına uygun adayların seçilmesi durumunu ana hatlarıyla anlatmıştır.

“Yüksek Sovyet için adaylarımızı belirledik,” diye konuşur Kravtsov dobra dobra. “Bu yoldaşlar kimlerdir? Sekizi parti üyesi, ikisi partisiz veya Komsomol [Komünist Gençlik Örgütü] üyesidir. Partisiz üyelerin yüzdesine dair benimsediğimiz yöntem, MK taslak kararına göredir. Bu yoldaşların mesleklerine göre dağılımı şöyledir: dört parti görevlisi, iki Sovyet görevlisi, bir kolhoz başkanı, bir biçerdöver sürücüsü, bir traktör sürücüsü, bir petrol işçisi...”

Stalin: Biçerdöver sürücülerinin dışında başka kim var?

Kravtsov: Kraikom birinci sekreteri, krai yürütme komitesi başkanı Yakovlev de on kişinin arasında.

Stalin: Bunu yapmanızı kim söyledi?

Kravtsov: Belirtmek zorundayım ki, yoldaş Stalin, burada, MK organında söylediler bana.

Stalin: Kim?

Kravtsov: Biz, MK’da, bizim krai yürütme komitesi başkanı yoldaş Simochkin’i atadık ve o, MK organında onay gördü.

Stalin: Kim?

Kravtsov: Söyleyemem; bilmiyorum.

Stalin: Yazık ki söylemiyorsun; sana yanlış anlatmışlar.” (Zhukov, Inoy, 486-7)

114. Anlaşılan o ki, bütün birinci sekreterler, sadece Kravtsov’un açıkça belirttiği şeyi yapıyordu –bir önceki plenumda kendilerinin oylarıyla kabul edilen, ama belli ki asla benimsemedikleri, gizli Sovyet seçimleri ilkesini görmezden gelmek. Bu durum, Stalin’in, kendisi ve merkezi liderliğin iki yıldan fazla bir süredir uğruna mücadele verdiği anayasa ve seçim sistemi reformları konusundaki nihai yenilgisini göstermektedir.

115. Demokratik reform girişimi bozguna uğramıştı. Eski siyasal sistem olduğu gibi yerinde durmaya devam ediyordu. Stalin’in çok adaylı seçimler planı, gündemden tamamen kalkmıştı. “Böylece, Stalin’in ve grubunun Sovyetler Birliği’nin siyasal sisteminde reforma gitme teşebbüsü, tam bir başarısızlıkla sonuçlandı.” (Zhukov, Inoy, 491)

116. Zhukov, birinci sekreterlerin olağanüstü “troyka” yetkilerine yönelik taleplerini reddetmesi durumunda, Stalin’in, çok büyük bir olasılıkla, oylama yoluyla düşürüleceğine, bir karşıdevrimci olarak tutuklanacağına ve idam edileceğine inanmaktadır. “...Bugün, Stalin, 1937 tenkilinin kurbanları arasında sayılıyor ve ‘Memorial’ ve A. N. Yakovlev’in komisyonu da uzun zamandır onun itibarını iade etme ta-

lebinde bulunuyor olabilirdi.” (Zhukov, KP, 16 Kasım, 02)

117. Kasım 1938’de, Lavrentii Beria, fiilen, NKVD’nin başı olarak Yezhov’un yerine geçti. “Troykalar” feshedildi. Kanun dışı idamlar durduruldu ve korkunç aşırılıkların çoğunun sorumluları yargılandı ve idam edildi ya da hapse atıldı. Fakat savaş kapıdaydı. Fransız hükümeti, daha önce üzerinde anlaşmış olduğu Fransız-Sovyet anlaşmasının çok zayıf bir versiyonunu bile sürdürmeyi reddetti (Sovyetler Birliği daha güçlü bir anlaşma istiyordu). Müttefikler, Çekoslovakya’yı, hiç mücadele etmeksizin, Hitler’e ve Polonyalı faşistlere parça parça bıraktılar. Nazi Almanyası faşist Polonya’yla, SSCB’nin işgalini hedefleyen bir askeri ittifak kurdu. Sovyetler’in Cumhuriyetçilere yoğun destek verdiği İspanya iç savaşı kaybedildi. İtalya, Etiyopya’ya saldırdı ve Milletler Cemiyeti hiçbir şey yapmadı. Fransa ve Britanya, Batı Avrupa’nın çoğunluğunun arkasında olduğuna inandırarak, SSCB’ye saldırma konusunda Hitler’i açıkça cesaretlendirdiler. (Lubianka B, No 365; Leibowitz)

118. Japonya, İtalya ve Almanyaya, her ikisi de kesinlikle doğrudan SSCB’ye karşı olan, ortak bir savunma antlaşması ve bir “Anti-Komintern” pakt imzaladılar. SSCB’nin Avrupa’da sınır komşusu olan tüm devletler -Polonya, Romanya, Bulgaristan, Macaristan, Finlandiya, Estonya, Letonya ve Litvanya- faşist tarzda askeri diktatörlüklerce yönetiliyordu. 1938’de Hasan Gölü’ne yönelik bir Japon saldırısı Kızıl Ordu’ya bin ölüye mal oldu. Ertesi yıl daha ciddi bir Japon saldırısı Kızıl Ordu tarafından Halkın-Gol’de püskürtüldü. Sovyetlerin verdiği ölü-yaralı sayısı, 5.500 kadarı ölü olmak üzere, 17.000’di –hiç de küçük bir savaş değildi. Bu savaş, bittiğinde, kesin bir sonuca yol açtı ve Japonya bir daha Sovyetler’le bu tür tatsız bir ilişkiye girmedi. Fakat Sovyet hükümeti, bunun böyle olacağını, o zaman bilemezdi. (Rossiia I SSSR v Voyhakh)

119. 1938’den sonra, Stalin yönetimi, tekrar

1936 Anayasasının demokratik seçim sistemini yürürlüğe koymaya çalışmadı. Bu başarısızlık, merkez komitesinde Stalin liderliğiyle birinci sekreterler arasında devam eden bir pata durumunu mu gösteriyordu? Ya da hızla yaklaşan savaş karşısında, demokrasiye yönelik yeni girişimlerin daha barışçıl dönemleri beklemek zorunda olduğuna dair bir düşünceyi mi yansıttıyordu? Şimdiye kadar ulaşılabilen kanıtlar, bu konularda kesin bir sonuç çıkarmaya izin verecek düzeyde değildir.

120. Bununla birlikte, bir kez Beria NKVD'nin başı olarak Yezhov'un yerine geçince (resmi olarak Aralık 1938'de, pratikte belki birkaç hafta daha evvel), süreklilik arz eden bir rehabilitasyon süreci devreye sokuldu. Beria, kamplardaki ve hapishanelerdeki 100.000 mahkûmu serbest bıraktı. Bunu, işkence yapmak ve yasadışı idamlar gerçekleştirmekle suçlanan NKVD elemanlarının yargılanması takip etti. (Thurston, 128-9)

Birinci Bölümün Sonu

Notlar

Yuri Zhukov'un çalışması üzerine:

Bugüne dek, Zhukov'un tezlerine karşı bir akademik eleştiri söz konusu olmuştur: Prof. Irina V. Pavlova, "1937: Vyorbory kak mistifikatsiia, terror kak real'nost'", Vaprosy Istorii, 10, 2003, 19-36. Pavlova, "totalitercilik" ekolüne bağlı keskin bir antikomünisttir ve komünizme yönelik ideolojik düşmanlığı onun tarihsel araştırmasının güvenilirliğini zedelemektedir. Örneğin, Getty'nin araştırması hakkında, onu itibarsızlaştırmak için, yalan söylemektedir. Pavlova tarih değil, propaganda yazısı yazmaktadır.

Pavlova, Zhukov'un sadece KP'deki makalelerine atıfta bulunmaktadır; kendisi, yazısını, Inoy Stalin'in yayımlanmasından evvel kaleme almıştır. Pavlova'nın eleştirisi, Moskova Yargılamalarının, Tukhachevskii davasının vb. düzmece olduğu ve anayasa ve seçimlere yönelik

tüm kampanyaların, bu baskı sürecini "perdellemek" için düzenlendiği faraziyesi üzerine kuruludur.

Pavlova, ayrıca, 1936'da Yüksek Sovyet'in gerçek bir siyasal güce sahip olmadığını, ona yönelik seçimlerin de, ona herhangi bir erk sağlayamayacağını iddia etmektedir. Pavlova, eğer "erk"ten, Bolşevik Partisi'ni SSCB'deki başat konumundan alaşağı etme ve sosyalizmi ortadan kaldırma yetkisini anlıyorsa, hiç şüphesiz, haklıdır: Stalin, kesinlikle, anayasal yolla bir karşıdevrime izin vermeyi hiç düşünmemiştir. Ki bu tür bir erke herhangi bir burjuva demokratik ülkede de izin verilmez. Fakat şayet o, "erk"le, devlet politikalarını etkilemeyi ve belli sınırlar çerçevesinde, belli sosyal politikalar ve Bolşevik Partisi'nin kendisi üzerinde baskı unsuru olmayı -yani burjuva demokrasilerinde seçimlerle tayin edilen erkler tarzını- kast ediyorsa, o zaman Pavlova'ya hak vermek mümkün değildir.

Yuri Mukhin, Ubiytsvo Stalina i Beriia üzerine:

Mukhin'in bu kitabı, yazarının antisemit olarak yorumlanabilecek ifadeler kullanması nedeniyle, çıkardığı sonuçlara hoş bakmayanlar tarafından, genellikle, bir kenara bırakılmaktadır. Elinizdeki makale, bu kitabın, antisemit olduğu iddia edilebilecek bölümlerinin hiçbirini kaynak olarak kullanmamaktadır.

Mukhin, ayrıca, bu kitabında değinilmeyen bazı konularda tuhaf bir tutum benimsemektedir. Onun bu tür çalışmalarının hiçbirini de kullanmadım.

Aynı şey, antikomünist araştırmacılardan yapılan aktarımlar için de söylenebilir ve söylenmelidir –sahip oldukları antikomünist önyargıların, onların, zaman zaman, değerli anlayışlara sahip olamayacağı anlamına gelmeyeceği gerçeği. Ve elbette, antikomünizm, normal olarak, antisemitizmle yakın çizgide yer alır. Ne bir komünist, ne de bir Yahudi olan Mukhin, her iki kesime karşı da belli bir düşmanlık sergile-

mektedir; fakat bu, ne basmakalıp bir antikomünizm, ne de basmakalıp bir antisemitizmdir.

Mukhin'in birinci ve ikinci el kaynaklara dair analizleri son derece zekicedir; bunlardan ben de yararlandım ve yardımcı olacağını düşündüğüm yerlerde onlardan aktarım yaptım. Doğaldır ki, Mukhin'in analizlerinden, uygun olduğunu düşünerek yaptığı alıntılar, yazarın, onun analizlerinin aktarılmayan kısmıyla da aynı düşüncede olduğunu göstermez. Öte yandan, Mukhin, onun araştırmasını kullanma biçiminin hiçbir yönünden sorumlu da değildir.

Mukhin'in ve tüm diğer araştırmacıların yaptığı ve burada da aktarılan alıntıları, sadece arşivlerde çalışma yapabilenlerin ulaşabildiği birinci el kaynaklar hariç, tek tek kontrol ettim.

1-Stalin, "17. Parti Kongresi'ne Rapor", 704,705, 706, 716, 728, 733, 752, 753, 754, 756, 758.

2-Yaygın biçimde bilinmeyen bu olgunun önemi de kavranmamıştır. Bizim Stalin hakkındaki görüşümüz, ondan nefret eden birçok kişi tarafından da büyük oranda kabul edilmektedir. (McNeal, 87) Stalin, annesi tarafından gönderildiği Tiflis'teki papaz okulunda parlak bir öğrenciydi. Onlu yaşlarından itibaren hayatını işçi sınıfının devrimci hareketine adanmış için, yüksek öğrenim görme fırsatı yakalayamadı. Fakat son derece zekiydi ve doymak bilmez bir okurdu; felsefeden, metalurji gibi teknik konulara kadar birçok alanda bilgi sahibiydi. Dönemine ait kayıtlar, onun ayrıntılara yönelik dikkatine ve birçok teknik alana dair mükemmel bilgisine tanıklık etmektedir. Stalin'in kütüphanesi üzerine çalışma yapan bir araştırmacı, etkileyici sayılar vermektedir: Stalin'in daçasında savaştan sonra 20.000 cilt kitap vardı. Stalin'in ölümünün ardından Marksizm-Leninizm Enstitüsü'ne aktarılan 5.500 cildin birçoğunda, alınmış notlar ve altı çizilmiş satırlar bulunmaktadır. (Ilizarov) Roy Medvedev (ki Stalin'den nefret etmektedir), gönülsüzce de olsa, Stalin'in dikkate değer okuma çabasını övmüştür. (Medvedev, "Lichnaia")

Stalin'in kendisine en yakın arkadaş olarak seçtiklerinin birçoğu da, kendini geliştirmeye yönelik aynı yoğun çabayı yansıtmaktadırlar. 1934'te

bir suikasta kurban giden Leningrad parti lideri ve Stalin'in yakın müttefiki Sergei Kirov'un da, yazın alanına dönük engin okuma faaliyetinde bulunduğu not edilmiştir. (Kirilina, 175) "Kirov öldürüldüğünde, soruşturma için gelen uzmanlar, Kirov'un çalışma masasının üzerindeki her şeyi fotoğrafladılar. Masanın sağ tarafında, H,tte'in mühendislik el kitabı, sol tarafında ise, en üstte görünen başlık "Yanabilir Şist" olan bir bilimsel ve teknik dergi yığını bulunuyordu." (Mukhin, Ubiytsvo, 625)

3-Thurston, 90'ların başlarında, 2. Bölüm'den başlayıp 4. Bölüm'ün sonuna kadar, Moskova Duruşmalarına dair en iyi tek özeti sunmuştur. Elinizdeki makale doğrudan bu yargılamalarla, Mareşal Tukhachevsky ve diğer bazı üst rütbeli askeri liderlerin Haziran 1937'de yargılanıp idam edilmesiyle ya da bu unsurların suçlandığı tüm anti-Sovyet komplolar arasındaki bağlantıyla ilgili değildir. Sovyet arşivlerinin açıkça gösterdiği üzere, Stalin ve diğer en üst düzeydeki Sovyet liderleri kompoların varlığına ikna olmuştu ve Moskova Duruşmalarında gündeme getirilen ithamlar, askeri liderlere karşı yöneltilenler de dâhil, en azından büyük oranda, doğrudu.

4-Getty, merkez komitesi üyelerinin Zhdanov'un konuşmasına karşılık vermeyi, başkan Andreev'i şaşırtarak, manidar bir biçimde reddettiğini belirtmektedir. ("Excesses", 124) Zhukov bu konuya o kadar vurgu yapmaz ve Eikhe ile diğer birinci sekreterlerin, bir sonraki oturumda "düşmanlar"a karşı mücadelenin altını çizerek karşılık verdiklerini söyler. (Inoy, 345)

5-Karar için bkz. Zhukov, Inoy, 362-3; Stalin, Zakliuchitel'noe. -Yayımlanmamış - karar gibi, Stalin'in konuşması da "düşmanlar" meselesine sadece kısaca değinip geçiyor, hatta MK'yı, bir zamanlar Trotskist olan herkesi "kötekleme"ye karşı uyarıyordu. Stalin, özellikle Feliks Dzerzhinsky'nin adını anarak, eski Trotskistler arasında "müstesna insanlar" olduğunda ısrar ediyordu.

6-Bu cilt (Genrikh Iagoda), temelde, soruşturmacıların Yogoda ve birkaç arkadaşına dönük sorgulamalarını ve Yogoda'nın, kendisinin de içinde yer aldığı, Sovyet yönetimine yönelik bir darbeyi amaçlayan komploya, Trotski'nin bu komplonun lideri olduğuna dair itiraflarını ve genel olarak,

Yogoda'nın 1938'deki yargılanması sırasında yaptığı itirafları içermektedir. Bu itirafların gerçek ve samimi olmadığını gösteren hiçbir kanıt yoktur. Cildin editörleri, sorgularda aktarılan tüm olguların doğruluğunu inkâr etmekte ve sorgu tutanaklarının kendilerine "tahrif edilmiş" görüldüğünü belirtmektedirler. Lakin durumun böyle olduğuna dair hiçbir kanıt göstermemektedirler. Jansen ve Petrov, s. 226, 9. dipnotta, son derece anti-Stalinist olsa da, bu cildi, herhangi bir yorumda bulunmaksızın bir kanıt olarak aktarmaktadırlar. Dahası, bunun – bu komploların varlığının, kamuya açık mahkemelerde yapılan itirafların zorlamadan kaynaklanmaktan ziyade samimiliğinin ve davalılara yöneltilen suçlamaların doğruluğunun- ne kadar gerçek olduğunu gösteren iyi bir kanıt vardır. 2004'te yayımlanan, birinci el dokümanları içeren bir diğer büyük ciltte, komplolar hakkında çok büyük sayıda NKVD raporu ve sorgu tutanağı yer almaktadır (bkz. Lubianka B). Bütün bu kanıtların varlığı karşısında yapılacak en akla uygun yorum, işin en azından bir kısmının doğru olduğu biçiminde olacaktır.

7-Zamanın NKVD soruşturmacılarının ve günümüz Rus tarihçilerinin ifadesiyle klubok ya da "kördüğüm".

8-Haziran 1937 plenumuna ait hiçbir tutanak hiçbir zaman yayımlanmamıştır. Bazı yazarlar elde tutulan hiçbir tutanak olmadığını iddia etmektedirler. Buna karşın Zhukov, başkalarının ulaşamadığı birtakım arşiv tutanaklarından birçok aktarımda bulunmaktadır.

9-Eikhe'nin Batı Sibirya bölgesinde bir "troyka" oluşturmaya yönelik emir mevcuttur. Eikhe'nin talebine dair bir belge bulunamamıştır; fakat yazılı veya sözlü, böyle bir talepte bulunmuş olmalıdır. Bkz. Zhukov, "Represii", 23; Getty, "Excesses", 127, 64 numaralı dipnot.

10-Getty, "Excesses", 131-134'te, bu konudaki bazı istatistikler değerlendirilmektedir. Bkz. 00477 numaralı emir.

11-Örnek oy pusulası için bkz. Zhukov, Inoy, 6. illüstrasyon.

12-1 Şubat 1956'da, XX. Parti Kongresi'ndeki "gizli konuşma"sını yapmasının dört haftadan daha kısa bir süre öncesinde, Khrushchev, Yezhov'dan hâlâ "hiç şüphesiz suçsuz, dürüst bir adam" ola-

rak söz ediyordu. Rehabilitatsia: Kak Eto Bylo. Mart 1953-Febral' 1956, Moskova, 2000, s. 308.

13-İstifası, 25 Kasım 1938'e kadar resmi olarak kabul edilmemiştir; bkz. Lubianka B, No: 344 ve 364.

14-Khrushchev'in "20.000 insanı idam etme" talebi için bkz. Zhukov, KP, 3 Aralık, 02. Yakovlev'in, Khrushchev'in gerçekleştirdiği yığınsal sürgünlere dair eleştirisi yukarıda aktarılmıştır. Eikhe, 1938 Ekiminde tutuklandı, mahkûm edildi ve 1940 Şubatında idam edildi. Khrushchev'e göre, Eikhe, dövülerek –yani işkenceyle- alındığını söyleyerek itirafını kabul etmedi. Zhukov'un değerlendirmesi, Eikhe'nin uğradığı akıbetin gerçek nedeninin, 1937-38'de gerçekleşen kitlesel idamlardaki önder rolü olabileceğini göstermektedir. Bkz. Jansen ve Petrov, 91-2. Politbüro ve 1938 plenumu, sıradan parti üyelerine zulmeden parti sekreterlerine karşı taarruza geçti. (Getty, Origins, 187-8) Eikhe'nin sorgu ve dava tutanaklarının tümü hâlâ gizli tutulmaktadır. Dikkati ve sorumluluğu kendisinden ve dönemin, arkadaşı olan birinci sekreterlerinden uzaklaştırma arzusu, Khrushchev'in, "gizli konuşma"sında sıraladığı yalanların temel nedenlerinden birisidir.

15-Getty ("Excesses", 132), "Moskova", yani Stalin liderliği tarafından 236.000 idam yetkisinin verildiğinin, fakat yerel otoriteler tarafından idam edilenlerin gerçek miktarının, bu sayının % 160'ı, yani 387.000 olduğunun ortaya çıktığını aktarır.

16-1938 Moskova Yargılaması sırasında, Yagoda, Sovyet hükûmetine karşı darbe yapma amaçlı komploya, Maxim Gorky ile oğlunun öldürülmesi ve başka çirkin suçlara bulaştığını itiraf etmiş, fakat savcının yönelttiği casusluk suçlamasını hararetle reddetmiştir. Yogoda'nın tutuklanmasından bir yıl sonra, casusluk suçlamasının ona hâlâ yöneltiliyor olması, en azından, Sovyet yönetiminin, onun bir dış düşmana (Almanya, Japonya, Polonya) bilgi vermiş olabileceğine inandığını göstermektedir. Gizli polis ve sınır polisini de bünyesinde barındıran içişleri komiserliğinin başı olan Yogoda, yabancı hükûmetlere bilgi aktarması durumunda, Sovyet güvenliğine hesap edilemez düzeyde zarar verebilirdi.

17-Bu konuda İngilizcede yayımlanmış en iyi değerlendirme için bkz. Life and Terror, 128

İnsan Doğa ve Gösteri Futbolu

—Osman Bulugil

Bugün Dünya büyük bir tımarhaneyse eğer futbol da bunun oyun sahnesini oluşturuyor. Futbol üzerine üretilen kavramların birçoğunu “insanın doğası” sorunsalı içinde meşrulaştırılmaya çalışıldığı bir dönemde, bu düzeneğin çarkını bozma girişimleri de direnişi gösteriyor.

Öncelikle kısaca doğa-insan ilişkisine değinelim. Doğa insanı üretirken insan da doğayı üretiyor. Artık yeniden üretmenin kendisi de bu ilişkiden bağımsız gelişmiyor. Önce doğaya atfedilen -örneğin rekabet, güçlü olanın hayatta kalması gibi- kavramların doğada karşılıkları- nın bulunmasıyla (sürekli av-avcı ilişkisini gözümüze sokan belgeselleri hatırlayalım) beraber bunlar insana atfediliyor ve bir doğa yasası olarak akıl yürütmeye dahil oluyor. Tabi burada doğaya atfedilen rekabet, savaş, ortak yaşam, paylaşmak vb.nin doğada olmadığını söylemiyoruz. Biri diğeriyle iktidar ilişkisi içinde bulunmayan, koşulların üretirken, koşulların yeniden üretildiği bir tesadüflerden oluştuğunu vurgulayalım. Bu noktada evrimden söz etmemiz gerekiyor. İnsanı doğadan farklılaştıran, evrimindeki alet (özellikle el’in kullanılması) yapabilme aşamasıydı. Bu süreçle birlikte artık bir anlamıyla da geride kalan doğaya atfedilen kavramların, tekrar insana yüklenmesinin hiçbir gerçekliği yok. Doğaya atfedilen ve oradan da insana bir yasa olarak sunulan kavramların, evrim süreci sonrasında dönüşen ve dönüştüren hareketi kaçırmaktan başka bir şey değil. Bu sorunsal içinde düşünmeye devam ettikçe, doğanın yasaları insana atfedilip, insan doğası icat

ediliyor. Buradan da futboldaki yetenek olgusu inşa ediliyor. Artık Messi’nin futbolunun tarifi de insanüstü, doğaüstü vb. kavramlarla yapılıyor. Bu da Messi’nin ne yaptığını, oynadığının ne olduğunu görmememize neden oluyor. Burada sorunsalı bozmadıkça Messi’yi anlama şansımız da yok. Günümüzde futbolda yaratıcılığın yok olmaya başladığı, birbirini tekrar eden, saha içinde mekanik birer ecza dolabına dönüşen ‘robotlaşmış’ futbolculardan başka bir şey yapıyor Messi. Burada var olan sorunsal içinde bu, insanüstü- doğa üstü vb. algılanması- na neden oluyor. Tabi durum hiç de öyle değil.

Sorunsalı değiştirdiğimizde ise bambaşka bir durumla karşılaşıyoruz. Messi’nin bugünkü futbolu aslında tek tipleşen futbola karşı bir direnişi oluşturuyor. Kökenlerini Latin Amerika’nın —endüstriyel futbol ilişkileri içinde pek de yeri olmayan- amaca yönelik oyuna çomak sokan, estetik futbolundan alıyor. Normal tanımının dışında bir futbolcu olan Messi’nin tekniğini icat eden de brezilyalı Garrincha... Bu noktada Ulus Baker’den yapacağımız alıntı anlamlı olsa gerek:

“Garrincha’nın buluşu tam anlamıyla bir futbol ‘jestiydi’: Topu küçük veya uzun atılan adımların ‘alterasyonu’ aracılığıyla rakip tarafından ulaşılamaz/hissedilemez hale getirmek... Buluş, dar ve geniş alanlarda farklı biçimlerde gerçekleşiyordu. Bu, sanıldığına aksine futbolda ‘çalım atmak’ ya da ‘adam geçmek’ değildi yalnızca... Evet, bu türden etkileri vardı ama aynı zamanda rakibi inanılmaz biçimde yoru-

yordu. Garrincha, biraz da sol ayağının aksamasını pozitif bir unsur olarak kullanıp, inanılmaz bir teknik icat etmişti. İşin sırrı topu küçük adımcıklarla ve küçük dürtmelerle kontrol etmeye dayanıyordu. Bunu iyi yapamayanlar, günümüzde doğru dürüst pas verme şansını tepen ‘hödükler’ olarak anılır. Küçük tepiklerle hareket edildiğinde geometrik alan küçülür, daha dar bir alanda daha çok iş yapılır. Garrincha da henüz onun buluşundan haberdar olmayan defansları darmadağın etmişti”*

Öncelikle Garrincha’ya da ‘doktorların’ futbol oynayamayacağı teşhisi koyduğunu hatırlatalım (Çocuk felci geçirmişti ve sol ayağı aksıyordu). Messi de 11 yaşındayken hormonlarından kaynaklanan hastalığından dolayı yaşıtlarına göre çok yavaş gelişim gösteriyordu. Büyümesine engel olan bu hastalığı özellikle Messi’nin boyu üzerinde etkili oluyordu. Dezavantaj olarak görülen boyunun uzamamasını bugün Messi, çeviklik olarak avantaja çevirdi.

Bu noktada Messi’nin de içine çekilmeye çalışıldığı kavramsal düzeneğin yeniden üretilmesinde sporun tekno-bürokratik niteliğini vurgulamamız gerekiyor. Genel anlamıyla bunu, sporunun performansını sürekli (aynı zamanda sınırsız?) artırmaya yönelik bütün çalışmaları kapsadığını söyleyebiliriz. Bununla ilişkili olarak bio-iktidardan bahsetmemiz gerekiyor: Bio-iktidar, kapitalizmin vazgeçilmez unsurudur ve yaşama iki türlü müdahalesi vardır: Bunlardan birincisi (özellikle futbolla ilişkili olarak) bedene makine olarak yaklaşır ve bu disiplinci iktidardır. Bedenin disipline edilmesi, yeteneklerin optimize edilmesi ve daha verimli hale getirerek ekonomik denetim mekanizmalarıyla bütünleşmesine neden oluyor. Foucault’a göre bu, insan bedeninin anatomi-politiğidir.

Bugünün futbolunu, tekno-bürokratik niteliği ve bununla ilişkili olarak gösterinin futboluyla açıklayabiliriz. Tekrarlanan mekanik hareketler, saha içi didişmelerin ürettiği kontrollü bir oyun ve bunun gösterinin futbolu olarak bugünün futbol turistlerine pazarlanması ve

çoğunlukla da TV’yle paketlenip satışa sunulan bir iş alanı artık futbol. Aynı zamanda gösterinin futbolda, maçlarını üreten bir fabrikada emeklerini en yüksek verimi üreterek satan ve bunu yeniden üretmek zorunda olan endüstriyel futbol işçileri olan futbolcular... Bu noktada Galeano’dan yapacağımız alıntı anlamlı olsa gerek:

“Yan çizgi boyunca kan ter içinde koşuyor. Bir yanda onu zafer bekliyor, göklere çıkarılacak; öbür yanda gıpta ediyor: Profesyonel oyuncu, fabrikadan da, bürodan da kurtulmuştur; ona eğlenmesi için para öderler, tam anlamıyla bir piyangodur bu! Ölümüne ter dökmek zorunda olsa da, ne yanılmaya, ne de yorulmaya hakkı olsa da, o gazetelere ve televizyonlara çıkar, radyolar ondan söz eder, kadınlar onun için iç geçirir, çocuklar onu taklit eder. Oysa varoşların tozlu yollarında zevk için oynayan o, birdenbire kendini çalışma zorunluluğu ile stadyumlarda bulmuştur; ya kazanacaktır ya da kazanacaktır. İşadamları onu alırlar, satarlar, kiraya verirler; oyuncu daha fazla para ve şöhrret vaadi karşılığında kendini akıntıya bırakır. Ne denli başarılı olur ve çok para kazanırsa, tutsaklığı da o oranda artar. Askeri disiplin altında, her gün yorucu idmanlarla ezilir. Bedeni, sağlıklı bir görünüm ardında acıyı unutturan analjezik bombardımanlarına tutulur, kortizon iğneleriyle delik deşik olur. Önemli maçlar öncesinde onu toplama kamplarına hapsederler, buralarda zorla çalıştırılır, aptalca yemekler yer, suyla sarhoş olur ve yalnız uyur” **.

Bugün kapitalizmden bağımsız düşünemeyeceğimiz ve endüstriyel futbol olarak nitelendiğimiz, daha karmaşık iktidar ilişkilerini barındıran, sadece kitlelerin afyonu olarak algılayamayacağımız, aynı zamanda tahakkümün olduğu yerde direnişin de olduğu, farklı düzenlerde mücadelenin olduğu bir alan futbol.

* Baker, Ulus. 2002. “O bir mucitti”. <http://www.haydigencler.com/?ID=yazi&yazino=33>

**Galeano, Eduardo.2008. Gölgede ve Güneşte Futbol. Can yayınları. İstanbul. Sf:16

Tarihten

Nisan Ayı Notları

1 NİSAN :

1996 : “16 Mart Katliamı” davası yeniden açıldı. Tanık Remziye Akkol, katliama yol açan bombayı kardeşi Zülküf İso’tun attığını ve katliamı Türkiye’nin planladığını söyledi.”

Bilindiği üzere; 16 Mart Katliamı, 16 Mart 1978 günü İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi önünde 7 öğrencinin ölümü, 41 öğrencinin de yaralanmasıyla sonuçlanan bombalı ve silahlı saldırıdır.

2 NİSAN :

1948: Yazar Sabahattin Ali, Bulgaristan sınırı yakınlarındaki Sazara köyü civarında ormanlık bölgede, yurtdışına çıkmak için anlaştığı kılavuzu Ali Ertekin tarafından kafasına odunla vurularak katledildi. Cesedi ancak öldürülüşünden iki buçuk ay sonra 16 Haziran 1948’de bulundu.

Düzene karşı etkili bir muhalif oluşu nedeniyle büyük sıkıntılar çeken ve en sonunda da bu uğurda hayatını veren Sabahattin Ali; “Değirmen, Kağı, Ses, Yeni Dünya, Sırça Köşk” adındaki öykü kitapları; “Kuyucaklı Yusuf, İçimizdeki Şeytan, Kürk Mantolu Madonna” adındaki romanları ve “Dağlar ve Rüzgar, Öteki Şiirler” adlı şiir kitaplarıyla edebiyatımızda derin bir etkisi, seçkin bir yeri olan özgün bir sanatçısıdır.

3 NİSAN :

1998 : Öğrenci Soner, Dershane Borcunu Canıyla Ödedi: Muğla’da, gittiği dershaneye faiziyle birlikte 5.000 TL. borcu yüzünden annesinin, cezaevine girmesi nedeniyle 18 yaşındaki

Soner Semih Sipahi, intihar etti

4 NİSAN :

1949 : NATO kuruldu: Washington’da ABD, Belçika, Danimarka, Fransa, Lüksemburg, Norveç ve Portekiz; Kuzey Atlantik Paktı Örgütü NATO’nun kuruluşunun onaylayan anlaşmayı imzaladılar.

5 NİSAN :

1996 : AGOS gazetesi yayın hayatına başladı.

7 NİSAN :

1978 : İ. Ü. Fakültesi öğretim üyesi Server Tanilli, silahlı saldırı sonucu felç oldu. Tanilli, ömrünün bundan sonrasını tekerlekli sandalyede geçirdi.

8 NİSAN :

1968 : Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğrencileri rektörlük binasını işgal etti.

1973 : Çağdaş resim sanatının ünlü temsilcisi Pablo Picasso 91 yaşında öldü.

1982 : Uluslararası Atatürk Barış Ödülü’nün Nelson Mandela’ya verilmesi kararlaştırıldı. Ancak, Mandela, Türkiye’deki insan hakları ihlalleri nedeniyle ödülü kabul etmedi.

9 NİSAN :

1927 : ABD’de Sacco ve Vanzetti adlı İtalyan göçmeni iki işçi, işlemedikleri bir cinayet bahane edilerek; gerçekte ise birer devrimci oldukları, üzerlerinde bir anarşist bildiri bulunduğu ve aynı zamanda Yahudi oldukları için idam edildiler.

10 NİSAN :

1919 : Meksikalı devrimci lider Emiliano Zapata, hükümet güçlerince tuzağa düşürülüp öldürüldü.

11 NİSAN :

1919 : Uluslararası Çalışma Örgütü (İLO) kuruldu.

1980 : Yazar Ümit Kaftancıoğlu (45), İstanbul'da vurularak öldürüldü.

1983: Zonguldak-Kozlu kömür ocağında onarım çalışmaları sırasında meydana gelen patlama sonucu, biri mühendis 10 madenci öldü, 9 kişi yaralandı.

1991 : Terörle Mücadele Yasası kabul edildi.

12 NİSAN :

1961 : Sovyetler Birliği, uzaya ilk insanlı aracı gönderdi.

2010 : Kapatılan DTP'nin Genel Başkanı Ahmet Türk, Samsun'da mahkeme çıkışında yumruklu saldırıya uğradı. Türk'ün burnu kırılırken saldırgan tutuklandı.

13 NİSAN :

1919 : İngiliz askerî birlikleri, Amritsar'da (Hindistan) 379 silahsız göstericiyi öldürdü.

2009 : Van'ın Muradiye ilçesinde polisler ile lise öğrencileri arasında yapılan dostluk maçında Kürtçe pas isteyen bir öğrenci ile polis arasında tartışma yaşandı. Öğrenciler, polis tarafından dövüldü, bazıları da göz altına alındı.

14 NİSAN :

1865 : ABD Başkanı Abraham Linkoln bir suikast sonucu öldürüldü.

16 NİSAN :

1971 : Türkiye İşçi Partisi (TİP) yöneticileri hakkında "Kürtçülük" iddiasıyla dava açıldı.

1973 : THKP-C davası başladı. 256 sanıktan 10'u için idam istendi.

1988 : Mossad, FKÖ liderlerinden Ebu Cihad'ı

Tunus'ta öldürdü.

17 NİSAN :

1940 : Köy Enstitüleri Kanunu iki oy farkla kabul edildi.

1961 : ABD'nin Küba'ya karşı gerçekleştirmek istediği Domuzlar Körfezi çıkarması bozguna uğratıldı ve Küba'nın zaferiyle sonuçlandı.

2010 : Deniz Gezmiş'lerin idamına karar veren Emekli Tuğgeneral Ali Elverdi öldü.

18 NİSAN :

1986 : Genel Kurmay Başkanlığı, 12 Eylül 1980'den sonra 1014 kişinin öldüğünü, 994 kişinin yaralandığını açıkladı.

2007 : Malatya'da üç kişi, Hristiyan misyoneri oldukları için boğazları kesilerek katledildi.

19 NİSAN :

1882 : Evrim kuramı ile bilimde önemli bir atılımı gerçekleştiren Charles Darwin 73 yaşında öldü.

1948 : ABD, yeni geliştirdiği atom silahını Marshall Adası'nda denedi.

21 NİSAN :

1973 : "Yorgun Savaşçı, Kurt Kanunu, Devlet Ana..." gibi romanların yazarı Kemal Tahir 63 yaşında öldü.

2010: Arjantin'de Cunta lideri General Reynaldo Bignone 25 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

22 NİSAN :

1997 : Bergama köylüleri, siyanürle altın arayan şirketin işletme binasını işgal etti.

23 NİSAN :

1920 : Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Ankara'da açıldı.

2009 : 1 Mayıs'ın "Emek ve Dayanışma Günü" adıyla tatil olmasına ilişkin kanun tasarısı, TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilerek yasa-laştı.

25 NİSAN :

1994 : Batı Şeria’da Baruch Goldstein adlı bir Musevi şeriatçısının, halkın üzerine ateş açtığı ateş sonucu 25 Filistinli can verdi, 125’i yaralandı. Saldırgan, öfkeli kalabalık tarafından linç edildi.

26 NİSAN :

1974 : Portekiz’de “Karanfil Devrimi” : General Spınola’nın yönettiği askerî ayaklanmayla Salazar’ın faşist diktatörlüğü devrildi.

26 NİSAN :

1994 : Güney Afrika’da çok ırklı ilk seçimler yapıldı, Nelson Mandela’nın liderliğindeki Afrika Ulusal Kongresi, oyların % 62’sini alarak seçimlerin galibi oldu.

27 NİSAN :

1937 : İspanya’da ayaklanan Falanjist güçlere destek için Hitler’in Almanya’dan gönderdiği uçaklar, Guernica kasabasını bombalayarak yerle bir etti.

Pablo Picasso, aynı adı taşıyan ünlü tablosunda bu yıkımı anlatır:

1997 : Bir konferans vermek üzere Türkiye’ye gelen eski SSCB Devlet Başkanı Gorbaçov, ODTÜ’de öğrenciler tarafından yumurta atılarak protesto edildi.

28 NİSAN :

1960 : İstanbul Üniversitesi’nde çıkan olaylarda, üniversite öğrencisi Turan Emeksiz öldürüldü. İstanbul ve Ankara’da sıkıyönetim ilan edildi.

29 NİSAN :

1993 : İstanbul’daki Ümraniye çöplüğü, biriken metan gazı yüzünden patladı; 39 kişi öldü.

30 NİSAN :

1945 : Adolf Hitler ve iki gün önce evlendiği Eva Braun, Kızılordu Berlin’e girerken gizlendikleri sığınakta birlikte intihar ettiler.

1975 : 1971’de “Kürtçülük” yaptığı gerekçeyle Anayasa Mahkemesi’nce kapatılan Türkiye İşçi Partisi, tekrar kuruldu.

2009 : İstanbul Valiliği, 1 Mayıs’ta “makul sayıda” kişinin Taksim’e çıkması konusunda DİSK ve KESK ile anlaştıklarını duyurdu.

Genç bir işçi şairin, Halil Çamay ar-
kadaşın gönderdiği şiir demetinden
birini okurlarımızın ilgisine sunu-
yoruz.

Allianoï...

Tanrılara sunulmuş kutsal bakire gibi
Kurbanlığına bir adım daha yaklaşıyor her gün
Suların ve ateşin, sunakların ve tellakların...
Gün görmemişlerin yüzü suyu hürmetine
su dökünenlerin kalesi...
Şimdi kurtarmak için taştan bedenini
Ortaçağ zihniyetlerinin elinden
Tıbbiyenin su sesi yok olmasın diyen
Sokrates'in torunlarının avuçlarında gözyaşları
Gözleri yaşlara,
Yaşları sellere,
Selleri barajlara akıttığı yerde gömülen
anılarla bir...

Allianoï...

Sıcak ve şifalı taştan oyma bir tanrıça...

Allianoï...

Seni kutsamak için gelen suların
selamını getiren yaşlı bilgeler...

Allianoï...

“Ben aklın sesiyim“ diyor
ortaçağ karanlığından bir kadın
Çarmıhtan sesleniyor,

Cadı...

Çatırdayan alevler yutamıyor haykırışlarını

“Filozofi’yim

Bilgiye inanırım

Korkun bilgiden ve bilgiyi sevenlerden!”

diyor

Kahkahası tüm çağlarda yükseliyor
Bedenini ateşe veren karanlığın içinden...
“Gökdelenleri, holdingleri
sular altında bırakmayanlar
Kıymasınlar tanrı Asklepeion’un yurduna”
diye Şiirler uçuşuyor tarihin binlerce yıllık
semalarında

“Allianoï” diyor, modern çağda
Sokrates’in sayın çocuklarından birisi

“Tıbbiyenin su sesi

Şarkı söyler gibi,

Şirin, sevimli.

Yok olmasın...”

“Atalarımızdan yadigâr”

diyor

Ormanlar içerisinden karanlık bir ses

Kapkara haykırıyor

Çevreyi karartıyor.

Binlerce yıllık mirası yıkmak istiyor

“Paşanın hamamcı başıydı dedem”

diyor

“saatlerce kapanırlardı hamama,

Paşa ile

Birbirlerini keselerlerdi”

Yutkunuyor...

“Keselerlerdi...”

Gürlediği gibi yok oluyor sonra

Karanlıklar içerisinden

Kendisine bakan ormana

Allianoï...

Ağıtlar yakarken Zeugma’ya

Modern çağın kurbanlarından olmuş kendisi...

Halil Çamay

Sacco ve Vanzetti

Nicola Sacco ve Bartolomeo Vanzetti; Amerika'da, işlemedikleri bir cinayet ve yapmadıkları bir gasp olayı ile ilgili olarak suçlanmış, ve 7 yıllık hapisane döneminden sonra 23 Ağustos 1927'de idam edilmişlerdir.

Amerikan adalet sisteminin gerçeği olarak hatırlanan davalardan biridir Sacco ve Vanzetti davası. Sacco ve Vanzetti'nin idamı; burjuva hukukunun ve yargısının sınıf çıkarları doğrultusunda nasıl kullanıldığının tipik ve tarihi bir örneğidir. İşçi önderleriydiler onlar. ABD'deki komünist avı döneminde bir komplo sonucu tutuklandılar ve burjuva hukukunun komploya uygun olarak verdiği kararla 23 Ağustos 1927'de elektrikli iskemlede can verdiler.

Bu ayın şiiri olarak, sizlere Nâzım'ın bu iki devrimci için yazdığı eşsiz şiiri sunuyoruz:

SACCO İLE VANZETTİ

yuvarlanıyor iri, sıcak damlalar
bakır yanaklarımızdan
yuvarlanıyor iri, sıcak damlalar
kalbimizde!
kalbimiz artık dar geliyor bize!
kopararak
kanlı sargıları
yaramızdan!
dişi bir kaplanız ki biz
dişlerimizde taşıyoruz, altın başlı
yavrularımızın ölüsünü ...
kimin kızıl gönüllü sarı alına
sardık sevginin beyaz çiçekli örgüsünü!
kan geliyor kainatın rengi bize!
yuvarlanıyor iri, sıcak damlalar
bakır yanaklarımızdan
kalbimize!

hikâye:

onların cebinde firkamızın bileti yoktu
onlar, kurtuluşun kapısına varmayı,
ferdin cesur hamlelerinden uman
iki saf ve namuslu çocuktu!
ne milyonların rehberiydi onlar,
ne de inzibatlı bir devrim ordusunun askeri!
devrimin sıra neferiydi onlar,
devrimin namuslu neferi.
yanıyordu kanlarında şavkı İtalya güneşlerinin
koştular temiz esmer alınlarla hayatın sesine
dövüştüler yanında dövüşen kardeşlerinin
yeni dünyada düştüler eski zulmün pençesine!
yedi yıl ölümün karşısında gülerek durdular
elektrikli iskemleye
kadife bir koltukmuş gibi oturdular
yürekleri dört bin volta yedi dakika dayandı
yandı yürekleri
yedi dakika yandı
canı değildiler, kurban gittiler bir cinayete
kurban gittiler dolarların emrindeki adalete!
hayatlarında olmadılsa da kitlelerin rehberi,
ölümleriyle şaha kaldırdı kitleleri
bu iki ihtilal neferi!
kıssadan hisse:
burjuvazi,
katletti içimizden ikisini
bu iki ölü ölmeyen ölümsüzdür!
burjuvazi,
kavgaya davet etti bizi
davetleri kabulümüzdür!
biz nasıl bilirsek hep bir ağızdan gülmesini,
biliriz öylece yaşamasını ölmesini
hepimiz - birimiz için,
birimiz - hepimiz için.

Nâzım Hikmet